

Μ. ΣΚΕΥΟΦΥΛΑΚΟΣ

ΣΥΜΗ

Ο ΠΑΝΟΡΜΙΤΗΣ
ΚΑΙ Η ΠΕΡΙΩΝΥΜΗ ΜΟΝΗ ΤΟΥ

Ἄφιεροῦται

στούς εὐλαβεῖς προσκινητάς καί ἐνιαχυτάς
τῆς ἐν Σύμῃ Ἱερᾶς Μονῆς Ταξιάρχου
Μιχαήλ τοῦ Ἐπιλεγμένου Πανορμίτη.

Θ. ΣΚΕΥΟΦΥΛΑΚΟΣ

ΔΩΡΕΑ
ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΙΕΡΑΣ
ΜΟΝΗΣ ΠΑΝΟΡΜΙΤΟΥ
ΑΡΧ. ΓΑΒΡΙΗΛ ΜΑΡΤΑΡΙΤΗ
ΕΤΟΣ 200..

Ο ΠΑΝΟΡΜΙΤΗΣ
ΚΑΙ Η ΠΕΡΙΩΝΥΜΗ ΜΟΝΗ ΤΟΥ

(Συμβολή στη Συμαϊκή Ίστορία)

ΑΘΗΝΑΙ 1965

ΑΡΧΑΙΑ
ΜΟΝΗ ΠΑΝΟΡΜΙΤΩΝ
ΑΡΧ. ΤΑΞΙΔΡΟΜΟΥ ΜΑΡΤΥΡΗ
ΣΤΟΣ 200..

Τὸ προϊόν ἐκ τῆς πωλή-
σεως τῆς παρούσης ἐκδόσεως,
ἢ ὅποια ἐγένετο μέ δαπάνην
τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ταξιάρχου
Μιχαήλ—Πανορμίτη, θὰ συμβά-
λη στήν ἐξυπηρέτηση τῶν
κοινωφελῶν καί ἀγαθοεργῶν
σκοπῶν τῆς.

«Σταυρόσι»: Πρὸς τὴν Ἁγία Τριάδα.

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Ἡ ἐργασία μου αὐτή — συμβολή στὴν ἱστορία τῆς Σύμης καὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Παναριμίτη — ἀποτελεῖ τὴν ἐκπλήρωση εὐλαβοῦς «Ταξίματός» μου, πού ἐδόθη σὲ δύσκολες στιγμὲς τῆς ζωῆς μου, πρὸς τὸν Μεγαλόχαρο Ταξιάρχη Μιχαήλ, Πολιοῦχο Σύμης — Δωδεκανήσου.

Αἰσθάνομαι πενιχρή τὴν προσφορά μου αὐτή καὶ ἀσθενεῖς τὶς πνευματικὲς μου δυνάμεις διὰ νὰ περιγράψω μὲ πληρότητα τὸ ὑπέρλαμπρο μεγαλεῖο τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος τῆς Μονῆς καὶ τῆ θαυματουργῶ Χάρι τῆς ἀκτινοβόλου εἰκόνας τοῦ Ἀρχιστράτηγου τῶν Οὐρανίων Ταγμάτων.

Ἄλλὰ ἡ βαθεῖα καὶ ἀγνή πίστις μου ἄς θεωρηθῇ συμπλήρωμα σὲ κάθε ἔλλειψη πού παρουσιάζει ἡ παρούσα, ταπεινὴ πρὸς τὴν Μεγάλην Του Χάριν, πνευματικὴ μου προσφορά.

ΜΙΧΑΗΛ Θ. ΣΚΕΥΟΦΥΛΑΣ

Σ Υ Μ Η

Μυθική εποχή: Ποιοι ήταν οι πρώτοι κάτοικοι της Σύμης, είναι αδύνατο να ορισθεί με ιστορική ακρίβεια, γιατί όπως η ιστορία κάθε λαού, έτσι και η ιστορία της καταγωγής των Συμίων είναι σκοτεινή και συνδέεται με διάφορες μυθικές παραδόσεις. Πάντως από τη γεωγραφική θέση της απέναντι στα νοτιοδυτικά παράλια της Μικρασίας από τη μία πλευρά, από τη γειτονιά, δυτικά, με τις Κυκλάδες και τις απώτερες μεγάλες στεριές της Ελλάδος και της Κρήτης από την άλλη και τελευταία από τ' αντίκρμα ενός ανοικτού κι' άνησυχου πελάγους της νοτιοανατολικής Μεσογείου με τις άκτες της Φοινίκης και της Αιγύπτου, μπορούμε να συμπεράνουμε πως, ποικιλώνυμοι θάταν και οι παλαιότεροι κάτοικοι της.

Στους μυθικούς χρόνους του Κρόνου ή ζωή παρουσιάζεται στη Σύμη με τη βασιλεία του Σιμέτου, δι' αυτό πήρε και τ' όνομα Σίμεια. Πάνω στην έκδοχή αυτή προσθέτει ο Μπουουτελμόντι ότι, ο πανούργος Προμηθέας, όταν κάποτε βρέθηκε στη Σύμη, έπλασε από πηλό άνθρωπο, κι' έμαθε στους Συμιακούς την τέχνη της μακροβιότητας. 'Αλλά ο Ζεύς όταν άκουσε την πράξι αυτή του Προμηθέα τον μετεμόρφωσε σε μαιμού, Σίμεια όπως την έλεγαν οι άρχαιοι, κι' από τό γεγονός αυτό τό νησί πήρε και την πρώτη όνομασία του.

Ο Μπερτελάτι παρουσιάζει τον Πόντιο σαν πρώτο κάτοικο πού πήγε να κατοικήσει στη Σύμη, ύστερα από παρανόηση του χρυσού πού πήρε από τό Μαντείο του Θεού 'Αμώνας—«Πάντες οικήσουσι Σύ, μή»—Την άρνηση αυτή της Πυθίας την εξέλαβε σαν όνομα του νησιού «Σύμη» και τρεις ημέρες ύστερα από την έγκατάστασή του σκοτώθηκε από σεισμό. Δι' αυτό ή Σ ύ μ η όνομάσθη και Μ ε τ α π ο ν τ ι ς.

Μεταμυθική εποχή: 'Αργότερα στην ενδιάμεση της μυθικής και της ιστορικής εποχής, κυριαρχεί ή θαλασσινή μορφή του φημισμένου κολυμβητή Γλαύκου, παιδιού του 'Ανήθδονος και της 'Αλκιόνης κατά τον ιστορικό Μνασία, του 'Ερμού και της Εύβοίας κατά τον 'Ηρακλειώτη Προμαθίδα στους 'Ημίμβους Πολύβου.

'Ηλθε από την 'Ανήθδονα της Βοιωτίας με τη γυναίκα του τή Σύμη κόρη του 'Ικλέμου και της Δωτίδος και κατοίκησαν στο έρημικό τότε νησί πού του έδωσε και τ' όνομα της γυναίκας του. 'Ητο άριστος ναυπηγός και θεινός σφουγγαράς. Αύτός έναυπήγησε τό περίφημο πλοίο 'Αργώ και τό εκυβέρνησε νικηφόρα στη ναυμαχία των 'Αργοναυτών κατά των Τυρρηνών. Τό κύριο όμως επάγγελμα του Γλαύκου ήταν ψαράς. Σ' αυτό έπεδίβετο μέχρι του τέλους της ζωής του.

Χάρτης τῆς Σίμης κατὰ τὸν Κορονέλλι.

Ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους λέγονται πολλὰ γιὰ τὸν Γλαῦκο. Ἄπ' αὐτά, ἄλλα ὅμως εἶναι ἀληθινές ἱστορίες, ἄλλα δὲ μῦθοι καὶ φαντασίες. Πάντως ὅλα τὰ κατορθώματά του, ψευδῆ ἢ ἀληθινά, ἀναφέρονται στὴν κολυμβητικὴ του δεξιότητα, πού ἀντλοῦσε ἀπὸ τὴν ἀργωστή, τὸ βοτάνι πού φύτεψε ὁ Κρόνος στὸ νησί τῶν Μακάρων. Ἀπὸ τὸ βοτάνι αὐτὸ ἔφαγε ὁ Γλαῦκος κι' ἐγίνε ἀθάνατος. Ἐπιφετὸε στὴ θάλασσα καὶ κολυμποῦσε ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, δι' αὐτὸ καὶ ἑκαλεῖτο θαλάσσιος ἢ πόντιος, ἐπειδὴ κατέβαινε στὸν βυθὸ τῆς, ὅπου ζεμεῖ ἐπὶ ὥρες. Αὐτὲς τὶς κολυμβητικὲς ἱκανότητες τοῦ Γλαῦκου ὁ Παλαιάφατος

τις αποδίδει σέ πανουργίας του χωρίς όμως και να άμφισβητεί τὸ γεγονός ότι ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς φημισμένους κολυμβητὲς τῆς ἐποχῆς του μὲ πλούσια βρῆσι καὶ κολυμβητικὰ κατορθώματα.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς κολυμβητικὲς του ἱκανότητες ὁ Γλαῦκος ἦτο καὶ μάντις καὶ ὑπερβολικὰ ἐρωτοτρόπος. Ἀφοῦ χώρησε τὴ Σύμη, συνειζεύχθη μὲ τὴν Ὑβναν κόρην τοῦ διδάσκαμου κολυμβητῆ Σκύλου, γιὰ νὰ τὴν ἀφήσῃ κατόπιν κι' αὐτὴν καὶ νὰ πάρῃ τὴν ὡραίαν Σκύλλην τὴν ὁποίαν ἡ Κίρκη μετεμόρφωσε σὲ τέρας ἀπὸ ζηλοφθονία καὶ ἐκδίκηση τοῦ Γλαύκου ποῦ περιφρόνησε τὸν ἐρωτὰ τῆς.

Φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ Γλαῦκος ἐκτὸς ἀπὸ τὶς πολλὰς ἐρωτικὰς του ἐπιτυχίαι, νὰ εἶχε καὶ πολλὰς ἄλλας ἐρωτικὰς περιπέτειαι κι' ἀπογοητεύσεις, γιὰτὶ στὴ Νάξο ποῦ ἐτόλμησε νὰ ἐξαπατήσῃ καὶ τὴν Ἀριάδην, ὄχι μόνου δὲν τὰ κατάρφερε, ἀλλὰ ἀντίκρισε καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖ τὸν παρέλαβεν ὁ Ὀκεανὸς καὶ ἡ Τηθύς καὶ τὸν κατέταξαν στὴν τάξην τῶν Θεῶν τῆς θαλάσσης.

Κατὰ τὸν Διόδωρον τὸν Σικελιώτη πρῶτος ποῦ κατοίκησε στὴν Σύμη

Πρὸς τὸν «Καταράκτην» ἀπὸ τὸν Σταυρό.

ἦτο ὁ Χθόνιος, Υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Σύμης, ὅταν ἐξόριστος ἀπὸ τὴν Θεσσαλικὴ πόλι Δῶτιο ἐγκατεστάθῃ στὸ νησί πού τοῦ ἔδωσε καὶ τὸ ὄνομα τῆς μητέρας του.

Κάρες καὶ Πελασγοί : Φαίνεται ὅμως ὅτι Κάρες, Λέλεγες καὶ Φοίνικες νὰ ἦσαν οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Σύμης, γιατί πρῶτοι αὐτοὶ ἐθαλασσοκράτησαν, στὴ Μεσόγειο καὶ τὰ Μικρασιατικὰ Παράλια. Ἀπ' αὐτοὺς ἐπῆρε καὶ τὴν ὀνομασία *Καρικὴ*, γι' αὐτὸ κι' ἡ Συμαϊκὴ παράδοση διατηρεῖ τὴν ἀντίληψη ὅτι, «πρῶτα κι' ἀρκὴν εἰς τὸ νησί ἐκατοικοῦσαν πρωτοκλέφτες» ἐπειδὴ οἱ Κάρες ἦσαν Πειραταί.

Ἄλλὰ στὴν πλημμυρίδα αὐτὴν τῶν ξένων φυλῶν δὲν ἀργησαν ν' ἀντι-

Τὸ «Καφεενεδίο».

Ἡ «Καλή» αὐράτα.

παλέμουν οἱ προέλληνες ὑπὸ τὰ προϊστορικά ὀνόματα τῶν Πελασγῶν, τῶν Ἀχαιῶν, τῶν Μηνοϊκῶν Κρητῶν, οἱ ὁποῖοι ἐξαθάρισαν τὸ νοτιοανατολικὸ Αἰγαίον καὶ στερῶσαν ἔκτοτε τὴν ἀπόλυτη Ἑλληνικὴ κυριαρχία στὴ γύρω θάλασσά των.

* * *

ἽΟμηρικὴ ἐποχὴ. Στὴν ἽΟμηρικὴ ἽΕποχὴ καὶ λίγο πρὸ τοῦ Τρωϊκοῦ Πολέμου ἡ Σύμη παρουσιάζεται μὲ βασιλεῖα τὸ γενναῖο καὶ πανεύμορφο παλικάρι τὸν Νιρέα, τὸ παιδί τοῦ Χαρόπου καὶ τῆς ἽΑγλαίας.

Χάρτης περιοχής του Τάγματος των Ίπποτων της Ρόδου.

Χάρη στην εύφρα και παλληκαριά του ξάπλωσε τὸ κράτος του καὶ ἐπὶ τὴν ἀπειρατή Κερκὴ παραλία, κι' οἱ ὑπήκοοι του εὐτυχοῦσαν, γιατί ἐκτός ἀπὸ τὴ γῆ ἄρρωσαν καὶ τὴ θάλασσα τὸν ἀπύργητο Ποσειδῶνιο Πόντο.

Ὅταν κερύχτηκε ὁ Τρωϊκὸς Πόλεμος, ὁ Νιρέας στάθηκε πιστὸς στὸν ἕνα καὶ ἕνα τὰ βασιλόπουλα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης στὸν Τιυδάρεω, πατέρα τῆς ὠραίας Ἑλένης καὶ βρέθηκε ἀπὸ τοὺς πρώτους στὸ πλευρὸ τοῦ Ἀγαμέμνονα.

Πῆρε τρία ἀπὸ τὰ καλύτερα καράβια του, «τρεῖς νῆας ἔϊσα» ὅπως γράφει κι' ὁ θεὸς Ὅμηρος στὴν Ἰλιάδα του καὶ μαζί μὲ τὸν Βασιλιά τῆς Ρόδου Τληπόλεμο καὶ τοὺς Ἄντιφο καὶ Φεῖδιππο τῆς Κῶ ἔτρεξαν γιὰ νὰ βοηθήσουν τὸν Μενέλαο, τὸν ἄνδρα τῆς Ὁραίας Ἑλένης καὶ νὰ ἐκδικηθοῦν τὴν τιμὴ τῆς Ἑλλάδος πού τὴν κατεπάτησε ὁ ἀσιάτης Πάρις.

Ἐκεῖ, στὸ Ἴλιον, πολέμησε μὲ ἀνδρεία, κι' ἔπαισε γιὰ τὴν Ἑλλάδα μαζί μὲ δύο ἀξιωματούχους ἄνδρες του, τὸν Κλέωνα καὶ τὸν Εὐρύμαχο.

Ὁ Διόδωρος λέγει ὅτι ὁ Νιρέας ἐσκότωσε σὲ μονομαχίαν τὴν ἀμαζὼνα Ἴρα, γυναῖκα τοῦ Τηλέφου, στὴ μυθικὴ σύγκρουση τῶν Ἀχαιῶν καὶ Μυσῶν πού γίνθηκε στὸν Κάϊκο ποταμὸ καὶ ὑποστηρίζει ὅτι σκοτώθηκε ἀπὸ τὸν Εὐρύπυλο.

Ὁ βασιλικὸς τάφος του ἐστήθη στὴν Τροία κι' ἐχαράχθη στὴν ἐπιτύφια πλάκα τὸ ἐπίγραμμα:

—Ἐνθῶδε τὸν κάλλιστον ἐπὶ χθονίων ἔχε γαῖα,
Νιρέα τὸν Χαρόπου παιῖδα καὶ τῆς Ἀγλαΐης.—

Τὸ ὄνομα τοῦ Νιρέα κατέστη παροιμιώδες διὰ τὸ ἔκπαγλο κάλλος του. Κάθε φορὰ, πού οἱ ἀρχαῖοι μιλοῦσαν γιὰ ὁμορφίαν ἔιχαν γιὰ συγκριτικὸ μέτρο τὸ «Νιρέως καλλιων», δηλαδὴ ὁμορφώτερος κι' ἀπὸ τὸν Νιρέα. Ἡ ἐξαιρετικὴ του ὁμορφία αὐτὴ ὠραιότης γίνθηκε ἀφορμὴ φθόνου καὶ συκοφαντικῶν διαδόσεων. Ὁ Νιρέας πού ὑπῆρξεν ἕνας ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες τῆς ὠραίας Ἑλένης κατήντησε νὰ φέρεται καὶ γιὰ ἐρωμένους τοῦ Ἡρακλῆ!!! κατὰ τὸν Ἡρασιτίωνα τὸν ὁποῖον ὁ Πατριάρχης Φωτίου ἀναφέρει στὴν μυριόβιβλό του, «ὡς Νιρέυς ὁ Συμαῖος Ἡρακλέους ἦν ἐρωμένος».

Κανένας ἄλλος ὅμως ἐκτός ἀπὸ τὸν Ἡρασιτίωνα δὲν κακοφημίζει τὸν Νιρέα. Τουναντίον ὅλοι οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ἐξυμνοῦν καὶ θαυμάζουν τὴν ὁμορφίαν, τὴν παλληκαριά καὶ τὴν εὐφῆα τοῦ νεαροῦ Βασιλῆ τῆς Σύμης, ὁ δὲ Λουκιανὸς λέγει ὅτι, στὴν ἱερὴ πόλι τῆς Συρίας καὶ στὸ Ναὸ τῆς Ἥρας τῆς Ἀσυρίας εἶδε τὸ ἀγάλματό του μαζί μὲ ἄλλα ἀγάλματα. Τὰ ἴδια μᾶς λέει κι' ὁ Ὀπιανὸς γιὰ τὸν Νιρέα τοῦ ὁποῖου εἶδε τὴν εἰκόνα κοντὰ στις εἰκόνας ἄλλων φημισμένων, γιὰ τὴν ὁμορφίαν τους, ἀνδρῶν ἐκείνης τῆς ἐποχῆς.

Στὴ Σύμη δὲν διασώζεται τίποτα πού νὰ θυμίζει τὴν ἐποχὴ τοῦ Νιρέα ἐκτός ἀπὸ τὸ «Ποντικὸ κάστρο» πού παραδίδονται πολλοὶ περιηγηταὶ καὶ ἀρχαιολόγοι ὅτι εἶναι τὸ κενοτάφιόν του.

Μεθωμηρικὴ ἐποχὴ: Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Νιρέα οἱ Κέρες ξαναπήραν τὴ Σύμη γιὰ λίγο καιρὸ κι' ἀφοῦ τὴν λεηλάτησαν καὶ τὴν κατέκαψαν τελικὰ τὴν ἐγκατέλειψαν ἔρημη γιὰ πολλὰ χρόνια. Τότε ἦρθε καὶ κατοίκησε μὲ Ἀργεῖους καὶ Λακεδαιμονίους ὁ Ναῦσος ὁ Ἀργεῖος καὶ ἀργότερα ὁ Σοῦθος τὸ παιδί τοῦ Κράμβρου καὶ τῆς Πυθίας πού ἔφερε μαζί του Πελασγούς, Ροβίους καὶ Κνιδίους.

Δωρικὴ Ἐξάπολι: Ἐταί φθάνουμε σιγά-σιγά στὴν πρώτη ἱστορικὴ πληροφορία τοῦ Ἡροδότου σχετικὰ μὲ τὴ Δωρικὴ Ἐξάπολι στὴν ὁποίαν ἡ Σύμη πέρνει μέρος μαζί μὲ τὴ Ρόδο, τὴν Κνίδο, Ἀλικαρνασσὸ καὶ τὴν Κῶ

«Σοχχάκι στο χωριό.»

σέ μιὰ δημοσπουδία θρησκευτικό - πολιτική, μέ τ' όνομα Δωρική Έξάπολι, κάτω από τήν προστασία του Θεού 'Ηλίου - 'Απόλλωνα καί γύρω από τό ναό του, ύψωμένο πάνω στό Τριόπιο άκρωτήρι (κοντά στη Κνίδα), τό σημερινό Κάβο - Κριό.

..

Στή Ροδιακή Πολιτεία : 'Από τήν εποχή αυτή καί για πολλούς αιώνες, ή Σύμη υπάγεται στήν Πολιτεία τών Ροδίων καί αποτελεί μιάν 'Ηγεμονική Διοίκηση μέ τήν Περαιά τήν άπέναντι της Ρόδου Μικρασιατική 'Ακτή. Διοικείται από 'Ηγεμόνες ή Στρατηγούς όπως ήσαν ό 'Ιάσωνας 'Αριστογένους Βουλίδας, ό 'Ηρακλής 'Ηλιοδώρου Νεττίδας, ό Εύάρατος Θευδώραν, ό Νικάνορας Σευθά κ. ά.

Τὴν ἱστορικὴ τύχῃ τῆς Ρόδου, ἀπὸ τῆς προκλασσικῆς ἐποχῆς μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς Βυζαντινῆς, ὅπου ἡ Ρόδος κι' ἡ Σύμη ἀποτελοῦσαν μέρος τοῦ ἸΔ' Θέματος τῶν Κιβυρραϊωτῶν, ἀκολουθεῖ ἡ Σύμη μὲ μικρὰς παρεκκλήσεις. Ἡ ἐπιρροή πού ἐξασκοῦσε ἡ Ρόδος πάνω στὴ Σύμη, φαίνεται ἀπ' τὴ σύγχρονη ἐμφάνιση τῶν ἰδίων ἀρχῶν καὶ θεσμῶν καὶ σ' αὐτὴν. Συναντοῦμε δηλαδὴ καὶ στὴ Σύμη τὸ «Κοινὸν τῶν ἐν Σύμαι κατοικούντων», Δάμους, Βουλὴν καὶ ψήφισματα μὲ τίς φράσεις — Ἐβοξε τῆ Βουλῆ καὶ τῷ Δάμῳ..., Σύμπας ὁ Δᾶμος Δαφνιαίων, ὁ Δᾶμος Τεντλουσίων, ὁ Δᾶμος Πεδιαίων κ.ο.κ. ὅπως π.χ. εἶναι τὸ παρακάτω ψήφισμα πού μιλά διὰ τὸ Ναὸ τῆς Ἁκρας Ἀθηνᾶς στὴ Σύμη ἀναγόμενο ἀπὸ δεύτερο πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα. Τὸ ψήφισμα αὐτὸ βρέθηκε ἐντυχισμένο ἀπὸ ναῖδριο τῆς Παναγίδος τῆς Κυρᾶς, πού τὸ ἀνατίναξαν οἱ Γερμανοὶ τὸ 1944, μέσα στὸ φρούριο τῆς Σύμης, ἐκεῖ ὅπου ἦταν καὶ στὴν ἀρχαιότητα ὁ Ναὸς τῆς Ἁκρας Ἀθηνᾶς.

ΨΗΦΙΣΜΑ

«Ἐπ' ἱερίῳ Σωσικλεῦς καὶ δαμιουργοῦ Κτησία, Πανά(ι)μου (δ)ιχομηναί, ἔβοξε τῷ κοινῷ, ἱεροθυτῶν γνώμα· ἐπειδὴ Ἀριστοφάνης Ἀριστοφάνεος Πολίτας ἀνὴρ ἀγαθὸς ὢν διατελεῖ περὶ τὸ κοινὸν τῶν ἐν Σύμαι κατοικούντων, τὰν πᾶσαν σπου(δ)ὰν καὶ φιλοτιμίαν παρεχόμενος καὶ αἰετινος ἀγαθοῦ παραίτιος γινόμενος τῷ κοινῷ πονήσαντός τε τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν τῇ Ἁκραι τοῦ τᾶς Ἀθηνᾶς καὶ Ἐγγι(ζ)οντος συνπετεῖν διὰ τὸ ἐξῶσθαι τοίχους (δ)ύο, τὸν τε κείμενον ποτ' ἀνατολάς καὶ τὸν ποτὶ μισαμβρίαν, καὶ εἰς τὰν ἐπισκευὰν αὐτοῦ, γενομένων ἐπαγγελιῶν ὑπὸ τε κοινῶν καὶ ἰδιωτῶν, τᾶς δὲ ἐπισυναγωγᾶς τοῦ διαφόρου γινομένης πολυχρονίου, παρακληθεὶς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὑπὸ τῶν κτεινετῶν συντελέσαι ἰ(δ)ίαις τὰ ἔργα, ἐπαγγεῖλατο καὶ συντέλεσε, ποτεπαγγεῖλατο δὲ καὶ ξυ(λ)ώσειν τᾶς στέγας τὰ ποτι(δ)εόμενα καὶ κεραμῶσειν τελέσμασι τοῖς αὐτοῦ· καὶ συντελέσει ἀναγαγῶν τε τοὺς παρεπιδαμούοντας τῶν Πολιτῶν ἐπέδειξε τὰ ἔργα καλῶς γεγυῖνота· ὅπως οὖν καὶ τὸ κοινὸν φαίνεται εὐχάριστόν (τ)ε εἶναι καὶ τιμοῦν τοὺς ἀγαθοὺς τῶν (ἀνδ)ρῶν, Τύχαι ἀγαθῆι, δε(δ)όχθαι (τ)ῷ κοινῷ κυρω(θ)έντος τοῦδε τοῦ ψηφίσματος, ἐπαινέσαι καὶ στεφ(α)νῶσαι Ἀριστοφάνη Ἀριστοφά(ν)εος Πολι-

Χάρτης τῆς Σύμης κατὰ τοὺς Ἑλληνιστικοὺς χρόνους.

ταν (Χρυσέωι σ)τεφ(ά)νωι ἀρετῶς ἕνεκα καὶ (εὐνοίας ὡς ἔχων) διατελεῖ εἰς (τ)ὸ κοινὸν τῶν (ἐν Σύμῃ κατοικούντων καὶ τὰς ποτ)ι τοὺς Θεοὺς (εὐσεβείας) Ἐπι δὲ (τὰν αἴτησιν τοῦ στεφάνου ἐλθεῖν παραχρῆμα) (ἄνδρα) ὁ δὲ αἰρεθεὶς διαπλευσάτω εἰς Ρόδον αἰτη(σόμε)νος τ)ὰν Βο(υ)λάν καὶ τὸν Δῆμον· ὁ δὲ ἄγωνο(θ)έτας ὁ ἐν τοῖς Πράτοις Ἡρ(ακλείοις τ)ὰν (κύ)ρωσιν τοῦδε τοῦ ψαφίσματος (ἀνεπ)άτω ἐν τῷ σταδίω, ἐπεὶ καθῆ τὸν ἀγῶνα, καὶ ἀνακαρυζάτω δ(τι) τ)ὸ κοινὸν τῶν ἐν Σύμῃ κατοικούντων ἔπαινε καὶ στεφανοῖ χρυσέωι στεφάνωι Ἀριστοφάνη Ἀριστοφάνευσ Πολίταν ἀρετῶς ἕνεκα καὶ φιλοδοξίας ὅν ἔχων διατελεῖ εἰς τὸ κοινὸν τῶν ἐν Σύμῃ κατοικούντων καὶ τὰς ποτὶ τοὺς θεοὺς εὐσεβείας»

Συμαϊκὴ ἡμιανεξαρτησία: Στὴν ἱστορικὴ σκιαγραφία τῆς Σύμης, εἶναι ἐλάχιστες οἱ περιπτώσεις ποὺ ἀκολουθεῖ δικό της δρόμο.

Μιά τέτοια περίπτωση ἀποτελεῖ κι' ἡ στάση της κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸ πόλεμο ὅταν μετεφέρῃ στα Μικρασιατικὰ παράλια. Ἐνῶ ἡ Ρόδος κι' ἡ Κῶ ἐξακολουθοῦσαν νὰ βρίσκονται στὸ πλευρὸ τῶν Σπαρτιατῶν, ἡ Σύμη παρέιχε ἀσυλο στὰ Ἀθηναϊκὰ πλοῖα τοῦ Χαρμίνου καὶ τροφοδοτοῦσε

Ἀρχαῖα Συμαϊκὰ νομίσματα μὲ κεφαλὴ Δήμητρας

τὰ πληρώματά των μὲ κάθε δυνατὸ ἐφόδιο. Ὁ Θουκυδίδης (Η' 42) στὴν περιγραφή τῆς ναυμαχίας στ' ἀνοικτὰ τῆς Σύμης καὶ τῆς Κνιδίας Χερσονήσου μεταξὺ τῶν Πελοποννησίων ὑπὸ τὸν Ἀστύχο καὶ τῶν Ἀθηναίων τοῦ Χαρμίνου, μνημονεύει τὸ τρόποιο ποὺ ἔστησε ὁ πρῶτος μετὰ τὴν νίκη, διὰ τὴν θέσι τοῦ ὁποῖου διάφορα συζητήσεις ἐγίναν στὰ παρελθόν ἀπὸ πολλοὺς περιηγητὰς καὶ ἀρχαιολόγους.

Ἄλλοι τὸ τοποθετοῦν στοὺς Μύλους—«Ποντικὸκαστρο»,—ἄλλοι στὸ Τολί, κι' ἄλλοι στὰ Σασκλιά τὴν ἀρχαία Τεύτλουσα. Σύμφωνα ὅμως μὲ τὴν ἀφήγηση τοῦ Γερμανοῦ ἀρχαιολόγου Λουβ. Ρὸς καὶ τὴν περιγραφὴ τοῦ Γάλλου Ναυάρχου Ζουριέν Ντὲ Λά Γκραβιέρ, ἡ πραγματικὴ θέσι του δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλῃ ἀπὸ τὴ θέσι Τολί, ὅπου καὶ διασώζονται ἀκόμη ἀρχαῖα κτίσματα.

Ἐπίσης στὴν ἐποχὴ τῆς Βενετοκρατίας ἡ Σύμη ἀπετέλεσε ἡμιανεξάρτητη Δημοκρατία χάρις στὴ σύμβαση ποὺ εἶχε συνάψει μὲ τὴν Κρητικὴ Πολιτεία ποὺ ἦτο ὑποταγμένη στοὺς Βενετούς.

Ἐπλήρωνε τότε κάθε χρόνο στὸ «Ρένιο τῆς Κρήτης» χίλια φρουριά Βενέτικα κι' ἔτσι ἐκτὸς ἀπὸ τὴν αὐτοδιοίκησή της εἶχε καὶ τὸ δικαίωμα νὰ φέρουν τὰ καράβια της τὴ σημαία τοῦ Ἁγίου Μάρκου μὲ τὸ φτερωτὸ λιοντάρι, τὰ δὲ Μοναστήρια της, στὴ μετώπῃ τῆς ἐξάπορτος τοῦ φρουριῶν των, ἀνάγλυφο λιοντάρι ἀπὸ μάρμαρο ἢ πέτρα μὲ τὸ Εὐαγγέλιο στὸ χέρι. Ἐνα τέτοιο ἀνάγλυφο σύμβολο διατηρεῖται στὸν Πανομήτι καὶ ἀκριβῶς πάνω

από τη σιδερίνια πόρτα της κυρίας εισόδου, όπου και η βάση του φημισμένου «καμπαναριού» του. (Βλέπε εικ. XXXXVI).

Με τόν τρόπο αυτό η Σύμη και τὰ πλοία της, ἐλεύθερα ἀπὸ τὴν αὐθεντία τῶν Γαβαλάδων κυριάρχων τῆς Ρόδου, κῶ καὶ ὄλων τῶν κυκλάδων ἐξησφαλίζοντο ἀπὸ κάθε ἐχθρική καὶ πειρατική ἐπιδρομή, γιατί ἡ Βενετική Δημοκρατία ἦτο ὑποχρεωμένη ἀπὸ τὴ σύμβαση αὐτὴ νὰ προστατεύῃ τὸ νησί καὶ τὴ ναυτιλία του πού εὑρίσκοντο κάτω ἀπὸ τὴ σκέπη της.

Χάρης στὴν προστασία αὐτὴ οἱ Συμιακοὶ ἀπέκτησαν σχέσεις μὲ διάφορους ἐμπορικοὺς οἴκους τῆς Βενετίας τὰ δὲ πλοία των ταξίδευαν ἐλεύθερα σ' ὄλα τὰ λιμάνια της, ὅπου τοποθετοῦσαν τὰ σφουγγάρια των, μετέφεραν ἐμπορεύματα κι' ἔκαναν ἐμπόριο στὰ νησιά καὶ τὶς πόλεις τῆς Μικρασίας.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη τὸ Συμιακὸ ἐμπόριο ἀρχισε νὰ προοδεύῃ μαζὺ

Ἐσωτερικὸ τῆς Μονῆς Ρουσκουινιώτῃ (Μιχαήλης)

Ἐμ' αὐτὸ προήγετο κι' ἡ Σύμη ἡ ὁποία πυκνοκατοικήθηκε κι' ἀπλώθηκε ἔξω ἀπὸ τὸ φρούριο ὅπου ἦτο μέχρι τότε περιορισμένη ἐξ αἰτίας τῶν πειρατικῶν ἐπιδρομῶν. Τότε ἀκριβῶς ἀνηγέρθησαν οἱ περισσότεροὶ Ναοὶ τῆς καὶ πρώτη ἡ Μεγάλῃ Παναγιά πού ἦταν μετόχι τῆς Μονῆς Ρουσκουινιώτῃ, (Μιχαήλη) κι' ἀργότερα Μητρόπολη τῆς Σύμης γιὰ πολλὰς δεκαετίες.

Ὅταν ὁμως κατελήθη ἡ Κρητικὴ Πολιτεία τὸ 1669, μὲ τὴν κατάληψη τῆς Κρήτης ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἡ Σύμη καὶ τὰ πλοία της βρέθηκαν ἐκτεθειμένα στοὺς κινδύνους καὶ πάλιν τῆς Πειρατίας πού τὴν ἐποχὴ ἐκείνη εἶχε ὀργανωθῆ καὶ φθάση στὴ μεγαλύτερη δράση της ἀπὸ τοὺς Σαρακηνούς μὲ ἀρχηγλοστοπειρατὴ τὸν τραμερὸ Μουσλουχεβὶν Κούρδογλου ὁ ὁποῖος εἶχε τὸ ἀντρο του «στὴ σπηλιά του Δεσπότη», ἐπάνω στὰ Σασιλιά καὶ στὸ νησί τῆς Γραμβούσας (Χελιδονήσια) παρὰ τὰ Μικρασιατικὰ Παράλια.

Τότε ἡ Σύμη ἔστειλε τὸν Ἡγούμενο τῆς Μονῆς Ρουσκουινιώτῃ Ἱερομόναχο Ἀνανία, γιὰ νὰ ἀνανεώσῃ τὴν σύμβαση ἀπ' εὐθείας μὲ τὴν Γαλινοτάτῃ Δημοκρατία τῆς Βενετίας.

Στό δρόμο του ὁ Ἄνανιας ἀντάμωσε τὸν στόλαρχο Φραγκίσκο Μοροζίνη μὲ τὸν στόλο του ἀραγμένο στό λιμάνι τῆς Πρέβεζας. Τὸν εἶδε στὴ Ναυαρχίδα του, τὸ κάτεργο «Καπιτάνεια», καὶ ὕστερα ἀπὸ πολλές παρακλήσεις, ὅπως φαίνεται κι' ἀπὸ τὴν παρακάτω ἐπιστολή, πείσθηκε ν' ἀναχωρήσῃ τὸ 1684 ἐξ ὀνόματος τῆς Δημοκρατίας τὴν σωτήρια σύμβαση γιὰ τὴ Σύμη καὶ τὴ ναυτιλία τῆς.

Ἡ ἐπιστολή τοῦ Μοροζίνη πρὸς τοὺς Συμιακοὺς, μὲ τὶς ἀνορθογραφίες τοῦ πρωτοτύπου, ἔχει ὡς ἑξῆς :

— « Ἐμεῖς Φραντζέσκος μοροζίνης διὰ τὴν γαληνοτάτην πολιτίαν τῆς βενετίας καπητάν γγενεράλης καὶ τὰ ἑξῆς :

Γράφω πρὸς ἑσᾶς τοὺς ἐπαρχιώτες, τῆς νήσου σήμης, εἰς τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς ἐπιλίπους χριστιανοὺς μεταῆθετε φανερωθὶ ἐδῶ εἰς τὴν πρέβεζαν ἐμπροσθεν τῆς γαληνοτάτης ἡμιφιλότης καὶ ἐξουσίας μας ὁ ἀπεσταλμένος σας εὐλαβεστάτος προτοσίγγελος Ἄνανιας Γερομόναχος βασιτόντας καὶ τὴν γραφὴ εἰς τὸ χεῖρ προσπίπτων τῆς γούασην βένοντας καὶ παρακαλῶν διὰ τοὺς ἱερεῖς καὶ διὰ τοὺς ἐπιλίπους χριστιανοὺς τοῦ νησιού σας μετουανθῆτε συμπληγάρεσθε νὰ δύνατε ἐκείνον ὅπου εἰδίνετε τὸν κερὸν τῆς ἀπερασμένης ἀμάχης τοῦ ρένιου, τῆς κρήτης καὶ νὰ σᾶς φειλάγω ἀπὸ τοὺς κρουσάρους. Καὶ ἰδοὺ ὅπου σᾶς στέλλω αὐτοῦ τοῖς γραφεῖς μου μετουαπεσταλμένο σας, προτοσήγγελλων ἀνασία Ἱερομόναχων, νὰ συμπληγάρετε, ἀπάνω εἰς τὸ χαράτζη μου διαπίτροπός μου' νὰ μοῦ τὸ ρεκουμαντάρη ἐκεῖ ὅπου θέλω τοῦ γρῆφ καὶ βέν θέλετε ἔχει καιῖον πείραξη καθὼς γράφουν αἱ γραφαὶς μου; Καὶ ὅπῃος εἶναι ἐκείνος ὅπου φανῆ ἀπάνω εἰς τὸ νυσι σας ὅπου νὰ ἔχεις τὴν σαυτίρα τοῦ ἀγίου μάρκου καὶ πηράξη γῆ πολὴ γῆ ὀλίγον, γῆ εἰς πᾶσα πράγμα ὅπουνὰ σᾶς εὐρίσκετεθῆλω τὸν περάσει ἀπὸ τὴν κρίσιν μου, καθὰ γράφουν ἡ γραφαὶς μου.

Δοσμένο ἀπὸ τὸ κάτεργο Καπιτάνεια, στὴν Πρέβεζα, Β' Φεβρουαρίου α χ π' δ. (1684) κατὰ τὸ νέον.

Φραντζέσκος Μοροζίνης πρῶτος Καπητάν γγενεράλης.

Ἄλξασάνδρος Λοκαδελιῆς πρωτονοτάριος τῆς ἐξωχότης του.

* * *

Στοὺς Ἱπποτές : Ὑστερα ἀπὸ ἀλλεπάλληλες καταστροφές, θανατικά, λεηλασίες κι' ἐρημώσεις ποὺ ὑπέστη ἡ Σύμη ἀπὸ τὸ πέρασμα τῶν βαρβάρων ἐχθρῶν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, στὸ προκεχωρημένο φυλάκιο τῆς στὸ

Ἱπποτικά οἰκόσημα στὴν Ἀκρόπολη Σύμης

Ἁγίαο, βρέθηκε τὸ 1309 στὴ κατοχὴ τοῦ Τάγματος τῶν Ἱπποτῶν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἦτο διοικητικῶς ἐλεύθερη μὲ μόνη οἰκονο-

μική επιβάρυνση 500 άσπρα πού κατέβαλλε κάθε χρόνο στον Μεγάλο Μάγιστρο του Τάγματος.

Έκτός από την επιδιόρθωση τῶν Πελασγικῶν Τειχῶν τοῦ φρουρίου πού ἔκαναν οἱ Ἰππῶται τὸ 1507, ἐπὶ Μεγάλου Μαγίστρου Φιλιμπέρτο Ντι Ναϊ-

Ὁ Μέγας Μάγιστρος Φούλκων Ντι Βιλαρρέτ στὴν ἐποχὴ τοῦ ὁποίου ἐπεσκευάσθησαν τὰ τεῖχη τῆς Συμαίτης Ἀκροπόλεως (Κάστρο).

λάκ, όταν δηλαδὴ ἄρχισαν νὰ ἀπεηλοῦνται ἀπὸ τοὺς Τούρκους, τίποτε ἄλλο ἔδν ἔκαναν στὸ νησί πού νὰ θυμίζη τὸ πέρασμά τους. Κι' ἡ μεγάλη ὕδατοδεξαμενὴ τῆς «Κουλουνητρῆς» πού ἐπιστεῦετο ὅτι προήρχετο ἀπ' αὐτούς, εἶναι ἔργο πού ἔγινε στὰ βυζαντινὰ χρόνια.

Τουρκοκρατία : Ἡ κάθοδος τοῦ Σουλεϊμάν τοῦ Μεγαλοπρεποῦς (1522) ἔθηκε πέρα στὴν Ἰπποτική καὶ γενικά στὴ Φράγκικη κυριαρχία τοῦ Αἰγαίου, ἡ δὲ Σύμη ἔζησε ἔκτοτε αὐτόνομη κάτω ἀπὸ τοὺς Τούρκους σὰν Βακούφι τοῦ Σουλτάνου προσκολλημένο στὸ Βιλαέτι τῆς Ρόδου. Τὴν αὐτονομία τῆς Σύμης τὴν κατωχώρασε ὁ Σουλτάνος Σουλεϊμάν μὲ Φιρμάνι. Μὲ βάση τὸ Φιρμάνι αὐτό, τὸ ὁποῖο καὶ ἀνανεοῦτο ἀπὸ τοὺς διαδόχους τοῦ Σουλεϊμάν, ἡ Σύμη ἀπέλαμβανε πλήρη αὐτοτέλεια, αὐτονομία καὶ αὐτοδιοίκηση, ἀφοῦ ἐπλήρωσε

ρο-
τή
ρα-
να-
τή

ρις

τής

ούς
τὴν
πε-
τό-
καὶ
τοῦ
τὸν
γω-
μου
ὄμ-
αν-
ρά-
τὸ
λῆ-
πὸ

ίου

κά,
κων
πτό

τοῦ
σο-

κατ' άποκοπή 500 γρόσια (60.000 άσπρα) τά όποία άντιστάθμιζαν όλους τούς φόρους (Μακτού), και τό κυριώτερο άπ' όλα ότι οι καμπάνες τών εκκλησιών θά κτυπούσαν ελεύθερα.

Χάρις στά προνόμια αύτά ό δραστήριος πληθυσμός τής Σύμης βρήκε τή δυνατότητα νά αναπτυχθή και νά φθάση σέ άξιόλογη εϋημέρια.

Άπλώθηα ή πόλη τής Σύμης, γύρω άπό τό κυρίως λιμάνι του Γιαλου, πρós τό Λιγενί, τήν Άγία Τριάδα, τό Βιγλί και τ' Άρμάκια, προώδευσαν ή ναυπηγική, ή ναυτιλία, τό έμπόριο και άνεπτύχθη κυρίως ή σπογγαλιεία. Έκαλλιεργήθησαν έπίσης τά γράμματα και ίδρύθη στα 1765 ή ξακουστή

Σουλεϊμάν ό Μεγαλοπρεπής
 'Ο Τούρκος Σουλτάνος που κατοχύρωσε με
 φε ρ μ ά ν ι τήν αότονομία τής Σύμης

Σχολή τής Άγίας Μαρίας (βλέπε Έγγραφα II, III, IV και VI) τήν όποίαν συντηρούσαν ή Κοινότης τής Σύμης, ή Μονή Πανοριμίτη, κι' άλλες ένοριακές εκκλησίες του νησιού. Ός κτήτορας κι' Ιδρυτής της φέρεται ό Συμιαίος Σύγγελος Γιωργαής τοποτηρητής τής Σταυροπηγιακής Μονής του Ρουικουινιώτη. Σ' αύτήν έδίδαξαν οι Συμιαίοι διδάσκαλοι, ώς ό 'ιεροδιάκων Νεύφυτος Φασουλάρης, τής Σχολής τών Κυθωνίων, και ό 'Ιωάννης Φωτιάδης - Μαρκονής, μετέπειτα 'Ηγούμενος τής Μονής Πανοριμίτη. Έβγήκαν δε μαθηταί ό Νεόφυτος Βάμβας, ό Κωνστ. Βαρδαλάχος, ό *Ανθ. Γαζής, ό Θεόφ. Καίρης, κι' άλλοι του Γένους διδάσκαλοι και Συμιακοί λόγιαι, όπως ό Νίκανδρος, ό Βενέδικτος, ό Προκόπιος, ό Μαρκονής, ό Μαραβέλιος, ό Χατζηγαπη-

τη, ὁ Καλαματιῶς, ὁ Κλαβακιός, ὁ Ἀγγελίδης κ. ἄ. Ἡ σχολή πού ἦτο ἐφαλῆ τῶν Κυθωνιῶν καί τῆς Πατριάρχου ἐκλείπει στά χρόνια τῆς Ἐπαναστάσεως ἀπό τοὺς Τούρκους γιατί ἐπροδότη ἢ ἐθνική τῆς ἀποστολή. Ὡσεὶ καταχοῦντο ἀπὸ τὸ Νίκαιον, πού ἦταν σύνδεσμος τοῦ Ἰσπράβνικου ὄμιλου, οἱ Φιλικοί τῶν Νατιῶν Σπαράδων.

Στὰ χρόνια ἀκριβῶς τῆς Τουρκοκρατίας ἡ Συμαϊκὴ Ἐκκλησία ἐγνώρισε τὴ μεγαλύτερη ἀνάπτυξή της. Ἐπολλαπλασιάσθησαν οἱ Ναοὶ τῆς καὶ ἀνεπισημασθήθησαν τὰ Μοναστήρια της. Ὁ Κληρὸς ἐφθασε τότε στὸν κολοφῶνα τῆς ἀεικῆς του, τὸ δὲ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, στὸ ὁποῖο καὶ ὑπήγετο, ὑπερθεωροῦσε γιὰ τὸ Χριστεπᾶνυμο ποῖμνιο τῆς Σύμης. Ἀλλὰ καὶ τὸ οὐκὶ εὐεῖρα τῶν Συμαϊκῶν πρὸς τὴν Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν ἦτο ὑποδειγματικόν. Στὴ συνήθειά της προσήρχοντο πρῶτοι πάντοτε καὶ γεναιόδοροι οἱ Συμαϊκοί, ὅπως καὶ τὴν βία φλόγα ἐτρεχαν σὲ κάθε ἐθνικὴ πρόσκληση.

•••

Στὴν ἐπανάσταση τοῦ 21 : Παρὰ τὶς προνομίαις αὐτῆς τῆς Σύμης, οἱ κάτοικοι τῆς δὲν ἔμειναν ἀμέτοχοι κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάσταση. Ἐλάσαν μέρος στὴν προπαρασκευὴ της καὶ στὴν γενικὴ ἐξέγερση τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ γιὰ τὴν ἀποτίναξη τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ καὶ μὲ τὰ πλοῖα τους πού εἶναι ἔπαυσαν νὰ συνεργάζονται μὲ τὸν ἐπίσημο Ἑλληνικὸ στόλο στὶς θάλασσες τοῦ Αἰγαίου καὶ μὲ χρηματικὲς βοήθειαι ἐφάνηκαν ἀξιοὶ τῆς ἐλευθερίας πού διαπραχῶς τοὺς τὴν ἐστέρησε τὸ Πρωτόκολλο τοῦ Λονδίνου (3 Φεβρουαρίου 1830), ὅταν ἡ Ἑλλάς ἀντὶ τῆς Δωδεκανήσου πῆρε τὴν Εὐβοία.

Ἐν ὅλο τὸ δόσισμα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως μέχρι τὴν ἡμέρα πού ἐπεγράφη ἡ ὁροθεσία τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, ἡ Σύμη ἦτο ἐλεύθερη Ἑλληνικὴ Ἐπαρχία. Τὸ 1822 μαζὺ μὲ τὴ Νίσυρο καὶ Τήλο καὶ μὲ Ἐπαρχο τὸν Ζαννὴ Κουντουμά καὶ ἀντίπαρχο τὸν Ἰωάννη Ψαρράκη, τὸ 1823 μαζὺ μὲ τὴν Κάρυστο, Τήλο Νίσυρο καὶ μὲ Ἐπαρχο τὸν Μάρκο Μαλλιάρᾶκη καὶ τὸ 1827 μὲ Ἐπαρχο τὸν Μιχ. Ζαχαριαδάκη.

Ἡ εἰσφορά τῆς Σύμης στὸ Ἐθνικὸ Ταμεῖο εἶχε καθορισθῆ 4.000 γρόσια τὸ χρόνο, πού κατέβαλλε ἀνελλιπῶς μέχρι τὸ 1830, ἐκτὸς τῆς ἑκτακτῆς εἰσφορῆς. Στὴν Μπουμπουλίνα 7.000 γρόσια, στὸν Θέμελη 10.000 γρόσια, στὸν Μισαοῦλη 8.000 γρόσια, τροφῆς καὶ ἐφόδια κατ' ἐπανάληψη καὶ σὲ κάποιον Ἀθανάσιον 5.000 γρόσια κατ' ἐντολή τοῦ Θέμελη. Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς εἰσφορὰς αὐτῆς ἡ Σύμη ἐβάσταζε καὶ τὸ βῆρος τῆς διατροφῆς τῶν κατοίκων τοῦ Κασιόλλοιζου στὰ πρῶτα χρόνια τῆς ἐξεγέρσεως καὶ μαζὺ μὲ τὴν Τήλο καὶ Χάλκη ἐξώπλησαν καὶ ἐπλήρωναν τρία Κασσιώτικα καράβια γιὰ νὰ ἐπιτηροῦν τὴν γύρω θάλασσαν. (Βλέπε ἔγγραφο Χ).

•••

Ἀγῶνες διὰ τὴν ἔνωση καὶ τὰ προνόμια : Ὑστερα ἀπὸ τὴν ὁροθεσία τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου ἡ Σύμη, ὅπως καὶ τ' ἄλλα νησιά, ἐπανῆλθε τὸ 1832 στὴ Τουρκικὴ κυριαρχία μὲ τὴν ἐγγύηση τῶν τριῶν προστάτιδων Δυνάμεων. Οἱ Συμαϊκοὶ ἐπάλεσαν ἀπεγνωσμένα γιὰ νὰ μεταβάλουν τὴν ἀπόφαση αὐτὴ τελικὰ δὲ νὰ μετρίασουν τὶς δυσμενεῖς δι' αὐτοὺς συνέπειές της, ἀλλὰ τελικὰ ὑπέκυψαν χωρὶς ὄμωσ καὶ νὰ παύσουν ποτὲ νὰ ἀγωνίζονται διὰ τὴν ἔνωση μὲ τὴν Μητέρα Ἑλλάδα. (Βλέπε ἔγγραφο Ι καὶ V).

Παρόλληλα μὲ τὸν ἐνωτικὸ ἀγῶνα, οἱ Συμαϊκοὶ ἐπιδόθησαν, στὴν ἀναστροφὴν τοῦ νησιοῦ των, ἐπέτυχαν δὲ νὰ ἀναπτύξουν, χάρις στὶς προνομίαις των τὶς ὁποῖες τελικὰ ἐκράτησαν καὶ μετὰ τὴν ἐπανάσταση, τὴ ναυτιλία καὶ κυρίως τὴ σπογγαλιεία, πού τὴν ἀσκούσαν ἀτελῶς καὶ ἐλεύθερα σ' ὅλες τὶς θάλασσες τῆς Μεσογείου. Τότε ἀκριβῶς (1863) ἐφηρμόσθη στὴν σπογγαλιεία ἀπὸ τὸν Φῶτη Μαστοριδῆ, τὸ Σκάρφανδρο (καταδυτικὴ μηχανὴ) καὶ ἡ Σύμη, στὴν ὁποία τὸ χρυσάφι εἰσέρρεε ἀφθονο, ἐγνώρισε ὁδοὺς λαμπρῆς, ἡ δὲ πόλις της ἀλλάξε ὄψη, κί' ὁ Συμαϊκὸς εἶχε τὸ-προβάδισμα στὸν πολιτικῶν καὶ στὴν ἐξέλιξη.

Οι Τούρκοι επέχειρσαν πολλές φορές να παραβιάσουν τὰ προνόμια αὐτὰ τῆς Σύμης, ἀλλὰ ὁ Λαὸς κατόρθωνε πάντοτε νὰ ἐπιτυγχάνει τὴν ἀναγέννηση καὶ ἰσχύ τῶν Φιρμανίων πού συνεπλήρωναν τὴν χρυσὴ ἐποχὴ γιὰ τὴ Σύμη. Οἱ ἀπόπειρες καταργήσεως τῆς ἰσχύος τῶν Φιρμανίων ἔγιναν τὸ 1869, μὲ τὴν κατάργησιν τοῦ αὐτοδιοικητοῦ ἀπὸ τὸν Καίσαρλὴ Πασᾶ καὶ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου περὶ Βιλαετίων (Καίμακκακία) μὲ τὴν πρόφασιν τῆς Κρητικῆς Ἐπαναστάσεως τῆν ὁποίαν οἱ Συμιαῖοι ποικιλοτρόπως συνίδραμαν, τὸ 1875 καὶ τὸ 1885 μὲ τὸν ἀποκλεισμό τοῦ νησιοῦ γιὰ τὴν ἀρνησὴ τῆς ἀπογραφῆς τῶν κατοίκων, καὶ τέλος τὸ 1908 μὲ τὴν ἀναστήλωσιν τοῦ Συντάγματος ὅπου ἡ Ὑψηλὴ Πύλῃ ἀπεφάσισε τὴν κατάργησιν τῶν προνομίων μὲ τὴν δικαιολογίαν ὅτι ὅλοι οἱ Ὀθωμανοὶ εἶναι ἴσοι.

Ἡ κυριώτερη ἀφορμὴ γιὰ τὴν κατάργησιν τῶν προνομίων ἦτο ἡ συμμετοχὴ τῆς Σύμης στὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασιν. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν ἐκράτησε πολὺ. Ὅταν μὲ τὸ Πρωτόκολλο τοῦ Λουδίνου ἀποκλείσθηκε ἡ προσάρτησιν τῶν νήσων στὴν Ἑλλάδα, οἱ Συμιακοὶ ἐπέτυχαν τὸ 1835 τὴν ἐκδοσὴ νέου Φιρμανίου ἀπὸ τὸν τότε Σουλτάνο Μαχμούτ Β', πού ἐπιπέφερε σὲ ἰσχύ τὰ προνόμια τοῦς. Τὰ προνόμια αὐτὰ ἐπεκυρώθησαν ἀργότερα τὸ 1856 ἐπὶ Σουλτάνου Ἀβδούλ Μετζίτ καὶ ἀνεγνωρίσθησαν διεθνῶς καὶ κατοχυρώθησαν μὲ τὴν ἐγγύησιν τῶν τριῶν Μεγάλων Δυνάμεων.

Στὰ ἀρχεῖα τῆς Σύμης ἐσώζοντο μέχρι πρότινων χρόνων τὰ πρωτότυπα ὀκτῶ φερμανίων. Τὸ ἀρχαιότερον ἀπὸ τὰ σωζόμενα Φερμάνια εἶναι τοῦ Σουλτάνου Μεχμέτ τοῦ Δ' πού ἐξεδόθη τὸ 1652.

Οἱ ἀγῶνες διὰ τὴν διατήρησιν τῶν προνομίων ἦσαν πολλές φορές σκληροὶ. Ἀλλὰ ἡ Σύμη ἡ ὁποία εὐρίσκετο πάντοτε στὴν πρωτοπορίαν τοῦς ἐκέρδιζε μὲ μεγάλας θυσίας.

Κατ' ἐπανάληψιν εὐρέθη στὴν ἀνάγκη νὰ στείλῃ ἀντιπροσώπους τῆς στὴν Κων/πολιν (1835—1869—1885—1909) καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν μεσολάβησιν τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν Πρεσβευτῶν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Ὅ,τι ἐκέρδιζε στὸν ἀγῶνα αὐτὸ, ἦτο κέρδος καὶ τῶν ἄλλων νησιῶν πού εὐρίσκοντο στὴν ἴδια προνομιακὴ θέση καὶ γενικώτερα ἔθνικὸ κέρδος, γιατί ἔτσι ἔβλεπο ἡ δυνατότητα στὰ νησιά νὰ διατηροῦν τοῦς θεσμοὺς καὶ τῆς ἑλληνικῆς παραδόσεως τῶν, πού ἀπετέλεσαν στοῦς μετέπειτα σκληροὺς διπλωματικοὺς ἀγῶνες τῆς ἐνώσεως τὰ μεγαλύτερα ἐπιχειρήματα.

Φερμάνι τοῦ Σουλτάνου Μεχμέτ τοῦ Δ'.

Ἐνδοξε, Ἰκανέ, συνιετί Μου μουσίρη τοῦ Παλατίου μου, πρώην Ναύαρχε, νῦν δὲ διοικητὰ τῆς Ρόδου, βεζύρη Ἀλῆ πασᾶ, καὶ σὺ ὑπογραμμέ τῶν καθήδων, ὁ διαπρέπων ἐν ἀρετῇ καὶ χάριτι, καθῆ τῆς Ρόδου. Ἄμα τὸ ὑψηλόν Μου αὐτοκρατορικόν Μονόγραμμα φθάσῃ αὐτόσε, γνωστόν γίνεται ὅτι, ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τῆς νήσου Σύμης, ἧτις εἶναι ἐκ τῶν βακουφίων τοῦ ἀποθανόντος Σουλτάν Σουλεϊμάν (καθηγιασμένον εἰη τὸ μνημα αὐτοῦ), πέμψαντες ἤδη εἰς τὴν Πύλῃν τῆς εὐδαιμονίας Μου ἀνθρωπον μὲ ἀναφορὸν λέγουσι, ὅτι, «ἐνῶ συγκατατιθέμεθα νὰ πληρώνωμεν κατὰ τὸν νόμον καὶ τὴν διαταγὴν τὸν φόρον τοῦτον κατὰ τὸν νόμον καὶ τὴν διαταγὴν, ζητοῦν περισσότερον ἐναντίον τοῦ σερί καὶ τοῦ νόμου. ἐκτὸς δὲ τούτου ἀπαιτοῦν χρήματα λόγῳ ἐλαίου, μέλιτος, καφέ, ὄρυζου, σπόγγου καὶ ἄλλους παρομοίους φόρους καὶ στενοχωροῦν ἡμᾶς ἐναντίον τοῦ σερί-σερίφ· δὲν ἔχομεν ποσῶς δύναμιν νὰ πληρώσωμεν, ἐάν δὲ οἱ φόροι αὐτοὶ δὲν ἐξαληφθῶσι, βεβαία εἶναι ἡ καταστροφὴ ὄλων ἡμῶν». Λέγουσι ταῦτα καὶ ἐξαιτοῦνται τὴν ὑψηλὴν Μου διαταγὴν, ὅπως ὁ ἐπιβεβλημένος αὐτοῖς φόρος λαμβάνηται ὑπὸ τοῦ μεχκεμῆ τῆς Ρόδου καὶ ὄχι ἀπὸ κανὲν ἄλλο μέρος νὰ μὴ ἐνοχλῶνται διὰ τῆς ἀπαιτήσεως περισσοτέρου φόρου, ἐναντίον τοῦ σερί, τοῦ

νόμου και της διαταγής και να μη ένοχλώνται διά της άπαιτήσεως χρημάτων λόγω ζωοτροφιών.

Διατάττω λοιπόν, όπως οι πτωχοί και οι ραγιάδες μη παρενοχλώνται και μη λαμβάνηται παρ' αυτών ουδέ όβολός περισσότερον άφ' όσα έξηκολούθουν να δίδουν μέχρι τούδε· και άμα φθάση ή ύψηλή Μου αυτή άπόφασις, σπεύσατε να ενεργήσητε τά δέοντα συμφώνως προς τό επί τούτο έκδοθέν Φιρμάνιον. Ό φόρος τών όποιον όφείλουσι να πληρώνουν οι άλλόπιστοι της ρηθείσεως νήσου εις τό ρηθέν βακούφιον, να λαμβάνηται συμφώνως τώ νόμω και τή διαταγή υπό του μεχκεμί της Ρόδου διά τών ύπαλλήλων τών έπιτετραμένων την είσπραξιν αυτού. Να μη λαμβάνητε όθεν εις τό έξής από τούς ρηθέντας ουδέ όβολόν περισσότερον, παρ' όσον διορίζει ό άρχαίος νόμος, ουδέ χρήματα λόγω ζωοτροφιών και ουδέ εις άλλους να έπιτρέψητε να πράξωσι τούτο, να μη κάμητε, ώστε να γίνουν πάλιν παράπονα δι' αυτήν την ύπόθεσιν.

Γνώτε ούτω και έκτελέσατε την διαταγήν Μου.
Έγράφη εν Κωνσταντινουπόλει τή 15 Ρετζέπ 1062
(Τή 15 'Ιουνίου 1652)

Ίταλοκρατία: Τά τετρακόσια χρόνια της Τουρκικής κατοχής διεδέχθη ή Ίταλική κατάκτηση. Η Ίταλία, ενώ εύρισκετο σέ πόλεμο μέ την Τουρκία, διά την Τριπολίτιδα και Κυρηναϊκή, κατέλαβε αφενιδιαστικά τό Δωδεκανησιακό νησιωτικό σύμπλεγμα μέ άπόβαση του Ίταλικού στρατού στή Ρόδο (22 'Απριλίου 1912). Μετά ένα περίπου μήνα κατελήφθη και ή Σύμη*, ή όποια την έποχή εκείνη εύρισκετο σέ μεγάλη οικονομική και κοινωνική άνάπτυξη και μέ πληθυσμό είκοσι περίπου χιλιάδων υτόπιων και έξων κατοίκων, πού έπανηγύρισαν τό γεγονός σάν άπαρχή καλύτερων έθνικών ημερών. Όταν όμως τό Πανδωδεκανησιακό Συνέδριο της Πάτμου**, (4 'Ιουνίου 1912), ύπήρξεν ό πρώτος φανός πού έρριψε έρευνητικά τό φώς του στα μύχια και σκότια της Ίταλικής πολιτικής και απέκάλυψε πλήρως τούς Ίστοτελεις σκοπούς της Ίταλίας και τις ύστερόβουλες σκέψεις της, τότε μία σειρά θαρραλέων άποφάσεων και ένεργειών τών Συμαίων Προκρίτων έφερε τή Σύμη στην πρωτοπορία της έθνικής αντίδρασης, πού έκορυφώθη μέ την πρωτοβουλία πού έπήρε στή σύγκληση (1919) του Β' Πανδωδεκανησιακού Συνέδριου στον Πανοριμίτη μέ τή δραματική κατάληξη στο αίματηρό Πάσχα της 9ης 'Απριλίου 1919.

Τά έπισυμβάντα εν τώ μεταξύ διπλωματικά γεγονότα τών Βαλκανικών πολέμων και του Α' παγκόσμιου πολέμου έδίδαξαν τόν Συμαϊκό Λαό, κι' όλους τούς Δωδεκανησίους, ότι αντί της έξαγγελθείσης από τούς Ίταλούς έλευθερίας, έγκαθίστατο άφόρητη τυραννία την όποιαν ουδέποτε κατά την μακράινα δουλείαν ύπεπετεύθησαν οι δυστυχείς κάτοικοι τών νήσων. Άλλά και αϊ συνθήκαι πού έπηκολούθησαν μετά τόν Α' παγκόσμιο πόλεμο δέν έστάθησαν Ικαναί να συγκρατήσουν τούς Ίταλούς και να τούς άποτρίψουν από τούς προδιαγεγραμμένους σκοπούς των τούς όποιους άφισαν άπροσηγμάτια πλόνυ να φανούν δλοκάθαροι, μετά την έγκατάλειψη της Μικράς Άσίας από τούς Έλληνας και την άνώμαλη κατάσταση πού έπηκολούθησε στην Έλλάδα.

Η πλήρης έπικράτηση του Μουσολίνι στην Ίταλία υπό τά Ιμπεριαλιστικά συνθήματα του Impero Romano και του Mare Nostrum, είχαν βαθύτερο αντίκτυπο στή Δωδεκάνησο και πρώτη πάλιν ή Σύμη έπλήρωσε μέ

* Η κατάληψη της Σύμης έγινε στις 2 μ. μ. της 19ης Μαΐου 1912 από τό ΡΕΓΟΣΟ μέ κυβερνήτη τόν GIUSEPE SIRIANI, ό όποιός και παρέδωσε στον άπαραχέοντα Κ. Κλαδάκη την όπ' αριθ. 746 R.R. διαταγή του ύπανόταρχου AMERO D' ASTE STELLA πού καθώριζε τόν περιτύτερο προσωρινό τρόπο διοικήσεως της νήσου.

** Η Σύμη μέ τή Νίσυρο άντιπροσωπεύθησαν από τόν Νικήτα Πατριδή τόν όποιον οι Ίταλοι έφυλάκισαν και εξώρισαν.

πανόκριβο τίμημα την επιμονή της στον Ένωτικό αγώνα και την υπερήφανη αντίστασή της στα άρρομοιωτικά σχέδια του κατακτητή.

Το θανάσιμο κτύπημα κατεφέρθη κυρίως στην οικονομία της. Η απογοήγαια της, που ανέκαθεν αποτελούσε το βάρος κάθε προόδου της, περιήλθε έντεχνα σε Ιταλικά χέρια, το δε εμπόριο και η ναυπηγική της, έκλονισθησαν σοβαρά με τη μεταφορά του κέντρου της δράσης των στη Ρόδο, ενώ η Γεωργία και η κτηνοτροφία εγκατελήφθησαν τελείως. Προς το σκοπό αυτό έβροθήσε και η ταυτόχρονη ανοικοδόμηση της νέας πόλεως της Ρόδου, που απερρόφησε μέγα μέρος του πληθυσμού της Σύμης. Ανάλογα κτυπήματα κατεφέρθησαν στο διοικητικό και φορολογικό τομέα, στην παιδεία και στην έκκλησία παρά την πατριωτική αντίσταση των κατοίκων του συνόλου σχεδόν των διδασκάλων και ολοκληρώου του κλήρου.

Παρά τα σκληρά αυτά κτυπήματα και τους άπηνεις διωγμούς, οι Συμαιοί ήγωνίζοντο τον έθνικό, τον 'Ιερό υπέρ πίστεως και πατρίδας αγώνα, τον αγώνα της Έλευθερίας και της Ένώσεως μετά της Ελλάδος, άπτόητοι και με κρυφή καρτερία, που υπέρτατη δύναμη τους ένέπνεε και έχαλύβδωνε την άγωνιστική των διάθεση.

Άλλά ένα σημαντικό διπλωματικό γεγονός, το Έλληνοϊταλικό Σύμφωνο, που συνήφθη στις 23 Σεπτεμβρίου 1928 και που το ήκολούθησε ταυτόχρονα ή παντελώς άπροσδόκητη επίσημη δήλωση του Έλληνα Πρωθυπουργού Έλευθερίου Βενιζέλου και που έλεγε, ότι «Η Έλλάς δέν έχει να άσχοληθή του λοιπού με τά δικαια των Δωδεκανησιών, καθ' όσον ταύτα άποτελοϋν πλέον ζήτημα μεταξϋ αυτών και της 'Ιταλίας», έτραυμάτισαν την άδούλωτη ψυχή των Συμαιών και κάθε Δωδεκανησίου πατριώτη. Την έπληγωσε ή σκληρότης των λέξεων. Και τό κατέρυθρον αίμα που άνέβλασε από την πληγή, μαζί με τους ποταμούς των δακρύων, που έχύθησαν κατά την δωδεκαετία των σκληρών δοκιμασιών που έπερύλαξεν ή μετέπειτα στιγνή διοίκηση Ντί Βέκκι, άπέτελεσαν τον χείμαρο μίς νέας πατριωτικής έξαρσης, που έξέσπασε όταν ο άείμνηστος 'Ιωάννης Μεταξάς έβροντοφώνησε τό 1940 τό Ιστορικό ΟΧΙ του Έλληνικού Λαού στο Ιταμό 'Ιταλικό τελεσίγραφο, που ήτο και τό τελευταίο ΟΧΙ των Συμαιών και των Δωδεκανησιών πατριωτών, που επί τριάκοντα-όκτώ χρόνια κατετυραννήθησαν από τον άδυσώπητο κατακτητή.

Άπελευθέρωση: Στο πολεμικό έγερτήριο του 1940, ο Λαός της Σύμης έδωσε τό παρών με την ολοκληρωτική συμμετοχή του. Άλλά ή καταστροφή του υπήρξε άνάλογη μέσα στη λείπα του πολέμου.

Ο Συμιαίος Λαός με πλήρη τή πεποίθηση στη βέβαιη νίκη των Συμμάχων και με τον ηγχαίο ένθουσιασμό που τον διακρίνει, έδσθη όλόμυχα στον αγώνα και παρά τή διπλή (Έταλογερμανική) κατοχή, έπαιξε σημαντικό ρόλο στις πολεμικές έπιχειρήσεις των δια την άπελευθέρωση της πατρίδας του. Γι αυτό και ή τύχη του έπερύλαξε τή μεγάλη χαρά να δει τή δοξασιμένη γαλανόλευκη να κυματιζή πρώτα στο μαρτυρικό του νησι. Οι Σύμμαχοι με πρωτοπόρο πάντοτε στις έπιχειρήσεις του Αίγαίου τον θρυλικό 'Ιερό Λόχο κι' ύστερα από άλλεπάλληλες άποβατικές έξορμήσεις, άλλα και με την άυθόρμητη συμμετοχή, τον άκράτητο ένθουσιασμό και τον άπαράμιλλο ήρωισμό του Λαού της Σύμης, κατετρόπωσαν άριστικά τους κατακτητές που κατέστρεψαν τά πάντα φεύγοντες στις 24 Σεπτεμβρίου 1944. Άπό την έκδικητική τους μανία δέν ξεφυγε ούτε ή Μεγάλη Παναγιά του Κάστρου. Ένα από τά άρχαιότερα και τά πιο σημαντικά βυζαντινά κτίσματα της Σύμης. Άλλά τή βεβήλωση αυτή δέν άργησαν να την πληρώσουν. Πριν άκόμη άπομακρυνθούν της ήνσου, σαν τιμωρό δύναμη, άντίκρισαν τον 'Ιερό Λόχο που τους έξόντωσε. *

* Με τίτλο «Στη χροσινή της Λευτερίας: Άγώνες και θυσίες της Σύμης — 'Ιερός Λόχος», έξιστοροϋνται, από τον γράφοντα, στην έφημερίδα «ΔΙΩΔΕΚΑΝΗΣΟΣ» (τόμος έτος 1945, άρ. φύλ. 9-24), τά πολεμικά γεγονότα της Σύμης μέχρι της άπελευθέρωσης.

Άγγλική Διαχείριση : Οι έγχρολοι δὲν ξαναφάνηκαν ἔκτοτε στὴ Σύμη, Ἔτσι στὶς 26 Σεπτεμβρίου 1944 ἡ Ἑλληνικὴ σημαία ἐκυμμάτιζε ὑπερήφανα στὸ ἠρωικὸ νησί τοῦ Νιρία, πού στάθηκε βάση καὶ ὀρυκτήρις τῶν ἐκκαθαριστικῶν ἐπιχειρήσεων τῆς Δωδεκανήσου καὶ ὑπέστη ὅλες τὶς συνέπειες τῆς πολεμικῆς θέσης του, μέχρις ὅτου οἱ Γερμανοὶ ἀναγκάστηκαν νὰ ὑποκύψουν καὶ νὰ προβοῦν στὴν παράδοση τῶν νήσων, πού ἔγινε στὶς 8 Μαΐου 1945 στὴ Σύμη ἀπὸ τὸ Γερμανὸ στρατηγὸ Βάγκνερ. Ἐκεῖ ὑπεγράφη καὶ τὸ πρωτόκολλο τῆς παραδόσεως ἀπὸ τὸν Γερμανὸ στρατηγὸ καὶ τὸν Ἄγγλο συνάδελφό του Ἄκλαντ. Τὴν ἐπόμενη ἡμέρα τῆς ὑπογραφῆς (9 Μαΐου 1945) εἰσήρχοντο στὴ Ρόδο νικητρίες οἱ συμμαχικὲς δυνάμεις μὲ ἐπικεφαλὴ τὸν Ἱερὸ Λόχο ὑπὸ τὸν Ταξίαρχο Χ. Τσιγάντε, καὶ στὶς 15 τοῦ ἴδιου μηνῆ τὴν ἐπισκέπτετο ἐπίσημα ὁ Ἑλληνας Ἀντιβασιλέας, Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Δαμασκηνὸς, ἐπιβαίνων τοῦ θρυλικοῦ Ἀβέρωφ. Ἡ ἐπίσκεψη αὐτὴ ὑπῆρξε καὶ ὁ ἀρραβῶνας τῆς Ἑνώσεως τῶν νήσων τοῦ Δωδεκανησιακοῦ Συμπλέγματος μὲ τὴ Μητέρα Ἑλλάδα, ἡ ὁποία ἐπραγματοποιήθη τελικὰ στὶς 31 Μαρτίου 1947, σὲ ἐκτέλεση τῶν ἀποφάσεων τῆς συνθήκης εἰρήνης, πού ἔγινε στὶς 10 Φεβρουαρίου 1947 στὸ Παρίσι, ὁπότε καὶ παρέλαβε ἡ Ἑλληνικὴ Στρατιωτικὴ Διοίκησις ὑπὸ τὸν Ναύαρχο Περικλῆ Ἰωαννίδη. Μέχρι τότε οἱ Ἄγγλοι παρέμειναν προσωρινοὶ Διαχειρισταὶ τῆς Δωδεκανήσου τὴν ὁποίαν διοίκησαν βάσει τῶν ὑφιστάμενων Ἰταλικῶν νόμων καὶ μὲ τὴν οἰκονομικὴ συνδρομὴ τοῦ Συμμαχικοῦ ὀργανισμοῦ ΟΥΝΡΡΑ. Ἡ Σύμη ἔτυχε τῆς ἰδιαίτερης στοργικῆς μέριμνας τῆς Ἑλληνικῆς Κυβέρνησης διὰ τὴν ἀνακούφιση τοῦ ἐξηντημένου λαοῦ τῆς καὶ τῆς ἐπαγγελματικῆς του ἀνασυγκρότησης, πού ἐξεμηδένισθη στὴ διάρκεια τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων. *

Ὁ ἀπολογισμὸς τῶν θυσιῶν τῆς Συμαϊκῆς ἐσφορᾶς σὲ ἀμυχο καὶ ἐαμυχο ὕλικὸ στὸν ἀγῶνα διὰ τὴ Νίκη τῶν συμμάχων καὶ τὴν ἀπλευθέρωση τῆς Δωδεκανήσου, εἶδει τὸ μέτρο τῆς πατριωτικῆς φλόγος τῶν Συμαίων καὶ τῆς ἀφοσίωσής των στὰ ἀνθρώπινα ὑψηλὰ ἰδεώδη, πού δείχνουν καὶ τὸν βαθμὸ τοῦ πολιτισμοῦ των.

Κατεριπετώθη σὲ μεγάλη ἔκτασή της ἡ πόλις τῆς Σύμης ἀπὸ βομβαρδισμούς, κατεστράφησαν καθολοκληρία τὰ ἐμπορικὰ καὶ σπογγαλιευτικὰ της κεντρία καὶ ἐθρήνησε πάμπολλα θύματα ἀπὸ βομβαρδισμούς, καὶ ἐκτελέσεις πατριωτῶν. Ὁ Χρυσάνθος Μαρουλλάκης, ὁ Μιχαὴλ Λάμπρου, ὁ Ἀντώνιος Ἀγγαλίδης καὶ ὁ Ἀνδρέας Μοσχόβης ὑπῆρξαν τὰ τελευταῖα ἠρωικὰ θύματα τῆς μακαριῶνης κατοχῆς της. Καὶ ἂν δὲν ἐφρόντιζαν οἱ Συμαῖοι τῆς Ἀθήνας μὲ τὴν ἔγκαιρη ἀποστολὴ τροφίμων, πού πῆραν ἀπὸ τὸν Ἑλβετικὸ Ἐρυθρὸ Σταυρὸ, χάρις στὶς ἐντατικὲς ἐνέργειες τῆς Ἑραρικῆς Ἐπιτροπῆς **Περιθάλψεως Δωδεκανησιῶν**, ** ἀσφαλῶς τὰ θύματα ἀπὸ λιμὸ θά ἦσαν πολὺ περισσότερα, ἀπὸ ἐκεῖνα τῆς Ρόδου πού κατὰ πλειοψηφία προήρχοντο ἀπὸ τὴν πολυτληθεὶς παροικία τῶν Συμαίων. Ἄλλὰ ἡ συμβολὴ τῶν Συμαίων στὸν ἀπλευθερωτικὸ ἀγῶνα καὶ ἡ προσφορὰ τῶν ὑπηρεσιῶν των γενικὰ δὲν περιωρίσθη μόνο πάνω στὸ νησί των. Μετὰ τὴν κατάληψη τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοὺς ἐσβολεῖς τὸ 1941 καὶ τὴν μεταφορὰ τῶν Ἑλληνικῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων διὰ τῆς Κρήτης στὴ Μέση Ἀνατολή, πρῶτὸς παρουσιάσθησαν κατὰ τὴν ἀνασύνταξή των οἱ Συμαῖοι τῆς Αἰγύπτου. Τοῦτο ἰβεβαίωσε σὲ λόγο του ὁ τότε Ἑλληὴν Πρωθυπουργὸς Ε. Τσουδερός, κατὰ τὸν ὁποῖο κτὴν προζύμην

* Πρὸ τῆς Ἑνώσεως (Ἀπρίλιος 1946) ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀπέστειλε τοιαυτὴ Ἐπιτροπὴ ἡ ὁποία μὲ μυστικότητα ἐχρηματοδότησε τὴν ἐκκίνηση τῆς σπογγαλιείας τὴν ὁποία ὁ τράφην — ὡς μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς — ὀργάνωσε πάνω ὁ συνεταιριστικὸς βῆσις μὲ τὴν ὀνομασίαν τοῦ πρώτου Σπογγαλιευτικοῦ Συνεταιρισμοῦ «ὁ Γλαῖκος». Ἀργότερα τὸ 1947 μέχρι τὸ 1950 ἐπανῆλθε μὲ Κρατικὴ ἐντολή καὶ ὀργάνωση τὸν Ἀλιεῖα καὶ Γεωργία μὲ τὴν ὀνομασίαν συνεταιριστιῶν, καθὼς καὶ τὴ ναυπηγικὴ, χωρὶς ὅμως τὸν τοιαῦτο νὰ ἐπιτελεθῆ ἡ προγραμματισμένη ἔκρηξη μεγάλου ναυπηγεῖου σὺν «Πέδι» μὲ χρηματοδότηση τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς καὶ τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ.

** Ἡ Ἐπιτροπὴ συνεστήθη μὲ δική μου πρωτοβουλία θύσεως μετὰ τὴν Ἰταλικὴ συνθηκολόγησις τοῦ Μπαντόλιο (Σεπτέμβριος 1943) καὶ ἐπέθε ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀειμνηστοῦ Συμαίου πατρώτη Μιχαὴλ Βολωνάκη καθηγητοῦ στὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν.

του απελευθερωτικού στρατού την απέτελεσε ο απόδημος Έλληνισμός στον όποιο προεξάρχουσα θέση έχουν οι Δωδεκανήσιοι. Και πράγματι Δωδεκανήσιοι και κυρίως οι πολυπληθείς Συμαίοι Αίγυπτιώται επήνδρωσαν τα κενά του στρατεύματος και του ναυτικού. Τα «Μίν», τα σκάφη των άποβατικών επιχειρήσεων του Ίερού Λόχου στα νησιά, ήταν έξ ολοκλήρου επηδρωμένα με φανατισμένους νέους της Σύμης, που διέφυγαν μέσω Άπλωθήκας (έπί της Τουρκικής άκτής) στη Μέση Άνατολή.

Έτσι η Σύμη έδόθη με όλες της τις δυνάμεις στον άγώνα της έλευθερίας, που στις 7 Μαρτίου 1948 ολοκληρώθη με την ένωμάτωση των νήσων στην Μητέρα Έλλάδα που έγινε στη Ρόδο, όταν ο Βασιλιάς των Έλλήνων ΠΑΥΛΟΣ Α', με την Βασίλισσα Φριδερίκη και τον διάδοχο Κωνσταντίνο με τις δυο Πριγκηποπούλες απέβιάσθησαν στη Μεγαλόνησο και μετά έξάμηνο (18 Οκτώβρη 1948) πάτησαν τα Άγια χώματα της ήρωότου Σύμης, που έγινε πιά και τυπικά Έλληνική. Γιατί πραγματικά ήταν πάντα Έλλάδα ...

* * *

Ένωμάτωση: Μετά την ένωμάτωση η Έλληνική Κυβέρνηση διέθεσε και μόλιστα σε περίοδο έσωτερικής έθνικής άναταραχής, σεβαστά κονδύλια διά την οικονομική άνόρθωση της Σύμης.

Ο τότε Πρωθυπουργός κ. Κωνστ. Τσαλδάρης και ο Διοικητής της Άγροτικής Τραπέζης κ. Κωνστ. Βερροϊόπουλος, έστάθησαν οι πιό ενθέρμοι φίλοι και συμπαραστάται της.* Η Σπογγαλιεία και η Άλιεία της, που ώργανώθησαν πάνω σε συνεταιριστικές βάσεις, ένοσχύθησαν από τις πρώτες ημέρες της απελευθέρωσης, ο δε Στρατιωτικός Διοικητής Δωδεκανήσου Ναύαρχος Περικλής Ίωαννίδης, έδειξε ιδιαίτερη άγάπη και έθνική στοργή προς τη Σύμη σε άναγνώριση των άγώνων και των θυσιών της στη διάρκεια της μακροαιώνης κατοχής και την ήρωική της αντίσταση κατά την πολεμική περίοδο. Έάν δε τελικά εύδοούτο η προσπάθεια της έγκαταστάσεως των μεγάλων ναυπηγείων στο Πέδι, που δι' αυτά προσεφέρτε δωρεάν και η άμερικανική βοήθεια, μέσω του Σχεδίου Μάρσαλ, τότε άσφαλώς η άψη της Σύμης θα ήτο πολύ διαφορετική της σημερινής, όπου ο άνεμος της μεταναστεύσεως της άνήρπασε το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της και μόλιστα των νέων της. Έτσι, η άκμάζουσα ποτε Σύμη με τις είκοσι-έννεα περίπου χιλιάδες των κατοίκων που άριθμούσε στα πρώτα χρόνια της Ίταλικής κατοχής, εύρέθη με τέσσερες χιλιάδες περίπου κατά την απελευθέρωση και σήμερα μόλις μετριέται στις τρεις χιλιάδες τριακόσιες ψυχές περίου (άπογραφή του 1961) με άνυπαρκτή σπογγαλιεία, κατερρειωμένη και με μοναδική έλπίδα την Ιερή γη στην όποιαν έσκυψαν στο άπότερο παρελθόν πολλές γενιές και έδημιούργησαν την περίλαμπρη Ιστορία της.

Και σήμερα η Σύμη για να ζήση πρέπει να σκύφου ξανά οι λιγοστοί κάτοικοί της στην έλευθερη πιά Έλληνική γη, με τη βοήθεια όχι μόνο την Κρατική, αλλά πρό παντός των απόδημων παιδιών της, που τα συνδέει μ' αυτή άσβεστη άγάπη, κι' ο πόθος του σύνταμου έπαναπατρισμού. Γι' αυτό η Σύμη πρέπει να ζήση και θα ζήση! ...

* Διευαρχείοντος του κ. Κώστα Κυριακού ο Δήμος Σύμης ένεκέρυε τους κ. κ. Κωνστ. Τσαλδάρη, Κωνστ. Βερροϊόπουλο και Ναύαρχο Περικλή Ίωαννίδη επίτιμους Δι-νόμτες του.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΥΜΗΣ

Ἀρχαίοι Θεοί: Οἱ Θεοὶ ποὺ ἐλατρεύοντο ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας, ἐλατρεύοντο ἐπίσης κι' ἀπὸ τοὺς Συμαίους ποὺ ἀνήκαν στὴν Ἑλληνικὴ Φυλὴ. Ἡ λατρεία δὲ αὐτῆ τῶν Συμαίων πρὸς τοὺς Θεοὺς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἐφθασε καὶ στὴ Ρωσικὴ Δημοκρατία στὴν ὁποίαν ὑπήγετο τότε ἡ Σύμη. Δι' αὐτὸ ὅπως στὴ Ρόδο ἐλατρεύοντο μὲ θρησκευτικὸ φανατισμὸ ἡ Λινβία Ἀθηνᾶ, ὁ Πολιὸς καὶ Ἀτταβήριος Ζεὺς, ὁ Τελχίνιος Ἀπόλλων, ἡ Ἥρα τῆς Καμήρου καὶ τῆς Ἰαλισσοῦ καὶ ὁ Ἀσφάλειος Ποσειδῶν, ἔτσι καὶ στὴ Σύμη μὲ τὴν αὐτὴ πίστη καὶ φανατισμὸ ἐλατρεύθησαν οἱ ἴδιοι θεοὶ στοὺς ὁποίους ἀφιερώθησαν ἱερὰ Ἄλση καὶ Βωμοὶ καὶ ἐστήθησαν πολλοὶ καὶ ὠραῖοι Ναοί.

Ὅπως δὲ μαρτυροῦν ἀφθονοὶ ἐπιγραφές στὸ Κάστρο, τὴν Ἀκρόπολη τῆς Σύμης, ἐστήθη ὁ Ναὸς τῆς Ἀκρας Ἀθηνᾶς, στὸ Γιαλιὸ τοῦ Ἀπόλλωνα καὶ τοῦ Αἰγιαλέως Ποσειδῶνα, στὸ Νημποριὸ τοῦ Δία καὶ στὸν Πανόρμο ὁ Ναὸς τοῦ Πανορμίου Ποσειδῶνα, ὅστις μάλιστα ἐλατρεύετο ἰδιαίτερα ἀπὸ τὸ λαὸ τῆς Σύμης, ποὺ ἦτο κατ' ἐξοχὴ λαὸς ναυτικός.

Ἡ Νέα Θρησκεία. Στὰ γοητευτικὰ τοπία τῆς Σύμης λάμπουν κατὰ λευκα Μοναστήρια, ποὺ τιμῶνται μὲ τὰ ὀνόματα Ἀγίων τῶν ὁποίων αἱ τραπεζοφόροι δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ Δωρικὰ κοινόκρανα ἀπὸ Ναοὺς ἀρχαίων Θεοτήτων, ποὺ τοὺς διεδέχθησαν οἱ Χριστιανοὶ Ἅγιοι.

Αὐτὸ φανερώνει, ὅτι στὴ Σύμη μπορεῖ νὰ ἀλλάξουν τὰ πρόσωπα καὶ τὰ τυπικὰ τῶν θρησκευτικῶν τελετῶν, ἀλλὰ τὸ μέρος τῆς λατρείας μένει τὸ ἴδιο. Ἔτσι λοιπὸν στὸ Κάστρο, ὅπου ἄλλοτε ὑπῆρχε ὁ Ναὸς τῆς Ἀκρας Ἀθηνᾶς, ἐστήθη ἡ Παναγία ἡ Κυρὰ καὶ στὸ λιμάνι τοῦ Πανόρμου, ὅπου εὐρίσκετο ὁ καλλιμάρμαρος Ναὸς τοῦ Ποσειδῶνα, ὑψώθη, ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὸ Μοναστηράκι τοῦ Ταξιάρχου Μιχαήλ, ποὺ ἐξελίχθη μὲ τὸ πέρασμα τῶν αἰῶνων στὴ ξακουστὴ Μονὴ τοῦ Πανορμίτη, προστάτου τῆς Σύμης καὶ ὅλης τῆς Δωδεκανήσου.

Ὁ Χριστιανισμὸς: Ἡ Σύμη ἠσπάρθη τὸν Χριστιανισμὸν ἀπὸ τὴν πρώτη του ἐμφάνισι στὴ Δωδεκανήσο, ὅταν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀπεβίβασθη στὴ Κῶ καὶ αὐτὴ Λινβὸ τῆς Ρόδου καὶ κατήχησε τοὺς πρώτους Χριστιανούς. Ἐκτοτε στὴ Σύμη ἐπεκράτησε ἐντονη θρησκευτικὴ ζωὴ καὶ πιστεύεται ὅτι ὁ πρῶτος χριστιανικὸς Ναὸς τῆς Ἰδρύθη στὰ Σαυκλιὰ, τὴν Ἀρχαία Τεῦτλουσα, ἀπὸ τὸν «Δάμο Τευτλουσίω» εὐθύς ὡς ἐπιτράπη καὶ ἀφέθη ἐλευθέρῃ ἡ ἀσκηση τῆς Χριστιανικῆς λατρείας κατὰ τὸν 5ον μ.Χ. αἰῶνα. Ἐτιμῆθη δὲ στ' ὄνομα τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἑβρῶν Παύλου, σὺν ἀνάμνηση τοῦ γεγονότος τῆς προσεγγίσεως καὶ παραμονῆς του ἐκεῖ, λόγῳ θαλάσσοταραχῆς, κατὰ τὴν πορεία του (58 μ.Χ.) ἀπὸ Κῶ μὲ κατεύθυνση τὴ Ρόδο (Προφ. Ἀποστ. Κα 1-2).

Ὁ ἀνωτέρω συλλογισμὸς ἐξάγεται ἀπὸ τὸ γεγονὸς, ὅτι τὰ Σαυκλιὰ, ἡ ἀρχαία Τεῦτλουσα, μέχρι καὶ πρὸ διακοσίων ἐτῶν ἀνεφέροντο στοὺς χάρτες τῶν Κορονέλλι καὶ Ντάπερ μὲ τὴν ὀνομασίαν Sgogli di San Paolo, ὁ δὲ μεταξὺ Σύμης καὶ Σαυκλιῶν διαύλος Passegiata di San Paolo. Ἀλλὰ κοντὰ στὴ «Σκομισά», τὸ μοναδικὸ λιμανάκι τῶν Σαυκλιῶν, ἀνεκαλύφθησαν τυχαίᾳ καὶ ἀνεσκάφησαν ἐρείπια ἀρχαιστάτης χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, σὲ σχῆμα τρικλίου Βασιλικῆς μὲ νάρθηκα, ἡ ὁποία ἐκτίσθη κατὰ τὸν 5ον μ.Χ. αἰῶνα, κατε-

στράφη στὸν βόν ἢ 7ον καὶ ἀνεκτίσθη στοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους μὲ πολὺ μικρότερες διαστάσεις.

Στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Διοίκηση τῶν Ροδίων. Καίτοι ἡ Σύμη πολιτικὰ ὑπῆγετο στὴ Ροδιακὴ Δημοκρατία, Ἐκκλησιαστικὰ ἀπὸ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ Χριστιανισμοῦ μέχρι τοῦ ΙΔ' ἢ τοῦ ΙΕ' αἰῶνα, μόνη, ἀπὸ τὰ γύρω τῆς Ρόδου νησιά, ἀνῆκε στὴν Ἐπισκοπὴ τῆς Τραχείας, τοῦ τμήματος δηλαδὴ τῆς Καρικῆς ἀκτῆς, πού κατείχετο ἀπὸ τοὺς Ροδίους.

Ἡ εἰκόσια αὐτὴ ἐξάγεται ἱστορικὰ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι, ἡ Σύμη καὶ κατὰ τοὺς ἀρχαίους καὶ κατὰ τοὺς Ρωμαίους καὶ τοὺς Βυζαντινοὺς, χρόνους δὲν ὑπῆγετο ἀμέσως καὶ ἀπ' εὐθείας στὴ Ρόδο, ἀλλὰ στὴν Περαιὰ τῶν Ροδίων (Καρία). Ὅταν ὁμως οἱ Τοῦρκοι κατέκτησαν τὴν Καρία καὶ οἱ Ἕλληνες κάτοικοι τῆς διεσκορπίσθησαν στὰ νησιά τοῦ Ἀρχιπέλαγους, ἡ Σύμη, περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΔ' αἰῶνα, ὑπῆχθη πολιτικὰ καὶ Ἐκκλησιαστικὰ στὴ Ρόδο.

Ἱπποτικοὶ Χρόνοι. Ὅπως στὰ Βυζαντινὰ χρόνια, ὅπου ἡ Σύμη ἀποτελοῦσε μέρος τοῦ ΙΔ' θέματος τῶν Κιβυραιωτῶν, ἔτσι καὶ στὰ χρόνια τῶν Ἱπποτῶν τῆς Ρόδου ἡ Συμαϊκὴ Ἐκκλησία παρέμεινε ἀπερίσπαστη, καθ' ὅσον ἡ Σύμη κατέβαλλε κάθε χρόνο στὸ Μεγάλου Μάγιστρο 500 ἀσπρα καὶ περιήρχοντο μετὰ θάνατο στὸ Λατίνο Ἐπίσκοπο οἱ περιουσίαι τῶν καλογήρων τῶν διαφόρων Μοναστηρίων (Le monastaire), ὅπως ἦτο τότε ἡ Μεγάλῃ Παναγίᾳ τοῦ Κάστρου, ὁ Πανοριμίτης καὶ ὁ Ρουκουνιώτης.

Τουρκοκρατία. Στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας ἡ Ἐκκλησία τῆς Σύμης χάρις στὰ προνόμια (Μαχτοῦ) πού τῆς παρεχώρησε ὁ Σουλτᾶνος Σουλεϊμᾶν ὁ Μεγαλοπρεπής, ἀνέλαβε εὐρύτερη διοικητικὴ, δικαστικὴ καὶ Ἐκπαιδευτικὴ ἐξουσία. Αἱ ὑποθέσεις προσωπικοῦ θεσμοῦ τῶν Συμαίων ὑπῆγοντο στὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου πού ἤδρευε στὴ Μητρόπολη, ὅπου βάσει τῶν διατάξεων τοῦ Βυζαντινορωμαίκοῦ δικαίου καὶ τῶν τοπικῶν ἐθίμων ἐξεδικάζοντο αἱ ὑποθέσεις διαζυγίων, προικός, διατροφῆς συζύγου, υιοθεσίας, διαθηκῶν κ.λ.π.

Ἐπίσης καὶ στὴν ἐκπαίδευση ἡ ἐκκλησία εἶχε ἐνεργὸν ἀνάμιξη καὶ διοικοῦσε μὲ τίς σχολικὰς Ἐφορίες, ὅπου συνήθως προήδρευε ὁ ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος, τὰ Σχολεῖα τῆς στοιχειώδους καὶ μέσης ἐκπαίδευσης τὰ ὁποῖα ἐνισχύοντο ἀπὸ τὰ τοπικὰ ἐκκλησιαστικὰ ταμεῖα, ὅπως συνέβαινε μὲ τὴ Σχολὴ τῆς Ἁγίας Μαρίας, (Κοινὸ Ἑλληνικὸ Σχολεῖο), τὴν Ἑλληνικὴ Σχολὴ τοῦ Κάστρου καὶ τὸ Πανοριμίτιο Γυμνάσιο.

Ἡ Διοικητικὴ Ἐκκλησιαστικὴ ἀνεξαρτησία τῆς Σύμης ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἔδωσε τὴν εὐκαιρία νὰ ἀναδειχθοῦν πολλοὶ λόγιοι ἱερωμένοι πού συνέβαλαν μὲ τίς συγγραφὰς τους στὴν ἐξύψωση καὶ τὴν πρόοδο τοῦ Χριστιανικοῦ Κλήρου. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς ἦσαν ἀπόφοιτοι τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς τῆς Ἁγίας Μαρίας Σύμης, πού ἦτο ἐφάμιλλη τῆς Σχολῆς τῶν Κυβερνιωτῶν, καὶ τῆς Πατριαρχίας*. Ἀνέδειξε δὲ Ἐπισκόπους τὸν πρῶτον Κιονοστεντηλίου Γαβριήλ (1769—1785), τὸν Κλαυδίουπόλεως Νεόφοιτο, τὸν Μυρῶν Ἀγάπιο (1848) καὶ τὸν Λέρου Ἰγνάτιο (1800), τὸν Λέρων Ἱερέμια, καθὼς καὶ ἐκπαιδευτικούς ἱερωμένους τὸν Βενέδικτο (Βασ. Βησσαρίωνα), Διευθυντὴ τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς Πόρου, πού ἰδρύθη ἀπὸ τὸν Καποδίστρια, τὸν Ἱερόθεο (Ἰωάννη — Μαρκωνῆ), Διευθυντὴ τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς τοῦ Κάστρου καὶ μετέπει-

* Ὁλοκληρωμένην ἐξιστόρησιν τῆς Ἱερωτικῆς καὶ λειτουργικῆς τοῦ Κοινοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολεῖου τῆς Ἁγίας Μαρίας, γράφω σὲ σερὰ βιβλίον στῆν ἐφημερίδα «Συμαϊκὸ Ἔθνος».

τα Ἐγούμενο τῆς Μονῆς Πανομίτη, τὸν Νικάνδρο Φιλάδελφο (Γεωργιάδης) Γυμνασιάρχην Διευθυντὴν στὴν Ἑλληνικὴ Σχολὴ τοῦ Κάστρου καὶ ἀργότερα Ἐγούμενο τῆς Μονῆς Πανομίτη, τὸν Μάξιμο, διδάσκαλο τῆς Σχολῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ Ἱεροκήρυκα τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἱεροσολύμων, συγγραφεὴ τῆς ἱερᾶς ἱστορίας, καθὼς καὶ πολλοὺς ἄλλους Συμαιοὺς ἀγιοταφίτας καὶ κληρικοὺς Συναίτας, ἀγιορίτας καὶ τῶν Κλιμάτων τοῦ Οἰκουμενικοῦ καὶ Ἀλεξανδρινοῦ Θρόνου.

Ἱταλοκρατία. Ἐπὶ Ἱταλοκρατίας ἡ Ὁρθόδοξη Συμαϊκὴ Ἐκκλησία, ὄχι μόνον ὑπίστη πολλὰς καὶ σκληρὰς διώξεις, ἀλλὰ καὶ διέτρεψε τὸ 1936 ἐπὶ De Vecchi μέγα κίνδυνο, λόγω τῆς ἐφαρμογῆς ἀπὸ τὴν Ἱταλικὴ Διοίκηση Ρόδου σαφοῦς προγράμματος ὀλοκληρωτικοῦ ἑξιταλισμοῦ καὶ Καθολικισμοῦ τῆς.

Κατηργήθησαν ὅλα τὰ προνόμια τῆς ἑκκλησίας, ἀπηγορεύθησαν αἱ ἱεραὶ τελεταὶ καὶ τελικὰ ἐπεχειρήθη ἡ διακοπὴ καθὲ ἐπαφῆς μὲ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ ἡ μετατροπὴ γενικὰ τῆς Δωδεκανησιακῆς Ἐκκλησίας εἰς Αὐτοκράτειον. Ἡ προσπάθεια ὁμῶς αὐτῆ τῶν Ἱταλῶν συνήντησε ἀταβερὴ τὴν ἀντίστασιν ὄλων τῶν Δωδεκανησίων, πού ἐξεβηλώθη μὲ λαϊκὴ ἐξέγερσιν στὴ Σύμη* καὶ Κάλυμνο καὶ πού εἶχε σάν ἀποτέλεσμα τὴν ματαίωσιν τῶν Ἱταλικῶν σχεδίων.

Συνεχίζοντες οἱ Ἱταλοὶ τὴν ἐξουτωτικὴν πολιτικὴν τὴν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἐξόρισαν πολλοὺς ἱερεῖς καὶ ἀπηγόρευσαν τὴ χειροτονία νέων ἱερέων μὲ ἀποτέλεσμα νὰ παύσῃ ἡ θεία λειτουργία στὶς περισσότερας ἑκκλησίας μέχρι τὴν ἀπελευθέρωσιν.

Βρετανικὴ Διαχείριση. Ἡ Βρετανικὴ Στρατιωτικὴ διαχείριση τῆς Σύμης, ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς καταλήψεως τῆς νήσου μαζί μὲ τὸν Ἑλληνικὸ Ἱερό Λόχο, διετήρησε τὸ καθεστῶς τῆς Ἐκκλησίας πού εὗρηκε σάν Ἱταλικὴ κληρονομία. Διὰ τοῦτο ἡ Μητρόπολις τῆς Ἐπαρχίας Ρόδου ἠναγκάσθη νὰ ἐπανασυστήσῃ τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα, πού ἔπρεξαν πρωτεύοντα ρόλο στὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀπελευθέρωσις. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἡ Ἐκκλησία τῆς Σύμης ξαναβρῆκε τὸν ἱστορικὸν τῆς δρόμο. Κάτω ἀπὸ τὴ φωτεινὴν ποδηγέτησιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐκλείπει τίς πληγὰς πού τῆς ἀφίσει ἢ μακροχρόνια δουλεία καὶ ἀνενεώθη μὲ ἔμφυγο ὕλικόν, πού τὴν ἐτοποθέτησε καὶ πάλιν στὴν πρωτοπορίαν τῆς Ὁρθόδοξης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας τῆς Δωδεκανήσου.

Ἡ Εὐλάβεια τῶν Συμαίων. Παράλληλα μὲ τὴν δρᾶσιν τῆς Ἐκκλησίας οἱ κάτοικοι τῆς Σύμης, σάν ναυτικὸς λαός, εἶχαν βαθεῖα ριζωμένον τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα. Ἐκδήλη καὶ ἐμφυτὴ ἦταν πάντοτε ἡ εὐλάβεια καὶ ὁ ζήλος τῶν πρὸς τὰ θεία, ἡ δὲ συναίσθησιν τοῦ καθήκοντος πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν ὑπῆρξε βαθύτατη καὶ ἐφέροντο ἀπέναντι τῆς μὲ υἱικὴν στοργήν. Ὅσακις δὲ ἐχρειάσθη, ἔχυσαν πρόθυμα καὶ τὸ αἷμα τῶν διὰ τὴν περιφρουρήσιν τῶν σεβασμάτων τῆς λατρείας τῶν.

* Στὴν ἐξέγερσιν αὐτὴ ἐτραυματίσθησαν σοβαρὰ καὶ τελικὰ ἐξορίσθησαν οἱ ἀξιωματικοὶ Ἐφημέριοι τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Πρόδρομου (Μητρόπολις Σύμης), ὁ Πρωτοπρεσβύτερος Καραγκολακτὴ καὶ Παπαὶ Νικήτας (Παπαντωνίου). Ὁ δεύτερος ἀπέθανεν ἀπὸ τῆς ἱερᾶς Πύλης τὸ ἐνωτικὸν φέρισμα τῆς Γενικῆς Συνέλευσιν τῶν κατοίκων τῆς Σύμης. Κατ' αὐτοῦ ἐστράφη ἅλη ἡ μανία τοῦ κατακτητῆ καὶ γι' αὐτὸ στὶς 2 Μαΐου 1937 (κατὰ τὸ Αὐτοκράτειον) ἐξορίσθη στὴν Ἱταλίαν.

Δείγματα εὐλάβειας τῶν Συμαίων. Ἀπειράριθμα εἶναι τὰ δείγματα τῆς εὐλάβειας καὶ τῆς Χριστιανικῆς λατρείας τῶν Συμαίων. Δέκα-τρεις ἐπιβλητικοὶ καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἑνοριακοὶ Ναοὶ κοσμοῦν τὴν πόλιν τῆς Σύμης καὶ ἑβδομήκοντα - ἑπτὰ γοητευτικὰ ἐξωκλήσια καὶ ἱστορικὰ Μοναστήρια διακρίνονται στὶς μαγευτικὰς τοποθεσίας τῆς. (Βλέπε εἰκ. XII καὶ XIII).

Μεταξὺ τῶν ἐπισημότερων Μονῶν, ποῦ ἡ κτίσις των ἀνατρέχει στὰ Βυζαντινὰ χρόνια, εἶναι καὶ οἱ Μονὲς τῶν Ταξιαρχῶν Μιχαὴλ τοῦ ἐπιλεγόμενου Παναρμίτη, Πολιοῦχου τῆς Σύμης καὶ Μιχαὴλ τοῦ Ρουικουινιώτη. (Βλέπε εἰκ. XXXI καὶ XXXXVII). Ἡ δεύτηρη εἶναι Σταυροπηγιακὴ καὶ ὑπάγεται ἀπ' εὐθείας στὸ Πατριαρχεῖο. Σταυροπηγιακὸν εἶναι ἐπίσης καὶ τὸ Μονήδριον τοῦ Ταξιάρχου Μιχαὴλ τοῦ ἐπιλεγόμενου Κοκκιμήδη.

Τὰ στρατιωτικὰ ἐμβλήματα τῶν Συμμαχικῶν δυνάμεων ποῦ ἀπληθύνωσαν τὴ Σύμη. Ἄνω: Τῆς Ἰνδικῆς Ταξιαρχίας. Ἀριστερά: τῶν Ἀγγλικῶν Κομάντος. Δεξιά: τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἱεροῦ Λόχου (Καταδρομῶν).

Η ΜΟΝΗ ΠΑΝΟΡΜΙΤΗ

*«Στὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ νησιοῦ, ποὺ τ' ἄστρο λαμπυρίζει
ξενητεμένοι Συμακοὶ Σταθῆτε μὲ καῦμό
καὶ στὸ μεγάλο θησαυρὸ ποὺ τὴ γωνιά στολίζει,
ἀπὸ μακρὰ νὰ στείλητε προσκόνημα θεομό».*

Θέση τῆς Μονῆς: Τὸ ξακουστὸ καὶ ἱστορικὸ Μοναστήρι τοῦ Ταξιάρχη Μιχαήλ, βρίσκεται στὴ Δυτικὴ πλευρὰ τοῦ Νοτίου τέλους τῆς Σύμης καὶ ἀκριβῶς στὸ κατάκωλο τοῦ μυχοῦ τοῦ Πανόρμου, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐπῆρε καὶ τὴν ἐπωνυμία του. Ὁ Πανόρμος*, τὸ πανάρχαιο αὐτὸ λιμάνι, φέρει τὴν ὀνομασία τῆς ὁμώνυμης περιφέρειας, ποὺ ἐκτείνεται ἀμφιθεατρικὰ γύρω του καὶ καταλαμβάνει τὴν βόρεια ἔκταση τῆς χερσονήσου ποὺ σχηματίζεται στὴν ἄκρη αὐτῆ τοῦ νησιοῦ. Εἶναι ὠσειδές, μήκους ἐνάμισυ ναυτικοῦ μιλίου ἀπὸ ΒΑ. πρὸς ΝΔ. καὶ περὶ τὸ τέταρτο τοῦ ναυτικοῦ μιλίου ἀπὸ τῆς εἰσοδοῦ τοῦ λιμανιοῦ μέχρι τῆς προκυμαίας τῆς Μονῆς. Τὸ βάθος του στὸ μέσον εἶναι τρεῖς ὄργυιες καὶ στὴν εἰσοδὸ τοῦ 6—7. Εἶναι ἀσφαλές καὶ προφυλάσσεται ἀπ' ὅλους τοὺς καιροὺς, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν βοριά καὶ τὸν ὄστρογάρμπη. Ἀπὸ τὸ κυρίως λιμάνι τῆς Σύμης ἀπέχει 11', 45" μιλ. καὶ πεζῆ, μὲ βῆμα στρατιωτικὸ, περὶ τὶς 4—5 ὥρες. Ἡ Μονὴ συνδέεται μὲ τὴν πόλη τῆς Σύμης Γιαλὸ διὰ τηλεφώνου καὶ ἔχει κατὰ τὸ θέρος τακτικὴ θαλάσσια συγκοινωνία ποὺ ἐκτελεῖται μὲ βενζινόπλοια.

* *

Ὁ Ἀρχαῖος Ναός: Ὅπως ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ἔτσι καὶ οἱ Συμαῖοι, ἐλάτρευαν τοὺς ἀρχαίους Θεοὺς των. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ Ποσειδῶνας ὁ Θεὸς τῆς θάλασσας, στὸν ὁποῖον, ἀνναυτικοί, ἐδειχναν ἰδιαίτερη λατρεία καὶ τοῦ σήκωσαν Βωμὸ στὸν Γιαλὸ «Ἱερὸν δὲ Ποσειδῶνος Αἰγιαλέως ἐν τῷ λιμένι» καὶ «Ἱερὸν δὲ Ποσειδῶνι Πανορμίω» στὸ ναυτικὸ λιμάνι τοῦ Πανόρμου. Τὸ ἴδιο συνέβαινε καὶ μὲ τὸν Δία καὶ τὴν Θεὰ Ἀθηνᾶ στους ὁποίους οἱ Συμαῖοι ἔστησαν Ἱερά. Καὶ τοῦ μὲν Δία ἔστηθη στὸ Νημποριό, ὅπως μαρτυροῦν καὶ οἱ κολῶνες ποὺ βρέθηκαν στὸν πυθμένα τοῦ ἐκεῖ ὁμίονου λιμανιοῦ, τῆς δὲ Ἀθηνᾶς στὸ Κάστρο, ὅπου ἀνηγέρθη στὴ

* ΠΑΝΟΡΜΟΣ, λιμὴν ἐν Σύμη τῇ νήσῳ λίαν χαρίεις καὶ τῶν ἀνέμων ἀεὶ ἀλλάκτος ἐχθρός. Ἔστι δὲ ἐν αὐτῷ καὶ βωμὸς Ποσειδῶνος πάνυ παλαιὸς ἐν Τρόχιλος Περιμέδοντος καὶ Περικλυμένης Ἱδρυσεν, ὡς Φόρβας καὶ Λαόστερος φασί. (Κ. Συμωνίδη, «Συμαίς» εἰς ὑπόσημειωσιν 2).

θέση του, στους Βυζαντινούς χρόνους, τὸ μονύδριο τῆς Παναγιᾶς τῆς Κυρᾶς πού τὸ ἀνετίναξαν φεύγοντας τὸ 1944 οἱ Γερμανοί.

Στὴ θέση λοιπὸν αὐτὴ ἐστήθη ὁ Ναὸς τοῦ Πανορμίου Ποσειδῶνα ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ ὑπερκείμενου ἀρχαίου Δάμου «τῶν Δαφνιέων», τοῦ ὁποίου ὁ Πάνορμος ἀποτελοῦσε ἐπίγειο καὶ πού τὰ ἴχνη του διατηροῦνται ἀκόμη στὸ ἐκτεταμένο ὄροπέδιο.

Τὴν ὑπαρξὴ τοῦ Ναοῦ τοῦ Πανορμίου Ποσειδῶνα βεβαιοῦν οἱ ἐπιγραφές πού ἀνευρέθησαν ἐκεῖ καὶ οἱ ὁποῖες δημοσιεύονται στὸ παράρτημα τοῦ Μαγεριανοῦ Κώδικα. Δυὸ ἀπὸ αὐτὲς ἀναφέρουν σαφῶς τὴν ὑπαρξὴ τῆς ἀρχαίας Μονῆς καὶ ἔχουν οὕτω :

«Ἐρμησιάνασ Τιμασιθέου ἀνέθηκε Ποσειδῶνι Πανορμίτη ἐλεθεῖς». Καὶ ἡ ἄλλη :

«Κλεόβουλον Εὐαγόρου τὸν Λίνδιον Κλεόβουλος Κλεινοπάτρου ὁ Λίνδιος Ποσειδῶνι Πανορμίτη».

Ἄλλὰ καὶ τὸ κείμενο ἀρχαίου χειρογράφου γραμμένου σὲ ἱστορικὸ τεμάχιο παπύρου, πού ἐναπόκειται στὸ Αἰγυπτιακὸ μουσεῖο τοῦ Λίβερπουλ καὶ δημοσιεύεται στὸ ἴδιο παράρτημα τοῦ Μαγεριανοῦ Κώδικα, μνημονεύεται τὸ λιμάνι τοῦ Πανορμίτη ὡς ἑξῆς :

«... Χειμῶνι δὲ περιπεσῶν καὶ τρεῖς τῶν νηῶν αὐτάνδρους ἀπωλέσας περὶ νῆσον Τεύτλουςαν, τὴν πρὸς δυσμᾶς τῆς Σύμης κειμένην εἰς Πάνορμον λιμένα τῆς Σύμης ἐγκαθορμίζεται...». (Βλέπε εἰκ. XI).

Τὸ πρῶτο Μοναστηράκι: Ἀργότερα, στους Βυζαντινούς χρόνους καὶ πάνω στὰ εἰρείπια τοῦ Ἀρχαίου Ναοῦ, ἐκτίσθη, ὅπως μαρτυρεῖ καὶ ἡ παράδοση, ὁ ναῖσκος τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ, ὁ ὁποῖος στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων ἐγίνε ξακουστός, χάρις στὴν ἱερή, σεβάσμια καὶ θαυματουργὴ εἰκόνα του καὶ ἀπέκτησε σημαντικὴ σπουδαιότητα ἀπὸ τοὺς πρῶτους χρόνους τῆς Ἰδρύσεώς του, ἐξελιχθεὶς μὲ τὸν καιρὸ σὲ περιάκουστη Μονή. Ἡ θαυματουργὸς φήμη τῆς εἰκόνας τοῦ Μεγαλόχαρου, ξαπλώθηκε κυρίως ἀπὸ τοὺς ὁμογενεῖς ναυτικούς, πού κατέστησαν φανατικοὶ θιασῶται τοῦ τότε ναῖσκου. Μπροστὰ στὴν ἐπιβλητικὴ εἰκόνα του διασώζονται ἀκόμη ἀπειράριθμα καὶ παντοδαπὰ τὰ δείγματα τῆς εὐλάβειάς των.

Στὰ Ὀδοιπορικὰ τῶν Σταυροφοριῶν (Itinéraires) καὶ τὰ Ἀρχεῖα τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας ὑπὸ τὴν προστασία τῆς ὁποίας εὐρίσκετο ἡ Μονή, ὅπως μαρτυρεῖ καὶ ὁ ἐντειχισμένος ἐπάνω στὴν Κεντρικὴ Πύλη μαρμάρινος πτερωτὸς Λέων, διασωθὲν ἱμβλημα αὐτῆς, (16ος καὶ 17ος αἰώνας) περιλαμβάνονται πολίτιμες πληροφορίες διὰ τὸν ἀρχαῖο Ναὸ τοῦ Πανορμίτη.

Μέσα στὶς ἐκθέσεις τῶν ἀπεσταλμένων τῆς γαληνοτάτης Δη-

μοκρατίας, πού ήθελε νά ἔχη γνώση δι' ὅλα τὰ ζητήματα, περιλαμβάνεται ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν Ναό ἀπὸ θρησκευτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἀποψη, καὶ ἐξάγεται ἀπ' αὐτὲς ὅτι, ὁ παλιὸς Ναὸς κατεστράφη στὶς ἀρχὲς τῆς δεύτερης μ.Χ. ἑκατονταετηρίδας.

Ἐπίσης πολλοὶ περιηγηταί, Ρῶσσοι, Γερμανοί, Ἄγγλοι καὶ Γάλλοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ L. Ross, ὁ M. Newton, ὁ Lacroix καὶ ὁ Hamilton ὁμιλοῦν γιὰ τὸ Μοναστήρι τοῦ Πανορμίτη, πρᾶγμα πού σημαίνει ὅτι ἡ Μονὴ στὸ στάδιο τῶν αἰῶνων ἦτο πάντοτε ζακουστή.

Τὴν πρωταρχικὴ ἐμφάνιση τοῦ Ναοῦ στοὺς Χριστιανικοὺς χρόνους, ἡ τοπικὴ μας παράδοση τὴν τοποθετεῖ σὲ δύο περιπτώσεις. Στὴν πρώτη περίπτωση, τὴν πιὸ ἐπικρατέστερη, πού τὴν υἱοθετεῖ καὶ ἡ λαϊκὴ μας μῦσα μὲ τὸ δίστιχο :

*«Καλήμερα τὸν ἄσκινο, ποῦ ἔχε τὸν Πανορμίτη,
ὁποῦ ἔχε τὰ χρυσὰ φτερά, καὶ ἀσημένην νιότη»,*

παρουσιάζει κάποιαν εὐσεβῆ γρηοῦλα, τῆς ὁποίας τὴν καταγωγὴν διεκδικοῦν πολλὲς Συμιακὲς οἰκογένειες, πού βρίσκει στὴ ρίζα ἑνὸς ἀσκινοῦ τοῦ χωραφιοῦ τῆς, στὸν Πάνορμο, τὸ μικρὸ κονισματάκι τοῦ Ταξιάρχῃ. Ἡ γρηοῦλα τὸ τοποθετεῖ στὸ κοινοστάσι τῆς, ἀλλὰ τὴν ἄλλη μέρα τὸ ξαναβρίσκει στὸν ἄσκινο. Τὴ μετάσταση αὐτὴ τοῦ εἰκονίσματος, πού ἐπανελήφθη γιὰ δεύτερη καὶ τρίτη φορά, ἡ γρηοῦλα τὴν θεωρεῖ σὰν φανέρωση τῆς ἐπιθυμίας τοῦ Ταξιάρχῃ νά τοῦ στήσουν ἐκεῖ τὸ Ναό του, ὅπου καὶ οἱ ἀρχαῖοι Συμιακοὶ ἐλάτρευαν τὸν Ποσειδῶνα των. Ἀπὸ τότε ὁ Πανορμίτης εὐρίσκεται ἐκεῖ καὶ θεωρεῖται προστάτης τῶν θαλασσινῶν μας, σὰν νεὸς δεηλαδὴ Ποσειδῶνας τῶν Χριστιανῶν, καὶ δι' αὐτὸ καὶ τὰ περισσότερα Συμιακὰ καθκία φέρουν τ' ὄνομά του.

Στὴ δεύτερη περίπτωση, ἡ παράδοση ἀποδίδει τὴν ὑπαρξὴ τῆς Μονῆς στὸ τόμα ναυτικοῦ μας, πού ἐκινδύνευσε νά πνιγῆ μὲ τὸ καράβι του ἐξω ἀπὸ τὸν Πάνορμο, ἐπεκαλέσθη δὲ κατὰ τὴν ὥρα τοῦ κινδύνου του τὴ Χάρη τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ, γιὰτὶ ἡ λατρεία τῶν παλαιῶν Συμιακῶν ἦτο προσηλωμένη στοὺς Ταξιάρχες, ἡ Χάρη τῶν ὁποίων ἐτιμᾶτο ἰδιαίτερος, δι' αὐτὸ καὶ στὴ Σύμη ὑπάρχουν ἑννέα ἀκριβῶς μοναστήρια τῶν Ταξιαρχῶν, ὅσα δεηλαδὴ καὶ τὰ τάγματα τῶν Ἀσωμάτων Ἀγγέλων, κτισμένα σὲ θέσεις πού ἀνταποκρίνονται στὶς τρεῖς Τάξεις πού δογματίζει ἡ Ἐκκλησία μας περὶ τῶν Οὐρανίων Ταγμάτων. Εἶναι δὲ τὰ Μοναστήρια αὐτά, ἐκτὸς τῶν δύο, ἦτοι τοῦ Ταξιάρχῃ Μιχαήλ τοῦ Πανορμίτη καὶ Ταξιάρχῃ Μιχαήλ τοῦ Ρουκκουινιώτη καὶ ἕτερα ἑπτὰ ἦτοι τοῦ Ἀρχοντος Μιχαήλ τοῦ Περιβλιώτη, τοῦ Ἀρχοντος Μιχαήλ τοῦ Κουρκουινιώτη, τοῦ Ἀρχοντος Μιχαήλ τοῦ Αὐλακιώτη, τοῦ Ἀρχοντος Μιχαήλ τοῦ Καϊλλιῶτη, τοῦ Ταξιάρχῃ

Μιχαήλ τοῦ Κοκκιμήδη, τοῦ Ἄρχοντος Μιχαήλ τοῦ Θαρρινοῦ καὶ τὰ Μιχαηλιδάκια.

Ἡ νέα Μονή: Στις ἀρχές τῆς δεύτερης χιλιετηρίδας ἡ Μονὴ ἐκτίσθη γιὰ δευτέρα φορά μέσα στὴ μεταχριστιανικὴ περίοδο, ἀλλὰ σὲ ρυθμὸ πλέον τετράγωνου σχεδὸν μεσαιωνικοῦ φρουρίου, ποὺ θὰ τὴν ἐξησφάλιζε ἀπὸ τὶς συχνές πειρατικὲς ἐπιδρομὲς τῶν Σαρακηνῶν. Ἀπὸ τὸν ὅλο ρυθμὸ τῆς Μονῆς ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι αὐτὴ ἐκτίσθη μᾶλλον πρὸ τοῦ 1300 καθόσον ἐὰν ἐκτίζετο ἀργότερα θὰ εἶχε λάβει τὴν φρουριακὴ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν Ἱπποτῶν τῆς Ρόδου (Ἰωαννιτῶν, Ἰρσολυμιτῶν ἢ Σπιταλιωτῶν), ὅπως συνέβη μὲ τὸ «Κάστρο» τὴν Ἀκρόπολη τῆς Σύμης (1507) καὶ τ' ἄλλα νησιά τῆς Δωδεκανήσου ποὺ τὰ κατεῖχαν οἱ Ἱππότες.

Φαίνεται ὁμως ὅτι ἡ Μονὴ κατεστράφη καὶ πάλιν ἀγνωστον πῶς, ἴσως ἐκ πυρκαϊᾶς ἢ ἀπὸ τοὺς Σαρακηνούς ληστοπειρατὲς καὶ ἐπεσκευάσθη μετὰ τὴν ἀφίξη τῶν Ἱπποτῶν, ἦτοι περὶ τὰ 1400 μ.Χ. ὅπως μαρτυρεῖται ἀπὸ χειρόγραφο παρακλητικὸ κανὼνα τῶν Ταξιαρχῶν, ποὺ φέρει χρονολογία 6968 ἔτους ἀπὸ κτίσεως κόσμου (στηξή' = 1460). Τὸ χειρόγραφο τοῦτο γραμμένο

Ἄνοδος πρὸς τὴν κοινὴν Τραπεζαρίαν

πάνω σέ παχύ χαρτί θου σχήματος και μέ ζωηρά και ώραία γράμματα, ήτο κτήμα τής Μονής και έσώζετο μέχρι του 1862. Τοῦτο έξάγεται και άπό τά κατάστιχα τών Ίπποτών τής Ρόδου, στους όποιους περιήρχετο ή περιουσία τών καλογήρων τής Μονής μετά θάνατον (Le mortuaire), ως δικαίωμα διά τήν προστασία τής όποιας άπελάμβαναν άπ' αύτους τόσο οι καλόγηροι όσο και ή Μονή.

Τούτο άναφέρεται και άπό τόν Συμαίο Γεώργιο Μακρόβιο, όστις κάτοχος Ικανής μορφώσεως και τής Ρωσικής γλώσσης, συνήντησε στό όρος Σινά, περιήγηση Ρώσσου περιηγητού και Γεωγράφου του ΙΗ' αιώνα πραγματοποιέμου τας Μονάς και έκκλησίας τών νήσων του Αιγαίου μεταξύ τών όποίων και ή Σύμη.

Έπίσης άπό χρονικό τής Σύμης, πού άναφέρεται στα άπομνημονεύματα του Νίκανδρου Φιλαδέλφου, πληροφορούμεθα ότι ό Μακρόβιος «στόν καβενέ του Παφίτη πού ήτο στη σκάλα του λιμένος έπληροφορήθη άπό τόν Βίλκινσον (Άγγλον σπογγέμπορον τής έποχής εκείνης) ότι στό σπίτι του βαρώνου Ρότσιλδ μέ τόν όποίο συνεδέετο είδε τό Μοναστήρι του Πανορμίτη ζωγραφία. Είς έρώτηση του Βίλκινσον πώς εύρέθη στό σπίτι του ή ζωγρα-

Τό άνω Μαγειρείον τής Μονής.

φιά αυτή του ώμίλησε για ένα θαύμα που έγινε όταν το έπεσκέφθη ο πάππος του στα 1760». Πρέπει δὲ νὰ σημειωθῆ ἔδῳ ὅτι καὶ τὸ 1898 ἀπόγονος προφανῶς τοῦ βαρώνου Ρότσιλδ ἐπεσκέφθη τὴν Μονή μετ' ἡ θαλαμηγὸ τοῦ «Ρόνα» μετ' κυβερνήτη τὸν Μαθιέ καὶ πλήρωμα 41 ἀνδρῶν («Νέα Σμύρνη» τῆς 5-1-1898). Μετ' τὴ μορφὴ αὐτῆ διετηρήθη ἡ Μονή μέχρι τὴς ἀρχῆς τοῦ 19ου αἰῶνα. Ἐκτοτε ἀρχισε ἡ ἐπέκταση τῶν κτιρίων, ἡ ὁποία μετέβαλε τὴν ἐξωτερικὴν πρόσθια ὄψιν τῆς, χωρὶς ἐννοεῖται νὰ χάσῃ τὴν ἐσωτερικὴν τῆς ἀρχαιοπρεπῆ ἀρχιτεκτονικὴν.

Τὰ ἐσωτερικὰ ἰσόγεια θολωτὰ κτίσματα τῆς Μονῆς στηρίζονται, κατὰ τὸ μεγαλύτερον τμῆμα τῶν, σὲ τοσοῦτ' ἀψίδες, πού ὑποβαστάζονται ἀπὸ 60 καὶ πλέον μαρμάρινες κολῶνες Ἰονικοῦ ρυθμοῦ, οἱ ὁποῖες προφανῶς προέρχονται ἀπὸ τὸν ἀρχαῖον Ναὸ τοῦ Πανορμίου Ποσειδῶνα. Πολλὲς ἀπὸ τὴς κολῶνες αὐτῆς βρῖσκονται ἐντειχισμέναι στὸ Ναὸ καὶ σὲ ἄλλα ἐσωτερικὰ κτίσματα τῆς Μονῆς. (Βλ. εἰκ. XXXIII καὶ XXXIV).

Δύο ἀπὸ τὴς κολῶνες πού φαίνονται ἡμιεντειχισμέναι μέσα στὸ Ναὸ φέρουν τὴς ἐξῆς ἐπιγραφάς.

Ἐπὶ τῆς ἐντειχισμένης στὸ ἀριστερὸ μέρος τοῦ δεσποτικοῦ θρόνου καὶ στὸ ἀκάλυπτον τμῆμα αὐτῆς προβάλλει ἡ κάτωθι ἐπιγραφή τῆς ὁποίας τὰ γράμματα ἔχουν ὕψος 0.023—0,06 :

ΕΡΕΝΧΙC
ΩΔΩΤΟΥ
ΚΥΡΙΑΚΟΥ

(ὑπ)έρ εὐχ(ῆ)ς
(Θεο)δ(ό)του
Κυριακοῦ

Ἐπὶ δὲ τῆς ἡμιεντειχισμένης ἀπέναντι τῆς προηγουμένης διακρίνεται τὸ τμῆμα ἄλλης ἐπιγραφῆς πού προβάλλει μετ' ἄλλα γράμματα ὕψους 0,022—0,055 :

ΕΓΕΝΕ
ΕΠΙΩ
ΕΙΜΩΝ
ΦΑΥCΤΟ
ΠΙCΤΥ

Ἐγένετο ὁ ναὸς
ἐπὶ Ἰω(άννου
(ῆ)μῶν δαπάναις
Φαύστ(ου
(π)ισ[τ(ο)υ...]

Ἡ φρουριακὴ μορφὴ τῆς Μονῆς ἄλλαξε ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἤρχισαν νὰ ἀνεγείρωνται τὰ διάφορα οἰκοδομικὰ συγκροτήματα ἀπὸ τοὺς ἐκάστοτε ἡγουμένους.

Ἀρχικῶς προσετέθησαν «τὰ Καλύμνικα», τὰ ὁποῖα ὑπῆρξαν, κατὰ ἓνα μεγάλο μέρος, προϊόν τῆς γενναιοδωρίας τῶν Καλυμνίων προσκυνητῶν κατὰ τὴν τέλειση τοῦ ἐθίμου τῆς «Παναγίας», γιὰ τὸ ὁποῖο μιλοῦμε σὲ ἄλλο κεφάλαιον τῆς παρούσης πραγματείας μας. Ἀργότερα τῷ 1926 διερρυθμίσθη ἡ βόρεια πλευρὰ τῆς Μονῆς μετ' ἡ ἀνέγερση τοῦ ἡγουμενείου καὶ τῆς αἰθούσης ὑποδοχῆς καὶ τελικὰ τῷ 1927 ἀνηγέρθησαν τὰ «τσιμεντένια» ἀποκαλούμενα

κελλιά, ὡς ἐκ τῆς κατασκευῆς των. (Βλ. εἰκ. XXXXIII).

Ἐκεῖνο ὅμως πού προσδίδει θαυμαστή μεγαλοπρέπεια στή Μονή, εἶναι τὸ ὡραῖο κωδωνοστάσιο, γνῶρισμα καὶ σύμβολο ἀντάξιο τῆς περιώνυμης καὶ θαυματουργοῦ Μονῆς, τὸ ὁποῖον ἀνηγέρθη κατὰ τὸ 1905, ἐπὶ τῆς ἡγουμενείας τοῦ Ἰγνατίου, ἀπὸ τὸν ἀειμνηστο Γιώργη Χατζησταυριό καὶ ἐσοβατίσθη ἀπὸ τὸν Ναζιῶτη καλόγηρο Ματθαῖο, ὁ ὁποῖος τὸ διεκόσμησε μὲ πρότυπο τὸ κωδωνοστάσιο τῆς ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς. Τελευταία διερρυθμίσθη καὶ ἡ σκάλα τῆς εἰσόδου πρὸς τὴν Μονὴν ἀπὸ τὴν κεντρικὴν εἰσοδο καὶ ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν βᾶση τοῦ

Ἡ ἀνω πόρτα τῆς Μονῆς πρὸς τὸν Καβαλλῶνα

κωδωνοστασίου. (Βλ. εἰκ. XXXXVI).

Ἡ ἀνέγερση τοῦ κωδωνοστασίου ἐγένετο μὲ τὶς συνεισφορὰς τῶν ἀπανταχοῦ Συμιακῶν, εἰς αἰῶνιο μνημόσυνο καὶ εὐσεβὲς τεκμήριο τῆς εὐλάβειας καὶ τοῦ θαυμασμοῦ πρὸς τὸν Πολιοῦχο τοῦ νησιοῦ των τὸν Ταξιάρχη. Ἡ πρώτη γενναία εἰσφορά, ἀπὸ τριάντα χρυσᾶ εἰκοσόφραγκα, προῆλθε ἀπὸ τὸν θερμότετο θιασώτη τοῦ Πανορμίτη τὸν εὐπατριδῆ Σπετσιώτη Ἄθανάσιο Μαρουλλάκη ἀκολούθησε δὲ ὁ Ὑδραῖος Πάνος Τρέκας πού δῶρισε τὴν μεγάλη ἀσημόμηχη καμπάνα βάρους χιλίων ὀκάδων καὶ ἀξίας τριακο-

σιών χρυσῶν εικοσόφραγκων. (Βλ. εικ. XXXVI). Πάντοτε δὲ οἱ νησιῶτες ναυτικοὶ καὶ προπαντὸς οἱ Ὑδραῖοι ἔδειχναν μεγάλην εὐλάβεια πρὸς τὸν Πανορμίτη.

Τὸ «Ὑδραϊκὸ» ἐκτίσθη καὶ αὐτὸ τῷ 1783, ἀπὸ δωρεὰ τοῦ Ὑδραίου πλοίαρχου Παντελῆ Ζώρζη, ὅπως μαρτυρεῖ καὶ ἡ ἐπιγραφή, ἡ ὁποία φέρεται ἐντειχισμένη πάνω ἀπὸ τὴν αἶθουσα αὐτή, ποὺ χρησιμοποιεῖται σὰν προσωρινὴ αἶθουσα ὑποδοχῆς.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀλλαγὴ τῆς ἐξωτερικῆς φρουριακῆς μορφῆς τῆς Μονῆς, ὑπέστησαν προσθήκες καὶ μετατροπὲς τὰ ἐσωτερικὰ κτίσματά της. Τὰ πρῶτα θαλωτὰ ἰσόγεια, ποὺ ἐπεσκευάσθησαν τῷ 1775 ἐπὶ Νεοφύτου Α', ἐπλουτίσθησαν μὲ νέα σειρὰ δωματίων (κελλιῶν), τὰ ὁποῖα ἐκτίσθησαν ὑπεράνω τῶν ἄλλων, ἐπὶ τῆς ἡγουμενείας καὶ πάλιν τοῦ Νεοφύτου κατὰ τῷ 1787. Τότε ἀκριβῶς ἀνηγέρθη καὶ ἡ μεγάλη κοινὴ τράπεζα ἀπὸ τὸν Ρόδιο ἀρχιτέκτονα, τὸν Μαστραναστάση Καρναβᾶ (βλ. εικ. XXXV). Ἡ τρίτη σειρὰ τῶν δωματίων, ποὺ κεῖνται ὑπεράνω τῆς δεύτερης σειρᾶς, ἀνηγέρθη τελευταία, καθὼς ἐπίσης καὶ τὸ Σκευοφυλάκιο, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Δεσποτικὸ, τὸ ὁποῖον ἐκτίσθη τῷ 1825 μερίμνη τοῦ Μητροπολίτη Ρόδου Ἀγάπιου, ὅπου διέμενε ὁ ἴδιος μέχρι τοῦ θανάτου του.

Παρά τὴν καθολικὴ αὐτὴ μεταμόρφωση, ἡ Μονὴ διατηρεῖ ἀκόμη, ἀπὸ ἀρχιτεκτονικῆς ἀπόψεως, τὴν φρουριακὴ μοναστηριακὴ τῆς μορφή καὶ εἶναι ἀπόρθητη, ὅταν οἱ τρεῖς πύλες της εἶναι κλειστές. Τόσον δὲ ἡ κεντρικὴ πύλη, ὅσον καὶ οἱ ἄλλες δύο, ἡ βόρεια πρὸς τὸν φοῦρνον καὶ τοῦ πάνω μαγειρείου πρὸς ἀνατολὰς ἔχουν ἐπένδυση ἀπὸ σίδηρο, καὶ κατεσκευάσθησαν ἀπὸ τὸν Συμαῖο μηχανουργὸ Ἀναστασιάδη. Ἡ μεγάλη κεντρικὴ πύλη ἐτοποθετήθη τῷ 1905 ἐπὶ Ἰγνάτιου κάτω ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ μεγαλοπρεπὲς κωδωνοστάσιο.

Ὁ Ναός: Στὸ Μέσον ἀκριβῶς τοῦ φρουριακοῦ συγκροτήματος τῆς Μονῆς καὶ ἐπάνω στὴν τετράγωνη αὐλὴ στρωμένη ἀπὸ ἀσπρόμαυρα βότσαλα τοποθετημένα σὲ ὠραία σχέδια, σηκώνεται κομψὸς καὶ ἀπέριτος ὁ καινούργιος Ναὸς τοῦ Ταξιάρχου, Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, μὲ δίσταυρη θαλωτὴ σκεπὴ ποὺ ἀνηγέρθη ἀπὸ τὰ βᾶθρα του τῷ 1777 – 1783 ἐπὶ τῆς ἡγουμενείας τῶν ἀδελφῶν Νεοφύτου Α' καὶ Καλλίστου Α' ἀπὸ τὸν ἴδιο ἀρχιτέκτονα Μαστραναστάση Καρναβᾶ. Τοῦτο μαρτυρεῖται ἀπὸ τὴν ἐντειχισμένη πλάκα στὴ δεξιὰ πλευρὰ τῆς κυρίας εἰσόδου τοῦ Ναοῦ, ἡ ὁποία γράφει τὰ ἑξῆς:

«Κατὰ τὸ ἀγπυ' Μαῖου κγ'. Ἀνεκαινίσθη ἐκ θεμελίων οὗτος ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος Ναὸς τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ Πα-

νερμιώτου σὺν πάσῃ τῇ οἰκοδομῇ τοῦ Μοναστηρίου διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδων πάντων τῶν ἀπανταχοῦ εὐλογημένων χριστιανῶν, ἀρχιερατεύοντος δὲ καὶ τοῦ ἁγίου Ρόδου κυρ. Καλλινίκου, ἡγουμενευόντων τε Καλλίστου καὶ Νεοφύτου τῶν ἱερομονάχων, ἐπιτροπεύοντος δὲ καὶ τοῦ κυρ. Χατζῆ Μιχαὴλ Τσαταλιοῦ. Ἀρχιτέκτων δὲ ὧν Μαστρ - Ἀναστάσης Καρναβᾶς Ρόδιος. Τοὺς εὐσεβεῖς φύλαττε ὡς Ταξιάρχης. Τοὺς ἐν θαλάσῃ πλέοντας εὐόδωσον ὡς προστάτης. Τοὺς ἐν νόσσι ἴασε. Πάντας τοὺς εἰσερχομένους εἰς τὸν Ναόν σου ἐνθάδε καὶ εὐρισκομένους καὶ τοὺς προσκαλοῦντας σε βοήθησον ἐν τάχει, ἵνα τιμῶσιν τὴν Σὴν μεγίστην χάριν».

Τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Ναοῦ διακοσμοῦν οἱ Βυζαντινὲς τοιχογραφίες (ἀγιογραφίες) ποὺ κατέχουν ὀλόκληρη τὴν ἔκταση τῶν τοιχίων του, ἢ τριῶν πῆχων ἀργυρόχρυση εἰκόνα τοῦ Ταξιάρχη, τὸ ἀμιμήτου τέχνης ξυλόγλυπτο τέμπλο, τὰ ἀπαστράπτοντα ἀργυρὰ κανδήλια, ποὺ πλημμυρίζουν τὸν Ναὸ καθὼς καὶ οἱ κατάχρυσοι σταυροὶ καὶ ἐξαπτέρυγα καὶ σπάνιοι πολυέλαιοι κατὰ τὴν τέχνην.

Οἱ ἀγιογραφίες εἶναι ἔργα τῶν Συμαίων ἀγιογράφων ἀδελφῶν Κυριάκου, Νικήτα καὶ Μιχαήλου Καρακωστήδων καὶ δίδουν τὴν πνοὴν τῆς πίστεως, ἢ δὲ τέχνη τους εἶναι ἀπλή καὶ σεμνόχρωμη καὶ εἶναι δουλεμένες ἐπάνω σὲ στεγνὸ τοῖχο μὲ βαφὲς ἀνακατεμένες μὲ γάλα καὶ αὐγὸ.

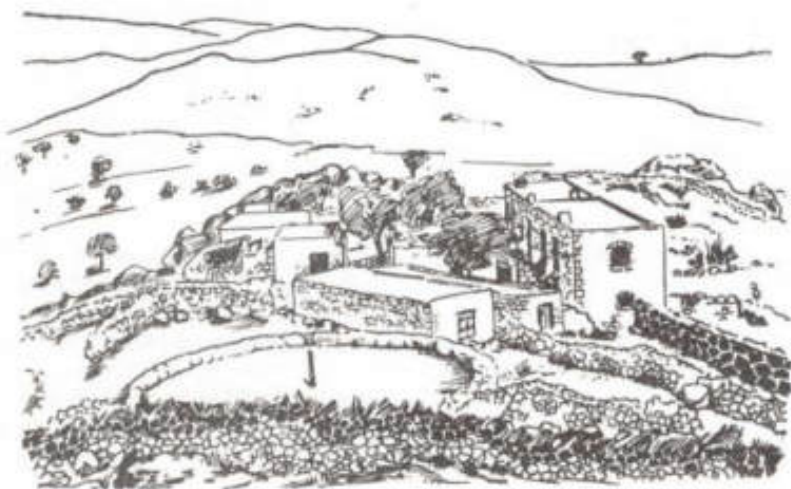
Ἐπὶ Νεοφύτου τοῦ Χίου Μητρολίτη Ρόδου, κατεσκευάσθη ἡ εἰκόνα τοῦ Ταξιάρχη τῷ 1724 (βλ. εἰκ. XXXVII) ἀπὸ τὸν Χρυσόχοον Ἰωάννη Πελοποννήσιο μὲ συνεισφορὰς τῶν πλοιάρχων, τῶν ἱερέων καὶ τοῦ Κοινοῦ τῆς Σύμης, ὡς ἐξάγεται ἀπὸ τὸ ἀνάγλυφο ἐπίγραμμα ποὺ εἶναι χαραγμένο ἐπάνω στὴ σπάθη τοῦ Ταξιάρχη σὲ στίχους Ἰαμβικούς καὶ τὸ ὁποῖο παρατίθεται ὡς ἔχει:

- Ζῶ ἐν τῷ ἄνω ποιοῦντα σε Ἀρχέτη
 Ὡς τῆς Σύμης ἀπαντες δῶρα προσήξαν
 Ναυκράται ἱερεῖς τε καὶ οἱ κοινότης
 Ἀργυρὰν προάγουσι εἰκόνα τὴν δε
 5 Σὺ δ' αὐτὸς περίσωζε τὸ οἶκημα,
 Τοῖς ἐμοὶ χρόνοις ἠξίωσ(ας) ἰδεῖν με
 Ὡς Ἀρχηγέτα Κυρίου Ταξιάρχα
 Ἀργυρὰν καὶ πάντιμον τὴν σὴν Εἰκόνα
 Ὁ Νεοφύτος Ἀρχιερεὺς τῆς Ρόδου
 10 Ἄλλ' ὦ στρατηγέ τοῦ Θεοῦ των ἀπάντων
 ψυχὴν ἐμὴν φύλαττε ὡς προ(τ)οστάτης
 Καὶ γραμματοποιὸν τούτον τὸν θεῖον
 Μέννησθε πάντες Ἰωάννου Πελοποννησίου
 Α' ΨΚΔ' Μαρτίου ΙΘ'

Τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο τὸ ὁποῖο συνέταξε μᾶλλον ὁ τότε Ἀρ-

ηγούμενο Νίκανδρο Φιλάδελφο, πού τοῦ παρεχωρήθησαν ἀπό τόν τότε Τοῦρκο διοικητή τῆς Ρόδου Καῖσερλη Πασσᾶ, μέ τόν ὁποῖο τόν συνέδεε στενή φιλία καί συνεργασία ἐπ' ὀφελείᾳ τῆς Σύμης.

Τά **Σεσκιλιὰ** κατωκοῦντο στήν ἀρχαιότητα καί ἀπετέλεσαν τόν «**Δᾶμον Τευτλουσίων**» πού ὑπήγετο μαζί μέ τούς ἄλλους Δάμους στό «**Κοινόν τῶν ἐν Σύμῃ κατοικούντων**». Στό κέντρο τῆς νησίδος, ἐπί λόφου, εἶναι κτισμένα ὀλίγα «κελλιὰ» καί σταυλοὶ δι' ἀροτριόντα ζῶα. Στήν κορυφή τοῦ λόφου διατηροῦνται

Τά «Κελλιὰ» πάνω στό Σεσκιλιὰ ὅπου κατοικοῦν οἱ ἐργάται τῆς Μονῆς Μανουμίτη

ἐρείπια πελασγικῶν τειχῶν καί στό παράλιο μέρος τῆς «Σκομισιᾶς», ὅπου ἦτο ἄλλοτε ὁ Δᾶμος τῶν Τευτλουσίων ἢ Ἀσκληπιέων, σώζονται μικρά τμήματα ἀρχαίας προκυμαίας. Περὶ τὰ διακόσια μέτρα ἀπὸ τόν λιμενίσκον τῆς Σκομισιᾶς εὐρίσκεται ὁ Βυζαντινὸς ναῖσκος τοῦ Ἁγίου Παύλου γύρω ἀπὸ τόν ὁποῖο οἱ κατὰ καιροὺς περιηγηταί, πού ἐπεσκέφθησαν τὴν νησίδα ἀναζητοῦντες θησαυροὺς, βρῆκαν ὑστέρᾳ ἀπὸ ἀνασκαφῆς τὶς κατωτέρω ἐπιγραφές.

- 1) «ΦΙΛΙΟΣ ΔΙ·Ι· ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ».
- 2) «Ο ΔΑΜΟΣ ΤΕΥΤΛΟΥΣΙΩΝ ΑΓΛΑ·Ι·ΟΝ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ ΤΕΥΤΛΟΥΣΙΩΝ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣΑΝΤΑ ΠΟΛΛΑΚΙΣ».
- 3) «ΕΔΟΞΕ ΤΩ ΔΑΜΩ ΤΕΥΤΛΟΥΣΙΩΝ ΕΓΕΙΡΑΙ ΣΤΗΛΗΝ

ΝΗΡΕΙ ΝΗΡΕΩΣ ΤΩ ΣΥΜΑΙΩ ΠΡΟΣ ΤΗ ΠΥΛΗ ΤΟΥ ΙΕ-
ΡΟΥ ΝΗΡΕΩΣ ΑΡΕΤΗΣ ΕΝΕΚΑ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΔΑΜΟΝ
ΕΥΝΟΙΑΣ».

4) «ΝΗΡΕΙ ΠΑΛΛΙΦΑΤΗ ΤΟΝ ΠΡΟΝΑΟΝ ΝΗΡΕΩΣ».

Περί τόν ναύσκον τοῦ ἁγίου Παύλου πιστεύεται ὅτι ὑπάρχει κρυμμένος ὁ θησαυρὸς τοῦ Σιδαίου ἀρχιληστροπειρατοῦ τῆς Μεσογείου Μουσλουχεδίν Κούρδογλου, ὁ ὁποῖος ἐχρησιμοποιοῖ τὴν νησίδα ὡς καταφύγιον. Ἄλλοι ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ θησαυρὸς πρέπει νὰ εὑρίσκεται περὶ τὴν «Σπηλιᾶν τοῦ Δεσπότη» στὰ νοτιοανατολικά τῆς νησίδος.

Στὴ Μονὴ ἀνήκουν ἐπίσης καὶ οἱ ἐρημονησίδες «Κουλουν-
τρός» ἢ «Στρογγυλός», «Ἄτυκονῆσι» καὶ «Τρούμπετο», ποὺ περιβάλλουν τὴν νησίδα καὶ χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν βοσκή τῶν ζώων.

Τὰ Σεσκλιά ἔχουν πλούσιο κυνήγι πουλιῶν (πέρδικες καὶ ἀγριοπερίστερα) φημίζονται δὲ διὰ τὸ πηγαῖο νερό των ποὺ εἶναι δροσερό καὶ εὐπεπτο. Τρέχει σὲ δυὸ πηγές τὴν «ἀνω» πρὸς τὴν δυτικὴ πλευρὰ τοῦ νησιοῦ καὶ τὴν «κάτω» πρὸς τὴν βόρεια καὶ προέρχεται ἀπὸ τὰ ψηλά βουνά τῆς ἐναντι Μικρασιατικῆς ἀκτῆς. Ἔχει εὐφορώτατη γῆ καὶ προσφέρεται διὰ ξερικὴ καλλιέργεια, τὰ δὲ προϊόντα τῆς εἶναι νοστιμώτατα.

Τὰ Σεσκλιά θὰ μπορούσαν νὰ ἀξιοποιηθοῦν τουριστικῶς καθ' ὅσον εὑρίσκονται σὲ ἀπόσταση 15 μιλίων ἀπὸ τὴ Ρόδο.

Ἡ Μονὴ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος: Ἐτερο μετόχι εἶναι ἡ Μονὴ τοῦ μεγάλου Σωτήρη τῆς Νερῶς, ἡ ὁποία μετὰ τὸν θάνατο (1818) τοῦ τελευταίου ἡγουμένου του ἱερομονάχου Μελέτιου (Σπανοῦ) ἑτεροθαλοῦς ἀδελφοῦ τοῦ Νεόφυτου Β' (Νικόλαου Κακακιοῦ), ἡγουμένου τοῦ Πανορμίτη, ἐξεχωρήθη στὴ Μονὴ Πανορμίτη μὲ κατοχυρωτικὸ γράμμα, ποὺ ἐπιβεβαιοῦται ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Ρόδου Ἀγάπιο καὶ ὑπογράφεται ἀπὸ τοὺς τότε Πρωτογερους τῆς Κοινότητος Σύμης Χατζῆ Νικήτα Κλαδάκη καὶ Διάκο Παπαῖ Γιαννεσκή. Τὸ γράμμα αὐτὸ ποὺ φέρει ἐπίσης τὴν σφραγίδα τῆς Κοινότητος Σύμης δημοσιεύουμε ὡς ἔχει κατωτέρω:

«Τ.Σ. † ὁ Ρόδου Ἀγάπιος ἐπιβεβαιῶ. Διὰ τοῦ παρόντος ἐπιβεβαιωτικῶ ἡμῶν γράμματος δηλοποιεῖται ὅτι κατὰ ε)ην Δικεμβρίου μηνὸς τοῦ αἰωι ἔτους τοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἡμῶν Μοναστηρίῳ κατὰ τὴν νήσου Σύμην κειμένῳ ἐπὶ ὀνόματι τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ τιμωμένῳ τῆς Νερῶς ἐπιλεγόμενῳ ἡγου-
μενεύοντος Μελετίου, τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος, ἐγένετο φροντίς παρ' ἡμῶν καὶ παρὰ πάντων τῶν ἐν τῇ νήσῳ Σύμη προσώτων καὶ λοιπῶν χριστιανῶν εἰς ἀποκατάστασιν ἀντ' ἐκείνου ἄλλου ἀξίου καὶ ἀρμοδίου προσώπου τοῦ ἀνα-
δειξαμένου τὴν ἡγουμενικὴν ἐπιστάσιν αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου. Ἀκρι-

βῶς δὲ σκέψεως περὶ τούτου γενομένης κοινῇ γνώμῃ εὐρέθῃ εὐλογον εἰς τὸ νὰ ἀποκαταστήσωμεν αὐτὸ Μετόχιον καὶ νὰ τὸ ἀφιερῶσωμεν τοῦ λοιποῦ ἐν τῷ ἱερῷ καὶ σεβασίῳ Μοναστηρίῳ τοῦ Ταξιάρχου Μιχαὴλ τοῦ Πανορμίτου ἐπιλεγομένου ὡς γειτνιαζομένου αὐτῷ τὸ ἱερὸν τοῦτο Μοναστήριον τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ εἰς τὸ νὰ εἶναι ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ νὰ λέγηται Μετόχιον τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου τοῦ Ταξιάρχου Μιχαὴλ, ἐπὶ συμφωνίᾳ μέντοι τοιαύτῃ, ἵνα φροντίξῃ ὁ κατὰ καιρὸν ἡγούμενος τοῦ Ταξιάρχου Μιχαὴλ καὶ νὰ ἐπιμελεῖται ἀόκνως ὡς ἀπαραίτητον χρέος του εἰς τὰ πρὸς αὔξησιν τοῦ Μετοχικοῦ του τούτου τοῦ Μοναστηρίου Χριστοῦ, καὶ νὰ πληρῶνῃ κατ' ἔτος λόγῳ κανονικοῦ πρὸς τὸν καιρὸν ἱεράρχην καὶ Ἀρχιερέα του Μητροπολίτην Ρόδου ἀνά τριάκοντα γρόσια, ὧν τὰ μὲν 20 διὰ τοῦ Μοναστηρίου τοῦ Ταξιάρχου Μιχαὴλ τοῦ Πανορμίτου τὰ δὲ 10 διὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Ὅθεν κατὰ τὴν θεμὴν καὶ εὐλογοφανῆ αἴτησιν τῶν Χριστιανῶν στοχαζόμενοι καὶ ἡμεῖς ὅτι εἶναι ἐπιωφελὲς τοῦτο διὰ αὐτὸ τὸ Μοναστηράκι καθιστῶμεν ἤδη αὐτὸ Μετόχιον τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου τοῦ Ταξιάρχου Μιχαὴλ Πανορμίτου ἵνα μὴ τὴν παρατάσῃ τοῦ χρόνου διὰ τὴν ἄλλειψιν ἀξίων καὶ ἀρμοδίων προσώπων φθάσῃ καὶ τοῦτο εἰς τὴν ἐφθασάν ἀβλίως ἐρήμωσιν καὶ τὰ λοιπὰ ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ εὐρισκόμενα Μοναστηράκια. Διὸ ἐγένετο τὸ παρὸν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιβεβαίωσει καὶ μαρτυρίᾳ τῶν ὑπογεγραμμένων τιμίων προσώπων εἰς τὴν ἐξῆς ἐνδείξιν καὶ ἐπεδῶθ' ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἡγουμενεύοντι ἐν τῷ Μοναστηρίῳ τοῦ Ταξιάρχου Μιχαὴλ αὐτοῦ Πανορμίτου, κύρ Νεοφύτω-αἰθῶ, Ἰουλίῳ Λ'.

Ἡμεῖς οἱ τῇ νήσῳ Σύμῃ ἀπαντες μικροὶ τε καὶ μεγάλοι βεβαιούμεν ἐπιкуроῦντες τὸ παρὸν τῇ σφραγίδι τῆς Κοινότητος ἡμῶν.

Χατζῆ Νικήτας Κλαδάκης—Διάκος Παπαῖ Γιαννισκῆ καὶ πρωτόγερος τοῦ νῦν καιροῦ—Ἰωάννης Κοντογιάννης—Χατζῆ Ἀγαπητὸς Χατζῆ Ἰωάννου—Νικόλαος Χάλλαρης, Χατζῆ Διάκος Χατζῆ Καμίνου—Ἀγαπητὸς Χατζῆ Νικήτα, Γ. Ἀγγελίδης, Νικήτας Χατζῆ Ἰωάννου, Στανυρῆς Ρόδιος, Νικόλ. Χαβαλάς, Μιχ. Παπαῖ Λουκά, Νικήτας Σικαλλίος, Πέτρος Παπαῖ Κοντοῦ, Κώστας Παπαῖ Ξανθῆ, Γεώργιος

Τὸ Ἱλατὸ μὲ τὸ Ναὸ δεξιὰ τοῦ Σωτῆρος τῆς Νηρός

Πατᾶ Κοντοῦ, Νικόλαος Ρόδιος, Μιχαὴλ Κατσαουράκης, Ἰωάννης Χατζῆ Σίμου, Διάκος Χατζῆ Διάκου.

Ἐξ ἑκείνου τοῦ παρόντος Νοτάριος Φασουλάρης Νεόφυτος.

Ἡ Μονὴ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος εὐρίσκεται στὸ ἐκτεταμένο ὄροπέδιο τῆς Νερᾶς στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Σύμης καὶ σὲ ὑψόμετρο 473 μέτρα, ἀπέχει δὲ ἀπὸ τὴν Μονὴ Πανορμίτη — πεζῆ — περὶ τὴν μιάμιση ὥρα. Ἐχει σχῆμα τετράγωνου φρουρίου καὶ εἶναι κτίσμα τῶν Βυζαντινῶν χρόνων. Στὸ μέσον τοῦ φρουρίου καὶ ἐπάνω στὴ χαλικόστρωτη αὐλὴ εἶναι στημένος ὁ Ναὸς τῆς Μεταμορφώσεως καὶ στὶς πλευρὲς τῆς αὐλῆς ὁ Ναῖσκος τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου καὶ τῆς Παναγιάς. Ἐπίσης ἐντὸς τοῦ φρουρίου καὶ γύρω ἀπὸ τὴν αὐλὴ ὑπάρχουν διάφορα κελλιά στὰ ὁποῖα διέμεναν ὁ Ἠγούμενος, οἱ ἱερεῖς καὶ μοναχοί. Τὰ περισσότερα κτήματα ποῦ εὐρίσκονται στὸ ὄροπέδιο τῆς Νερᾶς ἀνήκουν στὴν Μονὴ καθὼς καὶ ἡ «Περβόλα». Διὰ τὴν προταρχικὴ ἐμφάνιση τῆς Μονῆς τίποτε δὲν διέσωσε ἡ παράδοση. Εἶναι ὅμως βέβαιο ὅτι προϋπήρξε τῆς Μονῆς Πανορμίτη ὡς χριστιανικὸς Ναός. Ἐνα θετικὸ στοιχεῖο ποῦ μαρτυρεῖ τὴν ἀρχαιότητά της εἶναι ἡ ἀνακαίνιση τῶν ἐλαιογραφῶν τοῦ Ναοῦ τῆς ποῦ ἐγίνε τὸ 1727. Ἀλλὰ καὶ στὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ Νίκανδρου τοῦ Φιλαδέλφου ἀπαντῶνται ἀρκετὰ περικοπαὶ ποῦ ἀναφέρονται στὴ Μονή, ὅπως εἶναι αἱ συχναὶ ἐκδρομαὶ τῶν πρώτων μαθητῶν καὶ διδασκάλων τῆς Σχολῆς τῆς Ἁγίας Μαρίνας, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Κων. Βαρδαλάχος, ὁ Θ. Καίρης, ὁ Βενέδικτος (Βασ. Βησσαρίων), ὁ Προκόπιος κ. ἄ.

Ἐπίσης στὶς συγγραφὲς Περιηγητῶν τοῦ Μεσσαίωνα μνημονεύεται ἡ Μονὴ τοῦ Σωτῆρος εἰς δὲ τοὺς χάρτες των (Κορονέλλι) σημειοῦται ὡς φρούριον. (Βλέπε σχετ. χάρτην σελ. 10).

* * *

Ἡ Παναγία ἡ Φανερωμένη : Στὴ Μονὴ Πανορμίτη ἀνήκει ἐπίσης καὶ τὸ ναίδριο τῆς Παναγιάς τῆς Φανερωμένης, μὲ τὰ γύρω κτήματα τοῦ ὄροπέδιου καὶ πολλὲς ἄλλες καλλιεργήσιμες ἐκτάσεις στὴν περιφέρεια ἐκείνη, ὅπως εἶναι τὸ Ἀχλάδι, τὸ Δαφνί, ὅπου ἤκμαζε ὁ «Δᾶμος Δαφνιέων» τοῦ ὁποίου τὰ ἴχνη διακρίνονται ἀκόμη καὶ σήμερον καὶ βορειότερον οἱ Ζέρες.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἀκίνητα κτήματα, ἡ Μονὴ ἔχει πολλὰ ρευστοποιήσιμα περιουσιακὰ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα διαφυλάσσονται στὸ Σκευοφυλάκιό της. Ἡ Μονὴ ἔχει ἐπίσης ἀξιόλογη βιβλιοθήκη τὴν ὁποίαν κατέλειπε διὰ διαθήκης του ὁ ἡγούμενος Νίκανδρος καὶ ἐπλούτισε ἀργότερα ὁ Ἱεροκῆρυξ ἀνεπιὸς αὐτοῦ Ἀρχιμανδρίτης Νικηφόρος.

Ὅλα τὰ κτήματα τῆς Μονῆς, ὡς καὶ κάθε περιουσιακὸ της στοιχεῖο, τὰ διαχειρίζεται ἡ Ἐφορία σύμφωνα μὲ τὸ Πατριαρχικὸ

Συγγίλλιο τοῦ 1843 καὶ παραμένει μέχρι σήμερον ἀμετάβλητο.

* * *

Ἡ Διοίκηση τῆς Μονῆς : Ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ τῆς ἐμφάνισις ἡ Μονὴ εἶχε ἠγούμενο καὶ ἱερομένους ἀδελφούς καὶ μοναχοὺς, καθὼς καὶ ἐργάτες λαϊκοὺς ἢ καὶ μοναχὲς ἐργάτιδες. Ὅλοι ἦσαν ἀφιερωμένοι στὸν Ταξίαρχη καὶ ἐδούλευαν μὲ ζῆλο γιὰ τὴν πρόοδό τῆς ἢ ὁποία εἶναι ἐνοριακὴ καὶ ὑπάγεται ἐκκλησιαστικὰ στὸν ἐκάστοτε Μητροπολίτη Ρόδου.

Ἡ Κοινότης Σύμης ἐπεχείρησε νὰ καταστήσῃ τὴ Μονὴ Σταυροπήγιο, διὰ πολλοὺς λόγους, νὰ ἐξαρτᾶται δηλαδὴ ἀμέσως ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο, ὅπως συμβαίνει καὶ μὲ τὴ Μονὴ τοῦ Ταξίαρχη Μιχαὴλ τοῦ Ρουκκουνιάτη (Μιχαῖλη) καὶ παλαιότερα μὲ τὸ Μονύδριο τοῦ Κοκκιμῆδη. Τὸ Πατριαρχεῖο ὁμως, ἀγνωστον διατί, ἠρνήθη ἐπιμόνως καὶ ἀντ' αὐτοῦ διέταξε τὸν τότε Μητροπολίτη Ρόδου Ἰάκωβον, ὅπως μεταβῆ στὴ Σύμη καὶ συντάξῃ σχέδια διοικητικοῦ Ὀργανισμοῦ τῆς Μονῆς, πού θὰ ὑπεβάλλετο πρὸς ἐπικύρωση στὴ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

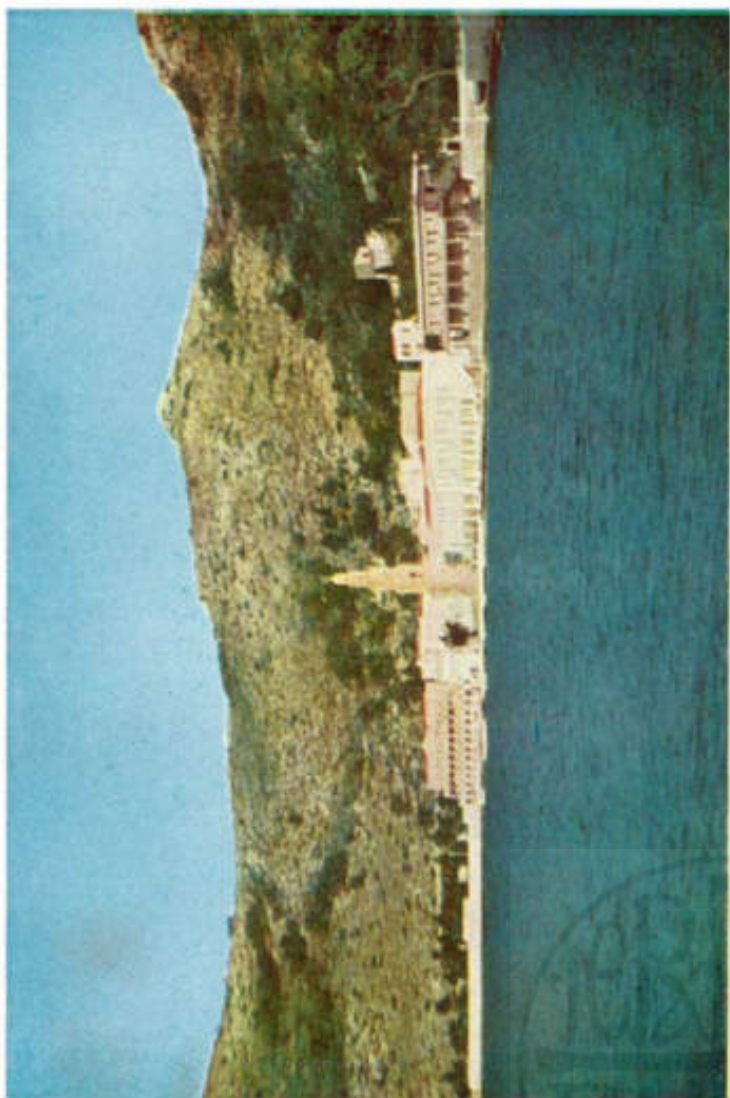
Πράγματι τὸ 1843 ὁ Μητροπολίτης μὲ τὴ συνεργασία τοῦ Δήμου καὶ τῶν ἀδελφῶν Φωτιαδῶν ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ Ἰωάννης ὁ μετέπειτα Ἱερόθεος, πού ἦτο ἐπιστάτης τῆς Μονῆς, συνέταξαν τὸν Ὀργανισμό τὸν ὁποῖον καὶ ὑπέβαλαν στὸ Πατριαρχεῖο πρὸς ἔγκρισιν. Ὁ κανονισμὸς ἐνεκρίθη ὡς εἶχε καὶ ὑπεγράφη ἀπὸ τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη Γερμανὸ Δ' καὶ ἀπὸ 11 ἀρχιερεῖς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Ὁ Κανονισμὸς αὐτὸς πού παρατίθεται κατωτέρω διέπει ἐκτοτε τὰ τῆς Μονῆς ὑπὸ μορφῇ καταστατικοῦ χάρτη.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΠΑΝΟΡΜΙΤΗ

Γερμανὸς ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ ἐπικυρωτικοῦ γράμματος γίνεται δῆλον, ὅτι, ἐπειδὴ ἡ καθ' ἡμᾶς Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, οἷα δὴ κοινῇ, μήτηρ καὶ προστάτις τῶν ἀπανταχοῦ ἱερῶν ἐκκλησιῶν καὶ θείων σκηνημάτων, προύνησε ἀξιοχρέως καὶ ὑπὲρ τοῦ ἐν Σύμῃ τῆς ἐπαρχίας Ρόδου κειμένου ἱεροῦ ἐνοριακοῦ μοναστηρίου, τοῦ τιμωμένου ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ ἐπιλεγομένου τοῦ Πανορμιώτου, ἀστάτως ἔχοντος καὶ διοικουμένου παρὰ τὰς νομικὰς διαγορευσεις ὡς πρὸς τὴν ἔλλειψιν ἠγούμενου ἱερωμένου καὶ διευθύνασα ἀλλεπαλήλως προκατοχικὰ καὶ ἡμέτερα Πατριαρχικὰ γράμματα πρὸς τε τὸν κατὰ τόπον Ἀρχιερέα καὶ κυριάρχην, ἱερωτάτον Μητροπολίτην Ρόδου, ὑπέρτιμον καὶ ἐξαρχον πασῶν τῶν Κυκλάδων νῆσον συνάδελφον ἡμῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸν καὶ συλλειτουργόν, κύρ Ἰάκωβον, καὶ πρὸς τοὺς τιμωτάτους πρεσβυτάτους καὶ προκρίτους τῆς Σύμης, συνεβούλευσε καὶ ἐνετείλατο τὴν διὰ κοινῆς γνώμης τακτοποίησιν τούτου, τὴν ἀσφάλειαν τῶν κτημάτων αὐτοῦ, τὴν ἐν αὐτῷ ἀποκατάστασιν ἠγούμενου ἱερωμένου καὶ πεισάρων λαϊκῶν ἐπιτρόπων, καὶ

τὴν διὰ τούτων καλὴν καὶ ἐπωφελῆ διοίκησιν αὐτοῦ, ἡ δὲ ἐκείνου ἱερότης καὶ οἱ διαληφθέντες τιμιώτατοι προιστῶτες καὶ πρόκριτοι, βαδίσαντες συνωδὰ ταῖς ἐννοίαις τῶν ἐκκλησιαστικῶν συμβουλῶν καὶ ἐντολῶν, οὐ μόνον ἀπεκατέστησαν ἡγούμενον ἱερωμένον καὶ τέσσαρας λαϊκοὺς ἐπιτρόπους καὶ ἐξησφάλισαν τὰ μοναστηριακὰ κτήματα, ἀλλὰ καὶ ἑτακτοποίησαν τὸ ἱερὸν τοῦτο καταγώγιον διὰ τῶν ἐξῆς δεκατριῶν κεφαλαίων, ὑπογραφέντων κοινῶς καὶ ἀρχιερατικῶς ἐπιβεβαιωθέντων, ἅτινα μετ' ἀρχιερατικοῦ γράμματος σταλέντα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀναγνωσθέντα συνοδικῶς ἐπεκρίθησαν ἐπωφελῆ καὶ συμφέροντα, διὰ τοι τοῦτο ἐγνωμεν ἐπικυρῶσαι καὶ ἐπιβεβαιῶσαι ταῦτα καὶ ἐκκλησιαστικῶς. Ὅθεν γράφοντες συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων Ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν καὶ περιποσθέντων ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ὀριζόμεθα καὶ ἀποφαινόμεθα ἵνα ἔχωσι τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ διενεργῶνται εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα τὰ ἐπιτοκίως κοινῆ γνώμῃ συνεκτεθέντα καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἐπικριθέντα ἐπωφελῆ δεκατρία ταῦτα κεφάλαια.

Αου) Βηλουότι ὀφείλῃ ὁ κατὰ καιροῦς διὰ τῆς ἐκλογῆς τῶν προκρίτων καὶ τῶν ἐπιτρόπων καὶ τῆς κυριαρχικῆς συγκαταθέσεως τοῦ ἀρχιερέως ἀποκαθιστάμενος ἱερωμένος Ἠγούμενος, ὡς ἐποίησατο καὶ ὁ νῦν ἡγουμένους ὁσιολογιώτατος κύρ Ἰερόθεος, ἀμα ἐμπιστευόμενος τὴν ἡγουμενίαν, χωρὶς τινος ἀπολύτου αὐθαιρεσίας καταγράφειν ἰδιοχείρως ἐν τῷ μοναστηριακῷ κώδικι τὴν ἐφ' ὄρου ζωῆς προσήλωσιν αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερὸν μοναστήριον, ὅπερ ἔχει κληρονομεῖν ἅπασαν τὴν μετὰ θάνατον καταληφθησομένην περιουσίαν αὐτοῦ χωρὶς τοῦ δύνασθαι τίνα τῶν συγγενῶν αὐτοῦ μήτε ἐπὶ λόγῳ κληρονομίας, μήτε ἐπὶ ἄλλῃ τινὶ παραλόγῳ αἰτία καὶ προφάσει ἀπαιτῆσαι τι ἐκ τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου, ἐν ᾧ κατ' ὀφείλῃν ἔχουσιν ἐκτελεσθεῖσαι τὰ μνημόσυνα τοῦ τελευτώντος Ἠγουμένου, ὡς τοῦτο γίνεται καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἱεροῖς καταγωγίσις.

Βου) Ὁ ἀναδεχόμενος τὴν ἡγουμενίαν ἔχῃ καὶ γενικὴν κυβέρνησιν καὶ οἰκονομίαν τοῦ αὐτοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου, ἀγωνιζόμενος ἀείποτε ὅλαις δυνάμεισιν ὑπὲρ τῆς ὠφελείας αὐτοῦ καὶ τῆς βελτιώσεως καὶ αὐξήσεως τῶν κτημάτων καὶ πραγμάτων αὐτοῦ, ἐπιδιορθῶν καὶ ἀνακτῶμενος τὰ ἀναγκαῖα οἰκοδομήματα, τῇ ἀδείᾳ μέντοι τοῦ κυριάρχου καὶ τῇ συναινέσει τῶν ἐπιτρόπων, ἐκτός ἐν χροίᾳ μικρῶν τιῶν ἐπιδιορθώσεων, καὶ ἀπαραιτήτως κρατῶν μετὰ τῶν ἐπιτρόπων καθαρὸν λογαριασμὸν ἐσόδων καὶ ἐξόδων, ὅστις ἐμφανιζόμενος ἐν τῇ συμπληρώσει ἐκάστου ἔτους ἐνώπιον τοῦ κυριάρχου ἢ τοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ, παρόντων καὶ τῶν ἐπιτρόπων καὶ προκρίτων τῆς νήσου, παρατηρούμενός τε καὶ ἐγκρινόμενος μᾶλλον ἐπικυροῦσθαι κατὰ τὴν τάξιν, ὁ δὲ ἡγουμένους ἔχει τὴν ἡγουμενίαν ἐνόσω ἀποφαίνεται πραγματικῶς εὐδοκιμῶν, πρόθυμός τε καὶ συντελεστικός εἰς τὰ πρὸς ὠφέλειαν τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου καὶ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ.

Γου) Ὅφείλῃ ὁ αὐτὸς ἡγούμενος διαφυλάττειν ἀνεπίληπτον τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ, περιορισμένους εἰς μόνα τὰ ἱερά αὐτοῦ καθήκοντα καὶ μηδὲν ἐπιμιγνόμενος καὶ μηδεμίαν ἐπιτροπὴν ἔχων ἐμμέσως ἢ ἀμέσως εἰς τὰ πολιτικά πράγματα, ἔτι δὲ καὶ μηδεμίαν συγκοινωνίαν καὶ ἐπιμιξίαν μετὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ συγγενῶν καὶ τῶν λοιπῶν λαϊκῶν, ἀλλὰ θεωρῶν τοὺς πάντας ἐπίσης ὡς ἀδελφοὺς ἐν Χριστῷ καὶ οὕτως ἀποφεύγων πᾶσαν αἰτίαν σκανδάλου καὶ ψυχρότητος.

Δου) Ὅφείλῃ ἐπισκέπτεσθαι πάντας τοὺς ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἱερωμένους καὶ λαϊκοὺς, τοὺς μὲν ὡς ἀδελφοὺς τοὺς δὲ ὡς ὑπερέτας, προσῶν ὑπὲρ τῶν ἀναγκαίων αὐτοῖς καὶ μηδὲν ἔξ αὐτῶν περιφρονῶν, καθάπερ καὶ αὐτοὶ ἔχουσιν ἀπομένειν τῷ ἡγουμένῳ αὐτῶν τὸ ἀνήκου σέβας καὶ τὴν εὐπίθειαν, ἐκτελοῦντες μετὰ προθυμίας καὶ ἀνευ γογγυσμοῦ τὰ προσδιοριζόμενα αὐτοῖς ἔσπουργήματα, ἔξ ὧν ὅσοι ἤθελον προσκρούσει ὁμολογούμενος τῷ ἡγουμένῳ ἔχουσι παιδεύεσθαι παρ' αὐτοῦ κατ' ἀναλογίαν τοῦ πταισμάτος αὐτῶν.

Εου) Ὅφείλῃ ὁ αὐτὸς ἡγούμενος ἀποδέχεσθαι ἐν εὐχαριστήσει καὶ περιποιητικῷ τρόπῳ τοὺς εἰσρχομένους προσκυνητὰς καθὰ καὶ τοὺς ἰδίους αὐτοῦ συμπολίτας, δεξιούμενος αὐτοὺς κατὰ τὴν ἀξίαν ἐκάστῳ ἐν χρεῖα δὲ ἀποστο-

λῆς τινὸς ἱερωμένου εἰς τὰ ἔξω χάριν ἐλπίου καὶ βοηθείας τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου, τοῦ τοιοῦτου ἱερωμένου ἢ ἐκλογῇ γίνονται τῇ γνώμῃ τοῦ κυριάρχου καὶ τῶν ἐπιτρόπων εἰς προτίμησιν τοῦ ἀξιότερου, ὅστις θέλει ἐφοδιάζεται μὲ ἀρχιερατικὸν ἔγγραφον, ἵνα τοιοιτοτρόπως καὶ ἡ Ἱερά Μονὴ ἀναλαμβάνη βαθυδὸν τὴν ἀρχαίαν εὐκλείαν καὶ ὠφελῆται διὰ τῆς βοηθείας τῶν εὐσεβῶν.

ΣΤον) Ὅσα μοναστηριακὰ χωράφια ὑπάρχωσιν ἀγεώργητα, δίδονται κατ' ἔτος πρὸς τοὺς ἐνδεδεῖς κατοικοὺς ἐπὶ τῷ ὠφελῆσθαι καὶ αὐτοὺς καὶ τῷ ἱερῷ μοναστήριον, μὴ δύνηται δὲ ὁ ἡγαθόμενος πωλεῖν τι τῶν μοναστηριακῶν Κτημάτων, εἰ μὴ ἀντικαταλλάττειν τι γειτονικὸν ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ μοναστηρίου καὶ τοῦτο τῇ ἀδείᾳ καὶ τῇ συγκαταθέσει τοῦ τε κυριάρχου καὶ τῶν ἐπιτρόπων.

Ζον) Πρὸς δὲ μὴ δύνηται δευτερευομένου εἰς λογαριασμὸν τοῦ μοναστηρίου, εἰ μὴ ἀνάγκης κατεπειγούσης οὐσίας καὶ τοῦτο τῇ ἀδείᾳ καὶ ἐγκρίσει τοῦ κυριάρχου καὶ τῶν ἐπιτρόπων.

Ηον) Μὴ δύνηται ἐπι ποιεῖν τὰς λεγομένας κουμπάρειας καὶ συντεκνίας, ἀμείβων τοὺς στεφάνους τῶν εἰς γάμου κοινωνίαν ἐρχομένων, ἢ ἀναδεχομένων ἐκ τῆς ἱερᾶς κολυμβήθρας παιδία λαϊκῶν ἢ πρεσβυτέρων γονέων, ὡς ὀφείλουσι προσεχῆν εἰς τοῦτο καὶ πάντες οἱ ἐν τῷ μοναστηρίῳ πατέρες.

Θον) Μὴ ἔχη τὸ ἐλεύθερον δεχέσθαι ξένον καλόγηρον ἄλλου μοναστηρίου χωρὶς τῆς ἐρωτήσεως τοῦ κυριάρχου καὶ τῶν ἐπιτρόπων, ἵνα μὴ προξενῶνται σκάνδαλα καὶ ταραχαὶ πρὸς τοὺς μοναστηριακοὺς καλογήρους.

Ιον) Ἐπι μὴ ἔχη τὸ ἐλεύθερον ποιεῖν νέον καλόγηρον, ἂν οὗτος μὴ δοκιμασθῇ τρεῖς χρόνους πρότερον καὶ τότε τῇ ἀδείᾳ καὶ γνώμῃ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν ἐπιτρόπων.

ΙΑον) Ὅφειλὲν διατρίβειν εἰς τὸ ἱερὸν μοναστήριον πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν πραγμάτων αὐτοῦ, χωρὶς τοῦ κατέρχεσθαι συνεχῶς εἰς τὴν χώραν καὶ περιφέρεισθαι τῆδε κακίᾳ, εἰμὴ τῆς χρείας καλούσης τοῦ μοναστηρίου, ἧς τινος μετὰ τὴν ταχυτέραν ἐκτέλεσιν ἔχει ἐπιστρέφειν εἰς τὸ μοναστήριον πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν χρεῶν αὐτοῦ. Ὅμοίως καὶ οἱ λοιποὶ καλόγηρον μὴ κατέρχονται εἰς τὴν χώραν χωρὶς ἀναγκαίας αὐτῶν ὑποθέσεως, καὶ χωρὶς τῆς ἀδείας τοῦ ἡγουμένου, ὅστις καὶ θέλει προσεχῆν εἰς τὸ μὴ πατριάζειν καὶ προξενεῖν ἐπιβλαβεῖς διχοστασίας, ἀλλὰ γίνεσθαι καλὸν παράδειγμα τῆς κοινῆς εἰρήνης καὶ ἡσυχίας, ἀπέχων πάσης σχέσεως συγγενῶν καὶ ξείων, ἐφ' ὧν δύναται προξενεῖσθαι σκάνδαλον.

ΙΒον) Ὅφειλὲν ἔτι, ἕως οὗ τὸ ἱερὸν μοναστήριον ὑπόκειται εἰς χρέη, ἀγωνίζεσθαι παντοίως ὑπὲρ τῆς παντελοῦς ἀπαλλαγῆς τούτων, μετὰ δὲ τὴν ἀπαλλαγὴν καὶ βελτίωσιν καὶ αὔξησιν τοῦ μοναστηρίου προσφέρειν τὴν ἀνηκούσαν χρηματικὴν συνεισφοράν εἰς τὰ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα τῆς νήσου ἀναλόγως τῆς δυνάμει τοῦ μοναστηρίου χάριν συναντιλήψεως εἰς τὴν ἀναγκαίαν ἐκπαίδευσιν τῆς πτωχῆς νεολαίας. Ὅπόποτε δὲ δὲν ἤθελε φανεῖ ἀκριβῆς φύλαξ τῶν τοιοῦτων διαταγῶν, ἀλλ' ἀπειναντίας δι' ἀποδείξεων καὶ μαρτυριῶν ἤθελε φοραθῆ ὅτι παρέβη καὶ παρεξέτραπη εἰς τι τῶν κανονισθέντων, ὡς ἀνωτέρω, τότε ἀπειθῆς καὶ παραβάτης τούτων, ἐκπίπτει τῆς ἡγουμενικῆς αὐτοῦ θέσεως, παρ' οὐδενὸς προστατευόμενος, καὶ παραδιδούς τὸν λογαριασμὸν τῶν πρακτικῶν αὐτοῦ εἰς ἄλλον τὸ διάστημα τῆς ἡγουμενίας, καὶ ἐκλέγεται ἀντ' αὐτοῦ, ἄλλος, ὅστις ἂν ἐγκριθῇ ἰκανότερος καὶ ἀξιώτερος.

ΙΓον) Μηδόλως ἔχει τὸ δικαίωμα ἀντικαθιστῶν ἰδιορῦθμως διάδοχον τῆς ἡγουμενίας, εἰμὴ διὰ τῆς ἐκλογῆς καὶ τῆς γνώμης τῶν ἐπιτρόπων καὶ τῶν προκρίτων τῆς Σύμης καὶ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ κυριάρχου.

Ταῦτα τὰ δεκατρία κεφάλαια ἐπικυροῦντες ἐκαλησιαστικῶς, ἐπισυνάπτωμεν ὡς οὐδὲν ἦσαν ἐπωφελεῖ καὶ τὰ ἀκόλουθα τρία.

Αον) Οἱ διωριζόμενοι ἐπίτροποι τοῦ ἱεροῦ τούτου καταγωγίου ἀποδεικνύμενοι ἐκ τῶν πραγμάτων ὡς ἱδιοτελεῖς καὶ συνδιατιθεμένοι ταῖς καταγραφῆσαι καὶ παρεκτροπαῖς ὁποιοῦδήποτε ἡγουμένου καὶ πρὸς χάριν ἢ ἄλλην τινὰ αἰτίαν παραβλέποντες τὰ μοναστηριακὰ συμφέροντα, ὡς ἐπίσης παραβάται τῶν κανονισθέντων, ἐκπίπτωσι καὶ οὗτοι τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἀντικαθιστῶνται ἄλλοι τῇ ἐκλογῇ τοῦ κκυριάρχου καὶ τῶν προκρίτων τῆς νήσου.

Βου) Μηδεις τῶν ἐγκατοίκων κατεπεμβαίνει τοῦ ἡγουμένου ὑποχρεῶν εἰς παράλογους προτάσεις καὶ θελήσεις ἐπιζημίους τῷ ἱερῷ καταγωγῶν καὶ

Γου) Ὁ κατὰ καιροὺς ἀρχιερεὺς καὶ κυριάρχης, λαμβάνων τὰ ἀνέκαθεν τεταγμένα καὶ εἰθισμένα δικαιώματα ἐκ τοῦ ἱεροῦ τούτου καταγωγῶν, μηδὲν πλέον ἀπαιτῆ καὶ λαμβάνη, προξενῶν οὕτω πρὸς τὸ αὐτὸ βάρος καὶ ζημίαν καὶ αἰτίαν δυσαρκεσίας πρὸς τοὺς ἐνασκομένους, οἵτινες ὀφείλουσιν ἀπονέμειν πρὸς τὴν ἱερότητα αὐτοῦ, ὡς κυριάρχην αὐτοῦ τὴν ἀνήκουσαν εὐλάβειαν σέβας καὶ ὑποταγὴν, ὅπως πλουτῶσι τὴν ἀρχιερατικὴν αὐτοῦ ἀγάπην καὶ προστασίαν εἰς πᾶσαν μοναστηριακὴν αὐτῶν χρείαν καὶ ἀνάγκην.

Ταῦτα ἀπεφάνθη καὶ κεκύρωται συνοδικῶς, ἵνα διενεργῶνται διὰ παντὸς ὡς ἀφορῶντα τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον βελτίωσιν καὶ αὐξήσιν τοῦ ἱεροῦ τούτου μοναστηρίου, χωρὶς τῶν δύνασθαι τινα τῶν ἀπάντων, ἱερωμένων ἢ λαϊκῶν, παραβῆναι τι ἐκ τῶν εἰρημένων καὶ ἀθετησῶν καθ' οἰουδήποτε τρόπον καὶ ἄλλως παρὰ τοῦτο προσενηχθῆναι ἐν βάρει ἀργίας ἀσυγγνώστου καὶ ἀλύτου ἀφορισμοῦ τοῦ ἀπὸ Θεοῦ κυρίου παντοκράτορος. Ὅθεν εἰς ἐνδειξιν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα, κὰν τῷ ἱερῷ κώδικι καταστρωθῆν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐδόθη τῷ διαληφθέντι ἱερῷ ἐνοριακῷ μοναστηρίῳ ἐπιλεγομένῳ τοῦ Πανοριμῶτου.

α ω μ γ'

Ἐν μηνί Μαίῳ Ἰνδικτικῶνος α' (διὰ χειρὸς τοῦ Πατριάρχου).

Ὁ Ἡρακλείας Διονύσιος, Ὁ Νικομηδείας Διονύσιος, Ὁ Δέρκων Νεόφυτος, Ὁ Ἰωαννίνων Ἰωακείμ, Ὁ Στρωμνίτης Κωνσταντῖος, Ὁ Κυζικίου Μελέτιος, Ὁ Χαλκηδόνος Ἰερόθεος, Ὁ Ἀδριανουπόλεως Γεράσιμος, Ὁ Σερρών Ἀθανάσιος, Ὁ Μαρωνίας Ἀνθίμος, Ὁ Διδυμοτείχου Βησσαρίων.

Ἐπειδὴ ὁ Ὄργανισμὸς αὐτὸς ἀφινε πολλὰ κενὰ σημεῖα κατὰ τὴν διαχείριση τῶν διαφόρων ζητημάτων τῆς Μονῆς ἀπὸ τὸν ἡγούμενο καὶ τοὺς Ἐφόρους, δι' αὐτὸ ἐπεχειρήθη ἡ σύνταξις καὶ ἐσωτερικοῦ κανονισμοῦ.

Πρῶτος ἐπροέκισε τῇ Μονῇ τῷ 1870 μὲ σχέδιον ἐσωτερικοῦ Κανονισμοῦ ὁ ἡγούμενος Νίκανδρος. Ἀργότερα τῷ 1894 ὁ Ρόδου Κωνσταντῖνος κατήρτισε ἐπιτροπὴν ἀπὸ τοὺς προκρίτους Νικήταν Κλαδάκη, Ἰωάννην Ἀγγελόπουλον, Μιχαὴλ Βενιαμίν, Βασίλειον Φαρμακίδην, Νικήταν Κατριὸν καὶ Δημοσθένην Χαβιάρῶν, μὲ πρόεδρον αὐτῆς τὸν ἀείμνηστο Νικήτα Διακογιάννην, οἵτινες καὶ συνέταξαν ἐσωτερικὸ κανονισμὸ ἀποτελούμενον ἀπὸ 13 κεφάλαια τὰ ὅποια περιλαμβάνουν 28 ἄρθρα. Τῷ 1930 ὁ Δῆμος Σύμης ἐπὶ Δημαρχίας Πέτρου Κλαδάκη καὶ Ἀντωνίου Πετρίδη καὶ κατὰ τὴν ΚΖ' συνεδρίαν αὐτοῦ, ἐψήφισε νέον ὄργανισμὸν ἀποτελούμενον ἀπὸ 25 ἄρθρα, ὁ ὁποῖος δὲν ἐφαρμόζεται ἀπὸ πολλοῦ χρόνου. Κατόπιν τούτου ἡ Μονὴ διοικεῖται καὶ πάλιν βάσει τοῦ Πατριαρχικοῦ συγγιλλίου τοῦ 1843.

Φορεῖς τῆς διοικήσεως ὑπῆρξαν πάντοτε οἱ ἡγούμενοι, οἱ τοποτηρηταὶ καὶ ἐπιστάτες τῆς Μονῆς. Κυρίως ὅμως τὸ ἔργον τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως ἀσκεῖ ἡ Ἐφορία ἢ ὅποια ἐτέλει ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου ποῦ ἀντιπροσώπευε τὸν Μητροπολίτη Ρόδου στὴν ὑψηλὴ ἐκκλησιαστικὴ ἐποπτεία τοῦ ὁποῖου ὑπάγεται ἡ Μονὴ βάσει τοῦ Συγγιλλίου.

Ἡ παροῦσα Ἐφορία τῆς Μονῆς, ἀπαρτίζεται ἀπὸ τοὺς κ.κ. Ἀ. Ἀγγελίδην, Ἰ. Μαυρικάκη, Γ. Πατσάκη καὶ Π. Τσατταλιὸν

και εκτελει με αυταπαρνηση το εργο της ανασυγκροτησεως και προαγωγης της. Στο ακοιμητο ενδιαφερο της οφειλεται η αφυπνηση του εμψυτου πατριωτικου ενστικτου των αποδημων Συμαίων και κυρίως της 'Αμερικης. 'Εκέντρισε τους παλμούς της αγνης των ψυχης και ηρχισαν να άμυλλώνται σε δωρεές συλλογικές και μεμονωμένες υπέρ της Μονης. Νέα σύγχρονα οικήματα ανεγείρονται στο Μοναστήρι και εξοπλίζεται με κάθε τεχνικό μέσο χρήσιμο στην προαγωγή της και απαραίτητο στην άνετη διαβίωση των προσκυνητών και των κατοίκων της. 'Ενας πατριωτικός συναγερμός έσήμανε στους Συμαίους του έξωτερικού υπέρ της Μονης και ο αντίκτυπος άρχισε μ' ένα δημιουργικό όργανο στη ζηλευτή αυτή γωνιά της Σύμης, ο όποιος προοιωνίζει—σαν θέλημα και θάμμα του Μεγαλόχαρου—την άναγέννηση του νησιού μέσα από τον έσωτερικό και έξωτερικό τουρισμό που ήδη φτερουγίζει στα δανδελωτά της άκρογιάλια και τις άπαραμίλλες βουνίσσιες όμορφίες της.

Πρώτους πούδωσαν παρών στο Πατριωτικό αυτό προσκλητήριο, μπορούμε να σημειώσουμε έδώ τους άδελφούς Μιχ. και Κων. Γ. Καντούνια, τον Γιάννη Τσαβαρή, τον Γιώργο 'Αρφαρά, τον Θεωρή Κυπραίο και τον Στεφανή Μαντικό ξενητεμένα παιδιά της Σύμης στην 'Αμερική, που με τις δωρεές των κτίζονται νέα σύγχρονα οικόδομήματα, άνοιγονται δρόμοι, και άποκτώνται όλα τα μέσα προαγωγής και έξοραϊσμού της Μονης. 'Αλλά κοντά τους ακολουθεί κι' ο όβολός του κάθε ξενητεμένου Συμαϊκού που συγκεντρώνεται από τα γεμάτα Πατριωτική δράση Συμαϊκά Σωματεία της 'Αμερικης και Αύστραλίας, όπως είναι ο Πανορμίτης του Κάμπελ 'Οχάιό, ο Ταξιάρχης του Σίδνεϋ, ο Πανορμίτης του Τάρπον Σπρίνγκς, ο Πανορμίτης του Πειραιά κ. ά.

ΗΓΟΥΜΕΝΟΙ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

'Ο ένθρονισμένος 'Ηγούμενος είναι ο κυβερνήτης της Μονης. 'Ιδιαίτερα δέ η θέση του 'Ηγουμένου στη Μονή Πανορμίτη είναι τόσο επίζηλη, ώστε ο Πατριάρχης 'Αλεξανδρείας Θεόφιλος όταν τήν έπεσκέφθη, είχε τόσο γοητευθεί από το Μεγαλείον της, όπου ήκούσθη λέγων πώς, «αν δέν ήτο Πατριάρχης, ήθελε να ήτο 'Ηγούμενος στο Μοναστήρι του Πανορμίτη».

'Αναγραφή συνεχούς διαδοχης των διατελεσάντων ήγουμένων της Μονης ουδεμία ύπάρχει, γνωρίζομεν δέ μερικούς μόνον έξ άπλών μνειών εις τα πρακτικά του Δήμου Σύμης, η εις άλλα έγγραφα η από τυχαίας σημειώσεις σε βιβλία, άποκείμενα στην βιβλιοθήκη της Μονης, πλην των αυτογράφων τετραδίων του διατελέσαντος ήγουμένου Νίκανδρου. 'Αλλά δια κανένα από αυτούς έχομεν βιογραφικές ειδήσεις. 'Αναγράφομε λοιπόν τους γνωστούς εις ήμας εκ των ειρημένων πηγών, ως και μερικούς νεώτερους

κατά στοματικές οικογενειακές αφηγήσεις, ακολουθώντας την χρονολογική τάξη.

Ἡγούμενος Νεόφυτος Α΄ (1775—1793)

Ὁ ἱερομόναχος Νεόφυτος Κακακίος ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ἡγούμενος τῆς δευτέρας περιόδου τῆς Μονῆς. Διωρίσθη ἀπὸ τὴν Κοινότητα Σύμης τῷ 1775 καὶ διώκησε τὴν Μονὴ μέχρι τοῦ θανάτου του ἐπελθόντος τῷ 1793, συνηγουμενεύων μετὰ τοῦ μεγαλύτερου ἀδελφοῦ του Κάλλιστου, ὅστις διωρίσθη καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὴν Κοινότητα ἡγούμενος τῷ 1777.

Περιῆλθε σχεδὸν ὁλόκληρη τὴν Ἑλλάδα, περιφέρων τὴν Σεπτῆν καὶ θαυματουργὸν εἰκόνα τοῦ Πανορμίτη καὶ ἀπὸ τὰ ἀφιερῶματα πού συνεκεντρώθησαν κατὰ τὴν περιοδείαν του, ἀνηγέρθη τῷ 1783 ὁ νέος Ναὸς τοῦ Πανορμίτη, καὶ ἀνοικοδομήθη ἡ Μονὴ ἀπὸ τὸν Μαστραναστάση Καρναβᾶ (Μαλλιᾶκα).

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Νεόφυτου Α΄ ἡ Μονὴ ἐχρηματοδοτεῖ τὴν νεοσύστατη τότε Ἑλληνικὴ Σχολὴ τῆς Ἁγίας Μαρίας τῆς Σύμης μέχρι τῆς ἡμέρας ὅπου ἔπαυσε αὐτὴ νὰ λειτουργῇ. Προκύπτει δὲ τοῦτο ἀπὸ τὸ διασωθέν «Δ ε υ τ ἔ ρ ι ο ν» (βιβλίον ταμείου) τῆς Σχολῆς τῶν χρήσεων 1799—1820. (Βλέπε ἔγγρ. III).

Ἡγούμενος Κάλλιστος Α΄ (1777—1788)

Ὁ ἱερομόναχος Κάλλιστος Κακακίος ἦτο ὁ πρεσβύτερος ἀδελφὸς τοῦ Νεόφυτου Α΄. Διετέλει Ἡγούμενος τῆς Μονῆς τοῦ Σωτήρος τῆς Νερᾶς (Μεγάλος Σωτήρης) καὶ διωρίσθη ἀπὸ τὴν Κοινότητα Σύμης ἡγούμενος Πανορμίτη τῷ 1777. Ὁ κύριος λόγος τοῦ διορισμοῦ του ὡς ἰσότιμου ἡγουμένου μετὰ τοῦ ἡγουμενεύοντος ἐπίσης κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀδελφοῦ του, ἦτο ὅτι ὁ τελευταῖος διήρχετο σχεδὸν τὸν περισσότερο χρόνον τῆς ἡγουμενεύσεως του περιοδεύων.

Ὁ Κάλλιστος ἐργάσθη μὲ ἀφοσίωση μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του γιὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς Μονῆς καὶ ἀπέθανε τῷ 1788.

Ἡγούμενος Νεόφυτος Β΄ (1794—1839)

Ὁ ἱερομόναχος Νεόφυτος Β΄ (Νικόλαος Κακακίος) διωρίσθη ἀπὸ τὴν Κοινότητα Σύμης Ἡγούμενος τῆς Μονῆς τῷ 1794 μετὰ τὸν θάνατον τοῦ θείου του Νεόφυτου τοῦ πρώτου.

Εἶχε σπουδάσει στὴν Πατριάδα Σχολὴ καὶ ἀργότερα στὴ Σχολὴ τῆς Ἁγίας Μαρίας μετὰ τοῦ Κων)νου Βαρδαλάχου.

Τῷ 1832 κατεδιώχθη ἀπὸ τοὺς Συμαίους καὶ διαφυγὼν μετέβη στὴ Κύπρο, ὅπου μετὰ ἕνα ἔτος τὸν μετεκάλεσαν καὶ τὸν ἀπεκατέστησαν ποιμποδῶς καὶ πάλιν ἡγούμενο τῆς Μονῆς.

Ὁ Νεόφυτος Β' ἐστάθη ἀτυχὸς καθ' ὅσον κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡγουμενείας του ἐξεράγη ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση καὶ ἡ Μονὴ διῆλθε δύσκολες ἡμέρες κατατρεχόμενη ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ἐξ αἰτίας αὐτοῦ ὁ Νεόφυτος ἐπροκάλεσε καὶ ἐπέτυχε τὴν παρά τοῦ Σουλτάνου Σελὶμ Γ' ἔκδοση Φερμανίου προστατεύοντος τὴν Μονὴν ἀπὸ τῆς διάφορες Τουρκικῆς αὐθαιρεσίας.

Ὁ Νεόφυτος ἀπέθανε τῷ 1838 σὲ ἡλικίαν 83 ἐτῶν, πολὺ καταβεβλημένος ἀπὸ τῆς περιπέτειας πού γνώρισε κατὰ τὴν διάρκειά τῆς ἡγουμενείας του.

Παρά ταῦτα ἐφάνη δραστηριότερος καὶ τῶν θείων τοῦ Κάλιστου καὶ Νεόφυτου καὶ ἐπροίκισε τὴν Μονὴν μὲ πολλὰς οἰκοδομὰς. Ἐφημέριος τῆς Μονῆς ἦτο ἐπίσης κατὰ τὴν αὐτὴ ἐποχὴ καὶ ὁ ἱερεὺς Παπακυριαῆκος τὸν ὁποῖον ὁ Νεόφυτος ἐχρησιμοποιοῦσε ἢ καὶ τὸν ἀπέστειλε καὶ μόνον σὲ ἐτήσιες περιοδίες, διὰ τὴν εἰσπραξὴ τῶν διαφόρων ταμάτων καὶ συνδρομῶν ὑπὲρ τῆς Μονῆς, καθὼς καὶ διὰ τὴν συγκέντρωση τῶν καρπῶν τῶν διαφόρων μετοχιῶν τῆς Μονῆς.

Ἡγούμενος Ἱερόθεος (1839—1860)

Τὸν Νεόφυτον Β' διεδέχθη ὁ ἱκανῆς μορφώσεως Ἰωάννης Φωτιάδης—Μαρκωνῆς, ὅστις ἐγεννήθη στὴ Σύμη τῷ 1765. Ἐφοίτησε στὴν Ἑλληνικὴ Σχολὴ τῆς Ἁγίας Μαρίας Σύμης, καὶ παρηκολούθησε μαθήματα στὴν Ἀθωνιάδα Σχολή, στὴ Σμύρνη, καὶ τὴν Σχολὴ τῶν Κυδωνιῶν. Ἐχρημάτισε διδάσκαλος στὴν Σχολὴ τῆς Ἁγίας Μαρίας ἐπὶ ἀρκετὰ χρόνια καὶ τῷ 1805 μετέβη στὴν Κωνσταντινούπολη. Τῷ 1830 ἐκλήθη ἀπὸ τὴν Κοινότητα Σύμης καὶ ἀνέλαβε τὴν Διεύθυνση τοῦ Δημόσιου Ἑλληνικοῦ Σχολείου τοῦ Κάστρου τὸ ὁποῖον διεδέχθη τὴν Σχολὴν τῆς Ἁγίας Μαρίας. Τῷ 1839 πιεσθεὶς ἀπὸ τὴν Κοινότητα ἀνέλαβε τὴν ἐπιστοασία τῆς Μονῆς μετὰ τοῦ μικρότερου ἀδελφοῦ του Μιχαήλ, καὶ τῷ 1843 προεχειρίσθη εἰς πρεσβύτερο, μετωνομασθεὶς Ἱερόθεος, ὅποτε καὶ ἀνέλαβε τὴν ἡγουμενείαν τῆς.

Ἐπὶ τῆς ἡγουμενείας τοῦ Ἱερόθεου ἡ Μονὴ ἀπέκτησε Διοικητικὸ κανονισμό, ὅστις ἰσχύει μέχρι σήμερα, ἐπεχείρησε δὲ, τῆ προτροπῇ τῆς Κοινότητος, νὰ καταστήσῃ αὐτὴν Σταυροπηγιακὴ χωρὶς ὁμῶς νὰ τὸ κατορθώσῃ. Συνεπλήρωσε τὰ ἡμιτελῆ κτίσματα τοῦ Νεόφυτου Β', καὶ ἐπλούτισε τὸν Ναὸ μὲ πολλὰ ἱερατικὰ σκεύη καὶ ἄμφια.

Ὁ Ἱερόθεος ἦτο πρᾶος καὶ μειλίχιος, κατεῖχε σπάνια μὀρ-

ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ

ΙΕΡΟΘΕΟΣ

1839 - 1860

φωση, και απέβίωσε τῷ 1860 σὲ βαθύ γῆρας διατηρήσας μέχρι τέλους τὴ διαύγεια καὶ ὀξύνοια τοῦ πνεύματός του.

Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἱεροθέου ἐνδεδειγμένος ἡγούμενος τῆς Μονῆς ἦτο ὁ ἀδελφός του Μιχαήλ, ὅστις ὁμως ἀπεσύρθη αὐτῆς διαφωνήσας μετὰ τὴν Κοινότητα καὶ τὴν Ἐφορία κατὰ τὴν ἐκτέλεση τῆς διαθήκης τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ ἀπέθανε τῷ 1868.

Ἡγούμενος Μακάριος Α΄
(1860-1866)

Μετὰ τὸν Ἱεροθέο τὴν ἡγουμενεία τῆς Μονῆς ἀνέλαβε ὁ Σωμαῖος Ἱερομόναχος Μακάριος, τὸν ὁποῖον προσεκάλεσε ἡ Κοινότης Σύμης ἀπὸ τὴν Σμύρνη, ὅπου ἦτο ἐφημέριος τῆς Ἱερᾶς ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς.

Ὁ Μακάριος ἦτο ἀγράμματος καὶ ὑπηρετήσε τὴ Μονὴ ἐπὶ

μιὰ ἔξαετία. Ἐπειδὴ ὁμως δὲν ἤρесе σ' αὐτὸν ἡ παραμονὴ του στὴ Μονή, παρητήθη τῷ 1866 καὶ μετέβη στὸ Ἅγιον Ὄρος ὅπου καὶ ἐγκατεβίωσε. Στὸ διάστημα τῆς ἡγουμενείας τοῦ Μακάριου τοῦ Α' καὶ μετὰ τὴν παραίτησή του ἐπὶ Νικάνδρου προσέφερε μεγάλες ὑπηρεσίες στὴ Μονή ὁ Ἄρχ)της Μελέτιος Πισσαῶς ἀπὸ τὴν Τήλο, ὁ ὁποῖος ἀπέθανε στὴ Μονή τῷ 1870.

Ἐπίσης στὴν αὐτὴ περίοδο ἀπὸ τῷ 1855—1904 εἰργάσθη ὡς οἰκονόμος καὶ ὠφέλησε τὰ μέγιστα τὴ Μονή ὁ Σύγγελος Γαλακτίων Τηλιακὸς καὶ αὐτός.

Ἡγούμενος Νικάνδρος (1866—1872)

Τὸν Μακάριο Α' διεδέχθη ὁ Συμαῖος Ἀρχιμανδρίτης Νικάνδρος Φιλάδελφος (Γεωργιάδης), ὅστις ἦτο καθηγητὴς καὶ ἱεροκήρυξ, κάτοχος ἱκανῆς μορφώσεως καὶ συγγραφεὺς πολλῶν ἔργων. Ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Καίρη καὶ ἐγυμνασιάρχῃσε στὴ Χίο τῷ 1839—40, ἐπὶ τινὰ δὲ ἔτη διηύθυνε τὸ Δημ. Ἑλλην. Σχολεῖο τοῦ Κάστρου. Κατὰ τὴν παραμονὴ του στὴ Χίο κατηγορήθη ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Χίου Σωφρόνιο ὡς ὁπαδὸς τοῦ αἰρετικοῦ Θεόφ. Καίρη μὲ συνέπεια νὰ κληθῆ σὲ ἀπολογία ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ὅπου μετέβη καὶ ἐξεφώνησε ἀπολογητικὸ λόγο ἀπὸ τὸν ἀμβωνα τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ ἀποσπώντας τὰ συγχαρητήρια τοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ Δ'. Τῷ 1852 ἀνέλαβε τὴν ἡγουμενεία τῆς ἐν Ρόδῳ Μονῆς Τσαμπίκας καὶ τῷ 1866 ἀνέλαβε τὴν ἡγουμενεία τῆς Μονῆς κληθεῖς ὁμοφώνως ἀπὸ τὴν Κοινότητα Σύμης. Ὁ Νικάνδρος ἀφησε διὰ διαθήκης στὴ Μονή τὴ νησίδα Σεσκλιά (τὴν ἀρχαία Τεύτλουσα), τὴν ὁποῖαν εἶχε λάβει ὡς δῶρον ἀπὸ τὸν στενὸ του φίλο Ἀχμέτ Καῖσερλή Πασᾶ Διοικητὴ τῆς Ρόδου τὴν φιλίαν τοῦ ὁποῖου ἐξεμεταλλεύθη ὑπὲρ τῆς Σύμης κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου περὶ Βιλαετίων τῷ 1869. Ὁ Νικάνδρος συνεδέετο ἐπίσης στενὰ μὲ τὸν πρῶτο κυβερνητὴ τῆς Ἑλλάδος Καποδίστρια μὲ τὸν ὁποῖο διετήρη τακτικὴ ἀλληλογραφία. Τῷ 1821 ὁ Νικάνδρος διετέλεσε Φιλικὸς καὶ ἐκπρόσωπος τοῦ Ἰσπραίνικου Θέμελι, ὠρkiζε δὲ τὰ μέλη τῆς Φιλ. Ἐταιρείας τῶν Νοτίων Σποράδων στὴ Μονή καὶ συνέλεγε χρήματα διὰ τὸν ἀγῶνα ἀπὸ τοὺς εὐποροὺς τῶν νήσων. Ὅταν μετὰ τὴν Ἐθνικὴ ἀπελευθέρωση ἡ Δωδεκάνησος δὲν συμπεριελήφθη στὴν ὄρθοεσία τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου τῷ 1830, ὁ Νικάνδρος ἐξετέλεσε πολλὰς διπλωματικὰς ὁποστολὰς πρὸς καταχώρῳση τῆς ἀσφάλειας καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς Σύμης, ἐπέτυχε δὲ τελικὰ ἀπὸ τὸν Σουλτάνο τὴν ἐκδοσὴ φερμανίου τῷ 1835 διὰ τοῦ ὁποῖου ἀνανεοῦντο οἱ προνομίαι τῆς νήσου πού τῆς παρεχωρήθησαν μὲ τὸ φερμάνι τοῦ Σουλτάνου Σουλεϊμάν τοῦ Μεγαλοπρεπῆ. Συνεργάτες στὴν ἔθνικὴ του ἀποστολὴ εἶχε τὸν Προκόπιο, τὸν Βενέδικτο, τὸν Χατζηγα-

πητό, τὸν Διάκο Μπογιατζῆ, τὸν Νικόλα Μαγκαφᾶ, τὸν Σίμων
 Σατζηκώστα καὶ τὸν Ἰωαννίδη.

Κατὰ τὴν ἡγουμενείαν τοῦ ὁ Νικάνδρος ἐπρόκισε τὴ Μονή

μέ εσωτερικό κανονισμό, και είχε εργασθή και προπαρασκευάση τὸ ἔδαφος διὰ τὴν ἰδρύση τὴν Πανορμίτειο Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία, πού τοῦ ἐνέπνευσε ὁ σοφὸς διδάσκαλος Θεόφ. Καίρης. (Βλέπε αὐτόγραφη ἐπιστολὴ VII, VIII, IX), λόγῳ ὁμῶς τοῦ γήρατος καὶ τῆς ἀσθένειας ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔπασχε ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ σχέδιά του καὶ τὴ Μονὴ καὶ νὰ ἀποσυρθῇ στὴν ὠραίαν ἔπαυλί του στὰ Κοσκινοῦ τῆς Ρόδου, ὅπου καὶ ἀπέθανε τῷ 1872 σὲ ἡλικίαν 87 ἐτῶν.

Τὴν πλοῦσια ἐκκλησιαστικὴ βιβλιοθήκη του, καθὼς καὶ τὰ βαρῦτιμα ἱερατικά του ἀμφια ἄφησε ἐπίσης μὲ διαθήκη του στὴ Μονὴ καὶ ἓνα μέρος ἀπὸ τὰ σπάνια βιβλία του ἐδώρησε στὸ ἀναγνωστήριον «Αἴγλη». Διὰ τὸ ἔργον καὶ τὸν χαρακτήρα τοῦ Νικανδρου ὁ ἄγγλος ἀρχαιολόγος M. Newton ἀφιερώνει ἀρκετὲς σελίδες στὸ βιβλίον του *Travels and discoveries in the Levant*: London 1865, ὅπου παραθέτει σὲ ξυλογραφία καὶ τὴν εἰκόνα του.

Περὶ τὸ τέλος τῆς ἡγουμενείας τοῦ Νικανδρου (1870) ἐφθάσε ἀπὸ τὴν Κῶ, μετὰ σύστασιν τοῦ Μητροπολίτη Ρόδου, ὁ Γεωπόνος Μιχαὴλ Σκευοφύλαξ, ὅστις καὶ παρέμεινε μέχρι τοῦ τέλους τοῦ βίου του (1939). Προσέφερε πολὺτιμες ὑπηρεσίας ὡς οἰκονόμος στὸ μετόχι «Σεσκλιά», ἐπὶ Ἑγουμενείας Μακάριου Γ' (Μπάρβα), ὡς ἐπιστάτης τοῦ ἐργατικοῦ προσωπικοῦ τῆς Μονῆς καὶ ὑπῆρξε στενὸς συνεργάτης τοῦ Γεωπόνου τῆς Μονῆς Λογοθέτη καὶ τοῦ Μηχανικοῦ αὐτῆς ἀείμνηστου Γιώργη Χατζησταυριοῦ.

Προήρχετο ἀπὸ οἰκογένεια κληρικῶν τοῦ Πατριαρχικοῦ κλίματος, πρόγονός του δὲ ὁ Νικόλαος Πιτζάνιας ἐκ Καλύμνου διετέλεσε Μέγας Σκευοφύλαξ στὴν Ἁγία Σοφία. Μετὰ τὴν ἀλωση τῆς Κων)λεως ἐγκατεστάθη ἡ οἰκογένειά του στὴν Κάσσο καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ὅσα ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐπέζησαν τῆς καταστροφῆς κατὰ τὴν Ἑθνικὴ Ἐπανάστασιν τοῦ 1821 μετώκησαν στ' Ἀσφενδιοῦ τῆς Κῶ ὅπου καὶ μένουσιν εἰσέτι γνωστὰ ὡς «Κασσιῶτες». Ἀπ' αὐτοὺς ὁ Νικόδημος Σκευοφύλαξ ἰδρυσε ἐκεῖ τὴ Μονὴ τοῦ Ταξίαρχου (Ἀσώματος) ὁ δὲ ἀνεψιὸς του Μιχαὴλ Σκευοφύλαξ ἐφθάσε ἀφιερωμένος στὴ Μονὴ Πανορμίτη ὅπου ὁ υἱὸς του Θεόφιλος συνεζεύχθη τὴν ἀνεψιά του Ἑγουμένου Νικανδρου Εἰρήνην Γεωργιάδην (Κρανίδην).

Ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ ὑπέργηρου ἐκ πατρὸς πάππου μου ἐπῆρα τίς περισσότερες πληροφορίες πού ἀναφέρονται στὴ ζωὴ τῶν ἡγουμένων καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῆς Μονῆς, μετὰ τὴν ἡγουμενείαν τοῦ Νικανδρου οἱ αὐτόγραφες σημειώσεις τοῦ ὁποιοῦ ἀπετέλεσαν πολὺτιμα βοηθήματα διὰ τὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς ἀνὰ χεῖρας περὶ Πανορμίτη μονογραφίας.

Ἑγούμενος Ἑσαίας (1874—1878)

Ὁ Ἱερομόναχος Ἑσαίας ὑπῆρξε διάδοχος τοῦ Νικανδρου. Κατήγετο ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο τῆς Καρπάθου καὶ ἐχρημάτισε πνευ-

ματικός στο Οικουμενικό Πατριαρχείο. Κατά την παραμονή του εκεί κατέβαλε προσπάθειες να διορισθῆ Μητροπολίτης Καρπάθου χωρίς όμως νὰ τὸ ἐπιτύχη. Τῷ 1874 διορίσθη, σὲ βαθύ γῆρας, ἡγούμενος τῆς Μονῆς ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Ρόδου Συνέσιο, καὶ εἰργάσθη ἐπὶ μιᾷ τετραετία μὲ αὐταπάρνηση ὑπὲρ αὐτῆς, στὴν ὁποία καὶ ἐγκατεβίωσε.

Ἡγούμενος Μακάριος Β΄
(1879–1890)

Ὁ Μακάριος διεδέχθη τὸν Ἡσαΐα. Κατήγετο ἀπὸ τὴ Νίσυρο καὶ ἐξελέγη ἀπὸ τὴ Κοινότητα τῆς Σύμης Ἡγούμενος τῆς Μονῆς

ΠΡΩΤΟΥ

Μακάριος Β'

1879 - 1890

τῷ 1879, μετακληθεὶς ἀπὸ τὴν Μονὴ τῆς Παναγίας τῆς Σπηλιανῆς ὅπου ὑπηρετεῖ. Ἦτο μορφωμένος καὶ εἰργάσθη μὲ ζῆλο διὰ τὴν Μονὴ τῆς ὁποίας ἐτακτοποίησε τὸ ἀρχεῖο καὶ τὴν βιβλιοθήκη. Ὁ Μακάριος ἐπάσχε ἀπὸ νόσημα τῆς καρδιᾶς τὸ ὁποῖον καὶ τὸν κατέβαλε ἀποβιώσας σὲ ἡλικίαν 70 ἐτῶν. Τόσον ὁ Μακάριος ὅσον καὶ ὁ Γρηγόριος ὑπῆρξαν πνευματικὰ τέκνα τοῦ Ἡγούμ. Ἱερόθεου.

Ἡγούμενος Γρηγόριος
(1892—1893)

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Μαγκαφᾶς ὅστις διεδέχθη τὸν Μακάριον Β', ἐχρημάτισε ἡγούμενος τῆς Μονῆς ἐπὶ ἕνα ἔτος, ἀποβιώσας χωρὶς νὰ προφθάσῃ νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ μεγαλόπνοο ἀνακαινιστικὸ πρόγραμμά του. Ἦτο ἐνάρετος καὶ προικισμένος μὲ καλλιτεχνικὸ ἄλαντο. Εἶχε ἐπίδοση στὴ ζωγραφικὴ τὴν ὁποίαν ἐδιδάχθη ἀπὸ τὸν θεῖον του Ἐπίσκοπο Μυρέων Ἀγάπιο, ὡς

1892 - 1893

καί τήν ἐκκλησιαστική μουσική χρηματίσας εὐδοκίμως ἱεροψάλτης στούς Πατριαρχικούς Ναοὺς τῆς Ἀλεξανδρείας καί Ἱεροσολύμων, καθὼς καί στό Ναό τοῦ Τιμίου Προδρόμου Σύμης.

Ἀπεβίωσε σέ ἡλικία 64 ἐτῶν συνεπεία καρδιακοῦ νοσήματος πού τόν ἐβασάνιζε ἐπί πολλὰ χρόνια.

Ἠγούμενος Ἰγνάτιος
(1896-1918)

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἰγνάτιος Ἀγγελινίδης διεδέχθη τόν Γρηγόριο Μαγκαφᾶ. Κατήγετο ἀπό τήν Ἀστυπάλαια καί ἐτοποθετήθη στή Μονή αἰτήσει τῆς Κοινότητος Σύμης τῷ 1896. Ἦτο δραστήριος καί εὐφύεστατος καί ἐπροίκισε τή Μονή μέ μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομές, μεταξύ τῶν ὁποίων καί τὸ κωδωνοστάσιο, καί προέβη στή φύτευση πολλῶν ὀπωροφόρων δένδρων. Ἐπίσης ὁ Ἰγνάτιος μέ χρήματα τῆς Μονῆς ἐστείλε ὑπότροφους στή Θεολογική Σχολή Χάλκης τῆς Προποντίδος, καθὼς καί στό Ἱεροδιδασκολεῖο τῆς ἀποκαλύψεως Πάτμου.

1896

1918

1896

1918

Γιάγκος Βογιατζής
(1918—1919)

Μετά τὸν θάνατο τοῦ Ἰγνατίου, ὡς τοποτηρητῆς τῆς Ἡγουμενείας ἐτοποθετήθη ἀπὸ τὴν Ἐφορία τῆς Μονῆς ὁ Συμαῖος ἔμπορος Γιάγκος Βογιατζής, ὅστις παρέμεινε μέχρι τοῦ 1919 γραμματεῦντος τοῦ Ἀρχιμανδρίτη Σωφρόνιου (Σταύρου Κρητικοῦ).

Ἡγούμενος Μακάριος Γ'
(1920—1924)

Ὁ Συμαῖος Ἀρχιμανδρίτης Μακάριος Μιτάρβας διεδέχθη τὸν Ἰγνάτιο τοῦ ὁποίου τὰ βήματα ἠκολούθησε στὸ ἀνακαινιστικὸ στάδιο καὶ τὸν ἐξωραϊσμὸ τῆς Μονῆς. Ἦτο ρέκτης καὶ εἰργάσθη μὲ ἀυταπάρνηση ὑπὲρ τῆς Μονῆς ἢ ὅποια ἐγνώρισε ἐπὶ τῆς τε-

τρατείας του αλματώδη πρόοδο. Είχε στενούς συνεργάτες του τόν 'Αρχιμανδρίτη Σωφρόνιο, τόν Μηχανικό Γιώργη Χατζησταβρίο, τόν Οικονόμο Μιχ. Σκευοφύλακα και τόν Γραμματικό τῆς Μονῆς 'Ηλία Μ. Γιαννεσκή. Τό 1924 ἀπεχώρησε ὁ Μακάριος τῆς Μονῆς καί ἀνέλαβε 'Υγούμενος στή Μονή Ρουκουνιώτη τήν ὁποίαν ἀνα-

διωργάνωσε, ἐνώ διετήρη ταυτόχρονα καί τήν θέση τοῦ 'Αρχιερατικοῦ 'Επιτρόπου. Πρό τῆς 'Υγουμείας του ἐχρημάτισε δημοδιδάσκαλος ἐπί μίαν δεκαετία καί εἶχε ἰκανή μόρφωση καί ἀκατάβλητη ἀποφασιστικότητα.

Ὁ Μακάριος ἀπέθανε σέ ἡλικίαν 73 ἐτῶν, συνεπιεία στηθικοῦ νοσήματος, μεγάλο δέ μέρος τῆς περιουσίας του διέθεσε στούς πτωχοῦς τῆς Σύμης.

'Αρχιμανδρίτης Σμυρνάκης
(1925–1926)

Μετά τήν ἀποχώρησι ἐκ τῆς Μονῆς τοῦ Μακαρίου Μπάρβα,

ἀνέλαβε τοποτηρητής ὁ ἀρχιμανδρίτης Σμυρνάκης, ὅστις ἀπεμακρύνθη μετὰ ἕνα ἔτος (1926)

Ὁ Σμυρνάκης ἐκλήθη ἀπὸ τὴν Ἐφορία τῆς Μονῆς, ἥτις καὶ τὸν ἀπεμάκρυνε μετὰ τὴν ἐπιστροφή του ἀπὸ τὴν περιοδεία στὸ ἐξωτερικὸ πού τοῦ ἀνετέθη παρ' αὐτῆς πρὸς συγκέντρωση χρημάτων διὰ τὴν ἀποπεράτωση τοῦ ἔργου τῆς ἐπεκτάσεως τῆς Μονῆς ἐκεῖ ὅπου εἶναι τῶρα τὰ τσιμεντένια κελλιά.

Ἀρχιμανδρίτης Σωφρόνιος
(1918–1934)

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Σωφρόνιος (Σταῦρος Κρητικός), ἦτο Συμαῖος ὑπηρέτησε με ἀφοσίωση τὴν Μονὴν ὡς γραμματεὺς αὐτῆς ἀπὸ τὸ 1914, ὅτε ἐκάρη μοναχὸς μέχρι τῷ 1925. Ἐκτοτε ἦτο

1918 - 1934

τοποτηρητῆς τῆς ἡγουμενείας μετὰ τοῦ ἀειμνήστου Χρυσάνθου Μαρουλάκη μέχρι τῷ 1932, ὅτε καὶ ἀπεχώρησε τῆς Μονῆς μετα-

βας στη Γαλλία, μετά πρόσκληση τῆς ἐκεῖ Ἑλληνικῆς Κοινότητος Γρενόβλης. Ἐκεῖ ὁ Σωφρόνιος εἰργάσθη ὡς ἡφμέριος καὶ διδάσκαλος, ἀπέθανε δὲ τῷ 1947. Ἦτο εὐσεβής, φιλόπατρις, ἐνεργητικὸς καὶ ἀλτρουϊστῆς. Ὁ Σωφρόνιος προεχειρίσθη εἰς διάκονον ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Ρόδου Ἀπόστολο.

Ἡγούμενος Χρύσανθος
(1926—1944)

Ὁ Χρύσανθος Μαρουλάκης διορίσθη τῷ 1926 στη Μονὴ ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Ρόδου Ἀπόστολο. Ὡς τοποτηρητῆς τῆς Μονῆς ἀνέλαβε τῷ 1933, διαδεχθεὶς τὸν Σωφρόνιο, καὶ ὑπηρέτησε μέχρι τῷ 1944.

Κατήγετο από τὰ Καλάβαρδα τῆς Ρόδου καὶ ἦτο μετρίας μορφώσεως. Ἦτο ὁμως ἀποφασιστικὸς καὶ φλογερὸς πατριώτης, καὶ ὁ πατριωτισμὸς του αὐτὸς τὸν ὠδήγησε στὸ θάνατο, ἐκτελεσθεὶς στὶς 11 Ὀκτωβρίου 1944, στὴ θέση Στρατερῆ, μπροστὰ στὴν ὁμώνυμη Ἐκκλησία τῆς Παναγιάς, ὅταν συνελήφθη ἀπὸ τοὺς Ἴταλοὺς ὡς κατάσκοπος τῶν Συμμάχων. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἀνηγέρθη ἡ νέα σειρὰ τῶν κτιρίων τὰ «τσιμεντένια», ὅπως ἀποκαλοῦνται, τὸ Ἡγουμενεῖο, τὸ Σκευοφυλάκιο, ἡ σκάλα ἐπὶ τῆς προσόψεως τῆς Μονῆς καὶ διεσκευάσθη καὶ τὸ Ὑδραϊκὸ.

* * *

Ἡ Μονὴ μετὰ τὴν Ἀπελευθέρωση. Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Χρῦσανθου ἡ Μονὴ παρέμεινε ἐπαρκετὸ χρόνο χωρὶς Ἡγούμενον ἢ τοποτηρητῆ. Μόνο μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Σύμης ἀπὸ τοὺς Συμμάχους ἐτοποθετήθη, ὡς τοποτηρητῆς, ὁ αἰμίμηστος Σωτήρης Χατζηλίας, ὅστις καὶ ἐφρόντισε διὰ τὴν περισυλλογὴ τῶν περιουσιακῶν στοιχείων τῆς Μονῆς ἢ ὅποια ἐληλατήθη ἀπὸ τοὺς κατακτητὰς, κυρίως μετὰ τὴν ἐκτέλεση τοῦ Ἡγούμ. Χρῦσανθου. Ἀργότερα, κατὰ τῶ 1946, ἐτοποθετήθη ὁ Χαλκιάς Εὐγένιος ἀπὸ τὴν Ἀρνίθα τῆς Ρόδου καὶ μετ' αὐτόν, τῶ 1949, ὁ Παπᾶ Βασίλης ἀπὸ τὴν Κρεμαστῶ τῆς Ρόδου καὶ αὐτός. Μετέπειτα ὁ Ρόδου Τιμόθεος ἐτοποθέτησε τὸν Ἀρχιμανδρίτη Σεραφεὶμ Στελλίδην, ἀπὸ τὴν Ἀστυπάλαια, ὅστις ὁμως δὲν παρέμεινε παρὰ ὀλίγους μῆνες, ἀπομακρυνθεὶς τῆς Μονῆς τὸν Ἰούνιο τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

* * *

Ἡγούμενος Ἱερόθεος: Ἀπὸ τινων χρόνων τὴν Ἡγουμενεῖα τῆς Μονῆς κατέχει ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἱερόθεος Πετραδάκης Κρητικῆς καταγωγῆς. Ἡ θετικότης καὶ ἐργατικότης πού τὸν διακρίνουν ἀποτελοῦν τὰ βασικώτερα τῶν προσόντων πού πρέπει νὰ ἔχη ἓνας Ἡγούμενος διὰ νὰ ἀνταποκριθῆ στὴν μεγάλη ἀποστολὴ του. Τὸν διακρίνει ἐπίσης εὐθύτης χαρακτῆρος καὶ διακατέχεται ἀπὸ πνεῦμα περισυλλογῆς, οἰκοκυροσύνης, καὶ δημιουργίας τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὁποίας θὰ κριθῶσι μετὰ τὴν ὀλοκλήρωση τῆς προγραμματισμένης δραστηριότητός του. (βλ. εἰκ. XXXXIV).

* * *

Μοναχὸς Γαβριὴλ Μαργαρίτης: Ἄλλος ρασοφόρος πού διαβίῳ στὴ Μονὴ εἶναι ὁ Συμαῖος μοναχὸς Γαβριὴλ Μαργαρίτης πού ἐφόρεσε τὸ «πηναρὸ» ράσο τοῦ καλόγηρου εἰς ἐκπλήρωση εὐλαβοῦς εὐχῆς του πρὸς τὸν Ταξιάρχην τὴν Χάρι τοῦ ὁποίου ὑπηρετεῖ ἤδη πλέον τῆς δεκαπενταετίας (βλ. εἰκ. XXXV).

Είναι σεμνός εργατικός και προσφέρει με άφοσίσωση και πίστη τις υπηρεσίες του και αφήνει τις καλύτερες εντυπώσεις και αναμνήσεις διά τόν ίδιο και τή Μονή στους επισκέπτας και προσκυνητάς της.

Στή Μονή εργάζονται και προσφέρουν επίσης πολύτιμες υπηρεσίες ό Γραμματεύς Όνούφριος Τσαβαρής, ό μηχανικός Ίωαν. Βολονάκης, ό Ιματιοφύλαξ Ν. Κοντογιάννης και ό Λογιστής Ίωαν. Φαρμακίδης, οι όποιοι, μαζί με τό λοιπό διοικητικό και εργατικό προσωπικό, φροντίζουν διά τήν προαγωγή τών συμφερόντων τής Μονής, έκτελοῦντες τις αποφάσεις τής Έφορίας αύτης.

* * *

Ή Έθνική δράση τής Μονής: Από τά πρώτα ακόμη βήματα τής δευτέρας περιόδου της ή Μονή Πανορμίτη άνταπεκρίθη στήν μεγάλη της αποστολή.

Τά περισσεύματα από τις προσόδους της τά διέθετε πάντοτε σέ έθνικούς και κοινοφελείς σκοπούς του τόπου.

Με τή συνδρομή της έλειτούργησε τῶ 1765—1820 ή Έλληνική Σχολή τής Άγίας Μαρίας, πού υπήρξε τό φυτώριο τών διδασκάλων του ύπόδουλου τότε Έλληνισμού και μετά τό κλείσιμό της από τούς Τούρκους έσυνέχισε τήν συνδρομή της και στο διάδοχο τής Άγίας Μαρίας Έλληνικό Σχολείο του Κάστρου τό όποιο διήύθυνε ό Ίωάννης Φωτιάδης - Μαρκουής (ψωριάρης), ό μετέπειτα ηγούμενός της Ίερόθεος.

Με τήν έκρηξη τής Έλληνικής Έπαναστάσεως τῶ 1821 ή Μονή προσήλθε από τις πρώτες ήμέρες της άρωγός γιατί ό ηγούμενος Νεόφυτος Β΄ ήτο αντιπρόσωπος τής Φιλικής Έταιρίας στις Νότιες Σποράδες, όπως ονομάζοντο τότε τά Δωδεκάνησα, συνεργαζόμενος με τόν Νικάνδρο.

Τόσον ό Θέμελης, όσον και οι άρχηγοί τής Έπαναστάσεως Μιαούλης και Μπουμπουλίνα, πέρασαν από τή Μονή και ενισχύθηκαν με τρόφιμα και χρήματα. Ό Μιαούλης μάλιστα του όποίου ό πατέρας Δημήτρης Βῶκος έγκατεβίωσε ως μοναχός στή Μονή σέ βαθύ γήρας, είχε άφίσει και έξη κανόνια για τήν ασφάλειά της. Τά κανόνια αύτά τά έδωσε ή Κοινότης Σύμης σέ δυό Κασσιώτες πλοίαρχους τούς όποιους επλήρωνε από κοινού με τήν Τήλο, Χάλκη και Νίσυρο διά νά περιφέρωνται στα χωρικά ύδατα τής Σύμης και τών άνωτέρω νησιών. (Βλ. έγγρ. Χ).

Αυτό τό γεγονός και ή όλη Έθνική δράση τής Μονής εξηγήρισαν τούς Τούρκους και άρχισαν νά ένοχλοῦν τή Μονή και νά προκαλοῦν τόν ηγούμενο από τόν όποιον ζητοῦσαν τακτικά διάφορα πράγματα, μέχρι και «ένοικίου όδόντων». Ή κατάσταση αύτή έφτασε στο άπροχώρητο, όποτε ή Κοινότης ήναγκάσθη νά

ἐπικαλεσθῆ τὴν συνδρομὴ τοῦ Πατριαρχείου καὶ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἰσχύ τοῦ κατωτέρω Φιρμανίου ποῦ ἐξεδόθη ἀπὸ τὸν Σουλτάνο Σελίμ Γ' τῷ 1806. Τὸ Φιρμάνι αὐτὸ ἔθεσε τέρμα στὶς αὐθαιρέσιες τῶν Τούρκων οἱ ὅποιοι ἔκτοτε ἔπαυσαν νὰ ἐνοχλοῦν τὴ Μονή.

Ἀργότερα κατὰ τῷ 1835, ὅταν ἐξεδόθη τὸ Φιρμάνι τοῦ Σουλτάνου Μαχμούτ Β' χάρις στὴν ἐπέμβαση τῶν τριῶν προστάτιδων δυνάμεων (Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ρωσσίας) καὶ μετὰ τὴ φροντίδα τοῦ Νίκανδρου, ἡ Μονὴ βρῆκε τὴν ἀπόλυτη ἡσυχία τῆς ἀπὸ τὶς ἐνοχλήσεις τῶν Τούρκων, γιατί ἐπανῆλθε σὲ ἰσχύ τὸ Φιρμάνι τοῦ Σουλτάνου Σουλεϊμάν τοῦ Μεγαλοπρεπῆ τὸ τόσο εὐεργετικὸ διὰ τὴ Σύμη.

Τὸ Φιρμάνι τοῦ Σουλτάνου Σελίμ Γ'. Παραθέτουμε τὸ Φιρμάνι τοῦ Σουλτάνου Σελίμ τοῦ Γ' ποῦ ἀναφέρεται στὸν Παρορμῆτη.

«Πρὸς σὲ Χασάν βῆ, Μουτσαρίφη τῆς ἑπαρχίας Ρόδου καὶ Ναίπη τοῦ αὐτοκρατορικοῦ Φιρμανίου μου γνωστὸν ἡμῖν ἔστω :

Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν Ρωμαίων Πατριάρχης μετὰ τῆς ὑπ' αὐτὸν Συνόδου, τῆς συγκειμένης ἐκ τῶν ἐν τῇ Βασιλευσῆ μου οἰκούντων Μητροπολιτῶν δι' ἐμφραγίστου ἀναφορᾶς τῶν ἀνεφέρθησαν πρὸς τὸ ἔνδοξον Διβάνιον (ἐκθέσαντες), ὅτι ἐπὶ τῶν ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ Πατριάρχου βακουφικῶν κτημάτων, ἐπειδὴ κατὰ τὸ εἰς χεῖρας του ὑψηλὸν μου τῆς συνθήκης Φιρμανιον, ἐνῶ δὲν εἶναι πρέπον νὰ ἐπιηρεάζωνται καὶ καταπιέζωνται εὐάριθμοι τινὲς πτωχοὶ μοναχοὶ, οἱ μονάζοντες εἰς τὸ ἕτερον Μοναστήριον τῆς ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ρόδου νήσου Σύμης, Παρορμῆτης λεγόμενον τῶν Ταξιαρχῶν, οἵτινες ἀλλαχόθεν οὐδένα πόρον ζωῆς ἔχουσιν, εἰμὶ διὰ τῆς ἐλεημοσύνης τῶν ἀνθρώπων τὰ πρὸς τὸ ζῆν πορίζονται, καταπιεζόμενοι καὶ ἀδικούμενοι παρὰ τινων πλοιαρχῶν πλοίων μετὰ τοῦ πληρώματός των καὶ ἄλλων τινῶν, οἵτινες ἐκτὸς τοῦ ὅτι πίνουσι καὶ τρώγουσι δωρεὰν ἐκ τῆς ρηθείας Μονῆς, προσέτι τολμῶσι νὰ ζητῶσιν ἀπ' αὐτῶν ἐπὶ λόγῳ πείτουάτ καὶ ντίς κίρασι, ἦτοι χρήματα δι' ἀντιμισθίαν οἰκήσεως καὶ ἐνοίκιον ὀδόντων, ἀνεφέρθησαν πρὸς τὸν μνησθέντα Πατριάρχην, ὅστις μετὰ τῆς ὡς εἰρηται Συνόδου του ἐζητήσατο τὴν ἐκδοσιν μιᾶς ἱερᾶς Μου διαταγῆς πρὸς κατάπαυσιν τῶν ἐναντίου τῆς συνθήκης καὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς Μου θελήσεως διαπραττομένων τοιούτων καταχρήσεων.

Παρατηρηθέντων τῶν ἐν τῷ ἐνδόξῳ μου Χαζινῆ διατηρουμένων ἀρχείων, τῶν περὶ μουκατάδων τῶν ἐπισκόπων ἀφορώντων, ἐν οἷς ἐμπεριέχονται τὰ (ἐξῆς) ὅτι εἰς τὰς ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου ὑποκειμένης ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰ ἐν αὐταῖς ὑπαγόμενα κτήματα, ἦτοι εἰς ἀμπελοῦς, κήπους, ἐπαυλεῖς καὶ τσιφλίκια, εἰς τὰ χωράφια των καὶ τσαῖρια εἰς τὰς πανηγύρεις των καὶ εἰς τὰ Μοναστήρια των, εἰς τὰ ἀγιάσματα καὶ εἰς τοὺς μύλους των, καὶ εἰς τὰ παραπλήσια αὐτῶν κτήματα, οἰκίας, ἐργαστήρια καὶ εἰς ὅσα ἄλλα ταῖς ἐκκλησίαις εἰσὶν ἀφιερωμένα βακουφία πράγματα καὶ αἰγοπρόβατα, οὐδεμία ἐξωθεν συγχωρεῖται ἐπέμβασις ἐπ' αὐτῶν, καὶ ὡς ἀνέκαθεν ὑπάρχουσιν, οὕτω νὰ οἰκιοποιούνται καὶ ἐξουσιάζονται, καὶ τοῦτο ἀπὸ τὸ εἰς τοῦ Πατριάρχου τὰς χεῖρας δοθέν καὶ ὑπάρχον τῆς συνθήκης Φιρμανιον σαφῶς ἀποδεικνύεται καὶ παράρτημα ἐπὶ τούτῳ ἐγλύετο ἤδη κατὰ τὴν ἀναφορὰν καὶ κατὰ τὸ ὡς εἰρηται παράρτημα διὰ νὰ ἐνεργηθῶσι τὰ περαιτέρω, ἐξεδόθη τὸ αὐτοκρατορικὸν Μου Φιρμάνιον καὶ διατάσσω ἅμα τῇ ἀφίξει τῆς ἐκτελεστῆς Μου ταύτης διαταγῆς συμφάνως τῇ ἐνοιῖαι αὐτοῦ νὰ πράξητε καὶ ἐνεργήσητε κατὰ τὴν σαφῆ ἐνοιαν τοῦ ἀνα γείρας τοῦ Πατριάρχου Φιρμανιον Μου τῆς συνθήκης οὕτω ἀπαρραλλάκτως ἐπειδὴ εἰσὶ κατακεχωρημένα καὶ εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ ἐνδόξου Χαζινῆ Μου, σπεύσατε σῆς, πρὸς οὓς ἀπο-

φαίνομαι. Μουτσαρίφη και Ναϊπη, να ενεργήσετε και εκπαιθήτε άνευ τινός απάδοντος εις τὸ σουρούτιον τοῦτο και ἐναντίον τῆς αὐτοκρατορικῆς Μου βελλήσεως και διαταγῆς, καταπαύοντες τὰς παρά τῶν τοιοῦτων πλοιαρχῶν συμβαινούσας καταπίσεις και ἀδικίας εις τοὺς πτωχοὺς τούτους μοναχοὺς τοῦ ρηθέντος Μοναστηρίου ἀπὸ τὸ νὰ ζητῶνται παρ' αὐτῶν χρήματα ἐπι λόγῳ ἐνοικίων δι' ἄλλας ἀποφάσεις».

Μετὰ τὴν Ἐπανάσταση ἡ Μονὴ ἐξηκολούθησε τὴν Ἐθνικὴν και κοινωνικὴν τῆς δράση. Υἱοθετοῦσε ὑποτροφίες διὰ ἱερατικὰς σπουδὰς, και ἐπιχορηγοῦσε μὲ σεβαστὸ ποσὸ κάθε χρόνο τὴν Κοινωνότητα Σύμης, καθὼς και διάφορα κοινωφελῆ ἱδρύματα τῆς νήσου. Τὸ Ἑλληνικὸ Σχολεῖο τοῦ Κάστρου και τὸ Πανορμίτειο Γυμνάσιο συνεστήθησαν ἐπίσης μὲ τὴ γενναία ἐπιχορήγηση τῆς Μονῆς. Ἡ Μονὴ ἐχρηματοδότησε ἐπίσης και τὰ δύο ἔθνικὰ συνέδρια ποῦ ἐγίναν στὸν Πανορμίτη. Τὸ πρῶτο διὰ τὴν διασφάλιση τῶν προνομίων τῶν νήσων (Μαχτοῦ) και κατὰ τὸ ὅποῖον ἀπεφασίσθη ἡ ἀποστολὴ ἀντιπροσώπων στὴν Κων/λη, καθὼς και τὸ Β' Πανδωδεκανησιακὸ συνέδριον (1919) τὸ ὅποῖον και ἐξέδωκε ψήφισμα πρὸς τοὺς συμμάχους ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως. Ἄλλὰ και κατὰ τὸν τελευταῖο πόλεμο ἡ Μονὴ δὲν ἔμεινε ἀδρανὴς. Τῷ 1943—1944 ἐχρησιμοποιήθη ἀπὸ τοὺς συμμάχους και συγκεκριμένα ἀπὸ τὴ μυστικὴ ὑπηρεσία πληροφοριῶν Α. Φ. 133, ποῦ ἤδρευε στὴν Ἀπλοθῆκα τῆς Μικρασιατικῆς ἀκτῆς, σὰν πληροφοριακὸς σταθμὸς. Ἐκεῖ ἐστάλη ὁ Λοχίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ Φλώρος Ζουγανέλης ἀπὸ τὴ Μύκονο μὲ ἀσύρματο και μὲ τὴ βοήθεια τοῦ τότε ἡγούμενου Χρῦσανθου Μαρουλάκη ἐξεπλήρωσε τὴν ἀποστολὴν του. Ἐπροδόθη ὁμως τὸ ἔργο τους αὐτὸ και στις 11 Φεβρουαρίου τοῦ 1944 συνελήφθησαν και ἐξετελέσθησαν, ἐνῶ μετεφέροντο στὴν πόλη τῆς Σύμης παρά τὴ θέση Στρατερῆ, μαζί μὲ τὸν ἀποθηκᾶριο (Οἰκονόμο) τῆς Μονῆς Μιχ. Λάμπρου, ἡ δὲ Μονὴ ἐλεηλατήθη ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς και τοὺς βρωμεροὺς συνεργάτες των.

Στὴ μνήμη τῶν ἀγωνιστῶν αὐτῶν τῆς Παγκοσμίου Ἐλευθερίας, οἱ Σύμμαχοι ἔστησαν στὴν προκουμαῖα τῆς Μονῆς μεγαλοπρεπὲς μαρμᾶρινο Ἡρῶο.

Και σήμερα ἀκόμη ἡ Μονὴ, παράλληλα μὲ τὸ ἀνακαινιστικὸν ἔργο ποῦ ἐκτελεῖ ἡ Ἐφορία ἐξακολουθεῖ νὰ δρᾷ ἔθνικὰ και κοινωνικὰ, προσφέρουσα μεγάλα ποσὰ σὲ διάφορα κοινωφελῆ ἱδρύματα καθὼς και σὲ ἔθνικους σκοποὺς.

* *

Ἡ Πανήγυρις κατὰ τὴν ἑορτῆ. Ἡ Πανήγυρις τοῦ Πανορμίτη ἔχει, διὰ τοὺς Συμιακοὺς κυρίως, ἐξαιρετικὴν σπουδαιότητα γιατί εἶναι ὁ Πολιοῦχος τῆς Σύμης. Τελεῖται στις 8 Νοεμβρίου και προσέρχονται σ' αὐτὴ χιλιάδες προσκυνητῶν ἀπ' ὅλα τὰ νησιά τῆς Δωδεκανήσου, μετὰ δὲ τὴν ἀπελευθέρωση κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη Ἑλλάδα και τὸ ἐξωτερικό.

Τὴν παραμονὴ τῆς ἑορτῆς προσεγγίζουν στὸ λιμάνι κάθε λογῆς πλεούμενα γεμάτα ἀπὸ προσκυνητές, πού πολλοί ἀπ' αὐτούς, συνήθως οἱ ξένοι, παραμένουν καὶ τὴν ἐπομένη τῆς ἑορτῆς, διὰ νὰ περιεργασθοῦν τὰ τῆς Μονῆς, καὶ νὰ ἀπολαύσουν τὴ μαγεῖα τοῦ εἰδυλλιακοῦ τοπίου. Τὴν εἴσοδο τῶν πλοίων μὲ τοὺς προσκυνητὲς ὑποδέχεται ἡ Μονὴ μὲ μελωδικὰ κτυπήματα πού βγαίνουν ἀπὸ τὶς ἀσημόμηχες καμπάνες τοῦ μεγαλόπρεπου καμπαναριοῦ τῆς. Μόλις ἀποβιβάσθουν στὴ προκυμαία οἱ προσκυνητὲς κατευθύνονται στὸ Ναὸ καὶ μὲ θρησκευτικὴ εὐλάβεια ἀσπάζονται τὴν ἀκτινοβόλο εἰκόνα τοῦ Ταξιάρχῃ, ὅπου ἐναποθέτουν τὰ παντοειδῆ των ἀναθήματα. Κατόπιν ὀδηγοῦνται στὰ κελιά τῆς Μονῆς, ὅπου τοὺς παρέχεται κάθε δυνατὴ περιποίηση.

Τὴν παραμονή, στὸ Μεγάλο Ἑσπερινό, καθὼς καὶ τὴν ἡμέρα τῆς ἑορτῆς στὸν Ὁρθρο καὶ στὴ Λειτουργία, πού τελοῦνται μὲ κατάνυξη καὶ μεγαλοπρέπεια, ὁ Ναὸς εἶναι κατάφωτος καὶ πλουσιώτατα στολισμένος. Κατὰ δὲ τὴ λιτανεῖα κατὰ τὴν ὁποῖαν περιφέρεται μὲ πομπή ἡ εἰκόνα τοῦ Ταξιάρχῃ κατὰ μῆκος τῆς προκυμαίας καὶ περὶ τῆ Μονῆς, τὸ Ἑρῶο καὶ τὸ Ναὸ, ὅπου μνημονεύονται οἱ ἄγωνισταὶ πού ἔπασαν διὰ τὴν ἐλευθερία καὶ στοὺς τάφους των οἱ κατὰ καιροῦς ἡγούμενοι, προεξαρχόντων τοῦ Ἀρχιερέως, τοῦ καθηγουμένου, τῶν ἱερέων καὶ διακόνων καὶ τῶν ψαλτῶν καὶ ἀκολουθούντων τῶν χιλιάδων προσκυνητῶν, ἡ πανήγυρις φθάνει στὸν κολοφῶνα τῆς σὲ θρησκευτικὴ μεγαλοπρέπεια.

Ἡ ἱερὴ πομπὴ πού ἀκολουθεῖται ἀπὸ τὶς μυριάδες τῶν προσκυνητῶν, εἰσέρχεται τελικὰ στὸ Ναὸ, ὅπου τελεῖται μὲ ἐπιβλητικότητα ἡ θεία λειτουργία, χοροστατοῦντος τοῦ Ἀρχιερέως Σεβ. Μητροπολίτη Ρόδου.

Τὸ μεσημέρι ἡ Μονὴ παραθέτει γεῦμα στὶς χιλιάδες τῶν προσκυνητῶν, οἱ περισσότεροὶ τῶν ὁποίων παρακάθηνται στὸ κοινὸ γεῦμα τῆς μεγάλης τραπεζαρίας. Ἐκεῖ προσέρχεται ὁ καθηγουμένος μὲ τοὺς ἱερεῖς καὶ διάκονους τῆς Μονῆς καὶ εὐλογεῖ τὸ γεῦμα, ὅπου, κατ' ἔθιμο καὶ μετὰ τὴν εὐλογία, κτυποῦνται δαιμονιωδῶς τὰ κουτάλια ἀπὸ τοὺς ὑπερπεντακόσιους παρακαθήμενους. Οἱ ἀρχές καὶ οἱ ἐπίσημοι προσκαλοῦνται στὸ Ἦγουμενεῖον, ὅπου τοὺς ἐπιδαφιλεύεται ἡ προσήκουσα περιποίηση.

Μετὰ τὸ γεῦμα, στὸ ὁποῖο καταναλίσκεται ἄφθονο Μοναστηριακὸ κρασί, τελεῖται τὸ ἔθιμο τῆς «Παναγιάς», πού ἀποδίδει στὴ Μονὴ ἀρκετὰ χρήματα καὶ κυρίως χρυσᾶ καὶ ἀργυρὰ νομίσματα. Σύμφωνα μὲ τὸ ἔθιμο τῆς «Παναγιάς» τὸ ἀπόγευμα τῆς ἑορτῆς βγάζουν οἱ Ἐπίτροποι τὴν μικρὴ εἰκόνα τοῦ Πανορμίτη στὸ προαύλιο τῆς Μονῆς, τὴν ὁποία ἀσπάζονται οἱ προσκυνηταὶ στοὺς ὁποίους ὁ Ἠγούμενος δίδει κομμάτι ἀπὸ ἐκκλησιασμένο ψωμὶ βρεγμένο μὲ κρασί. Μετὰ τὸν ἀσπασμὸ τῆς εἰκόνας τοῦ Ταξιάρχῃ οἱ προσκυνηταὶ ρίχνουν σὲ δίσκο ἢ σὲ κάνιστρο χρήματα διὰ τὶς ἀνάγκες καὶ τοὺς σκοποὺς τῆς Μονῆς.

Ἀμέσως μετὰ τὴν τέλεση τῆς «Παναγιαῶς», ἀρχίζει τὸ γλέντι στὸ βοτσαλόστρωτο πλατὺ τοῦ Πανορμίτη, κι' ὄξω στοὺς καφε-νέδες τῆς προκουμαίας. Ἐκεῖ χορεύονται ἔθνικοτοπικοὶ καὶ εὐρω-παῖκοι χοροὶ καὶ κυρίως ἡ «Συμιακιά σοῦστα» ποὺ δίνει καὶ πέρ-νει μέχρι τὸ πρωί. Ἡ λαϊκὴ μούσα ποὺ παραστέκει τὸ βράδυ ἐκεῖ-νο ἀγρυπνητὸ «Λυριστὴ», ἀφίνει κι' αὐτὴ νὰ βγοῦν ἐκεῖνη τὴ βραδυὰ ἀπὸ τὸ στόμα του, τονισμένα μὲ τὶς πεταχτὲς δοξαριῆς τῆς λύρας του, ὅ,τι ἐκδηλώνει ἡ λατρεία τοῦ Συμιακοῦ Λαοῦ πρὸς τὸν προστάτη Ἅγιό του τὸν θαυματουργὸ Ταξιάρχη.

Κατωτέρω παραθέτουμε μερικὰ ἀπὸ τὰ δίστιχα αὐτὰ τῆς ποικιλόμορφης σ' ἐμπνευση λαϊκῆς Μούσας τῆς Σύμης ποὺ τρέφει ἰδιαίτερη ἀγάπη στὸν μεγάλο της Ἅγιο, τὸν Πανορμήτη. Δὲν ὑπάρχει περίσταση ποὺ νὰ μὴ ἐπικαλεῖται ὁ Συμιακὸς Λαὸς τὴν μεγάλη καὶ θαυματουργὴ Χάρη του.

*Ὁ Παερμιώτη ποὺ ἱγιαλό, Σωτήρη ποὺ βουνάκι
καὶ Μιχαὴλ Ἀρχάγγελε ἀπὸ τὸ Νιμοράκι.*

*Τὸν Παερμιώτη βάζω μπρὸς τὸν Κουρκουνιώτη πίσω
νὰ πὰ νὰ βρῶ τὸν ἀγαπῶ καὶ νὰ τὸ χαιρετήσω.*

*Καλὲ Παερμιωτάκι μου βάλε τοὺς μαμοντζάδες
νὰ πάης νὰ μοῦ χαιρετᾶς τοὺς κάτω βουττησιτάδες.*

*Παερμιωτάκι μου χρουσὸ δῶκε μου τὰ φτερά σου
νὰ πά βρω τὸ πουλάκι μου καὶ πάλε νὰν' δικά σου.*

*Ἐπῆα καὶ στὴν Κρεμαστή, ἐπῆα καὶ στὴν Πάτμο,
καλὸμ' Παερμιωτάκι μου καὶ πῶς νὰ σε ξεχάσω.*

*Τοῦ Παερμιώτη τάσσουν του γούλοι, κερὶ καὶ λάδι,
καὶ γὰ τάσσω τὴ νιότη μου ποὺ δὲν τὴν τάσσουν ἄλλοι.*

*Παερμιωτάκι Συμιακὸ ποῦσαι μέσ' τὸ γιαλάκι
γλέπε μου τὴν ἀγάπη μου γιατί ναι μικρακάκι.*

*Ὁ Παερμιώτης ἔλειπε κι' ἡ Παναγιὰ κοιμᾶτο
κι' ἐβάλαν τὸ κορμάκι σου στὴν πλάκαν ἀποκάτω.*

*Παερμιωτάκι μου χρουσὸ ἄβγα ποὺ τὸ θρονὶ σου
νὰ δῆς χαρὸς ποὺ γίνονται ὄξω εἰς τὸ πλατὸ σου.*

*Ὁ Παερμιώτη Συμιακὲ μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι
γλέπε μου τὸ πουλάκιμ μου ὅλο τὸ καλοκαίρι.*

*Καλὸ Παερμιωτάκιμ μου γλέπε με νὰ βουττίσω
σαράντα ἔγες τὴ θάλασσα καὶ νὰ σε λουτουεγγήσω.*

Ἦ Παερμιώτ' ἀφέντη μου μέ τὰ κατόγ καντήλια
γλέπε μου τὸ πουλλάκιμ μου ἂ σοῦ τὰ κάμω χίλια.

Τοῦ Παερμιώτη τάσσω του ὀλόχρουσομ μανέλλι
νά γλέπη τὸ πουλλάκιμ μου ποῦ σέρονει καμπανέλλι.

Τοῦ Παερμιώτη τὸ πλατὺ εἶναι ἀγνὸ χαλίμ
ποῦ περπατοῦν οἱ Συμιακοὶ μέ τόσομ μεαλίμ.

Κί' ἀποὺ τὰ δόδεκα νησιὰ ἢ Σύμη εἶναιμ πρώτη
γιατ' ἔχει στὶς ἀγκάλες της τὸν Ἄημ Παερμιώτη

Παερμιωτάκι Συμιακὸ ποῦσε μέσ' στοῦ γιαλάμ
γλέπε μου τὴν ἀγάπημ μου γιατί' ἔναιμ μικρακάκι.

Παερμιωτάκι Συμιακὸ ποῦ κάεσε στοῦ θρόνο
κάμνε μπουνάτσα νᾶρχομαι νά τρώω κάθε χρόνο.

Τὸμ Παερμιώτημ βάζω μπρός καὶ τὸ Σωτήρη πίσε
τὴμ Παναγιά τὴ Στρατερὴ πάω νά λουτουργήσω.

Ἐκοῦσε, Παερμιωτάκι μου, τὸν ὄρκο π' ἂ σοῦ δώσω,
ὀρκίζομαι στὴ Χάρη σου νά ἔρω νά τὴ γιμώσω.

Παερμιωτάκι μου χρυσό, μέ τ' ἀργυρὸ σπαθί σου,
φέρε μου τὴν ἀγάπη μου νά ἔρθομε στὴ γιορτὴ σου.

Ἦ Παερμιώτη Συμιακέ, ποῦ ἔσαι πάνω στοῦ κάβο,
ἔλα νά μᾶς παρασταθῆς σέ τοῦτοδ δά τὸγ γάμο.

Ὁ Παερμιώτης κι' ὁ Χριστὸς πάνω στὰ στέφανά σας
καὶ νά σᾶς δώσ' ἢ Παναγιά τὰ πεθουμᾶ ἢ καρδιά σας.

Πάντα νά ἔναι ἀμάραντα καὶ πάντα εὐωδιασμένα
κι' ἀποὺ τὸν Παερμιώτη μας νά εἶν' εὐλόγημένα (*).

(*) Τὰ τρία τελευταῖα εἰσίτιχα λέγονται κατὰ τὰ «παινίματα» στοῦ γάμο.

ΑΠΟ ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΝΟΡΜΙΤΗ

Ἡ φτερωτὴ φήμη τῆς θαυματουργοῦ δυνάμεως τῆς Σεπτῆς Εἰκόνας τοῦ Ταξιάρχου ἀπλώθηκε στὶς πέντε Ἠπείρους καὶ σὰν δείγματα τῆς εὐλάβειας καὶ τοῦ θαυμασμοῦ τῶν ἀνθρώπων, τῆς βαθειᾶς πίστεως πάσης φυλῆς καὶ θρησκείματος πρὸς Αὐτὴν καταφθάνουν καθημερινὰ τὰ διάφορα «Τάματα», πού τὴν στολίζουν καὶ γεμίζουν τὸ μικρὸ Μουσεῖο τῶν ἀφιερωμάτων τῆς Μονῆς καὶ τὶς σελίδες τοῦ θαματολογίου τῆς.

Ἀπειράριθμα εἶναι τὰ θαύματα τοῦ Μεγαλόχαρου, πού δίδωσεν ἡ παρόδοσιν καὶ δίδωσεν ὁ γραπτὸς λόγος. Καὶ ὀλίγα ἀπὸ αὐτὰ μεταφέρονται ἐδῶ, ὅπως τὰ ἀφηγοῦνται στὰ «Συμαικὰ Νέα» καὶ τὸ «Συμαικὸν Βῆμα» οἱ εὐσεβεῖς θιασώτες τοῦ Ταξιάρχου κ.κ. Θόδωρος Τράγκας, Κώστας Βαλασάμης καὶ Μιχαὴλ Μοναχὸς (ψευδώνυμο τοῦ συγγραφέα) καὶ πού τὸ διηγεῖται ἕνας Συμιακὸς ναυτικὸς στοῦς συντρόφους του σ' ἕνα καράβι.

* * *

«ΜΙΑ ΣΑΝΙΔΑ ΣΤΟΝ ΑΦΡΟ!...» *

Καπετάνιο... ἔ καπετάνιο... στρίψε δεξιά...

—Τί 'ναι ρέ Νικολό;

—Κάτι ξεενερίζει στὴ θάλασσα... ἀκόμη δεξιώτερα... Κι' ὁ Νικολός, σωστὸ θαλασσοπούλι, ὁ μισὸς ἔξω ἀπ' τὸ καΐκι μὲ τὴν ἀπόχη στὸ χέρι προσπαθεῖ νὰ πιάσῃ κάτι πούπλευε στὸν ἀφρό. Σὲ λίγο ἡ ἀπόχη ρίχνει στὸ κατὰστρωμα τοῦ καΐκιου μιά μεγάλη σανίδα μ' ἕνα καρφωμένο κουτί.

—Τί 'ναι ρέ Νικολό;

—Ξέρω κι' ἐγώ... κι' ἔδειξε.

Σὲ λίγο ὄλοι οἱ ναῦτες τοῦ καΐκιου ἄρχισαν νὰ περιεργάζονται τὸ εὐρημα τοῦ Νικολοῦ. Ζάφνου ἀνοίγει τὸ κουτί καὶ κυλᾷ στὰ πόδια τους κάτι πού ξέφυγε μέσα ἀπ' αὐτό. «Δαχτυλίδι!» φώναξε τὸ Πετρί, τὸ καμάρι τοῦ καΐκιου, κι' ἔτρεξε νὰ τὸ πιάσῃ.

—Ἐναγράμμα καὶ δυὸ κεράκια φωνάζει ὁ Νικολός.

—Ρέ, τί μυστήρια, φωνάζει ὁ Γεράσιμος ὁ Παξινός.

—Ἐλα δῶ, ρέ Πετρί, λέει ὁ Νικολός, γιὰ ἔλα νὰ διαβάσῃς ἐσὺ πού ξέρεις γράμματα.

Μὰ τὸ Πετρί ὀλότελα ἀφοσιωμένο στὸ δαχτυλίδι δὲν ἀκούγε.

* Γραμμένο ἀπὸ τὸν κ. Θάνο Τράγκα στὰ «Συμαικὰ Νέα» (περιοδικὸ ποβγαίνει στὴν Ἀθήνα τὸ 1951 ἀπὸ τὸν συγγραφέα καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν του).

—'Αντε ντέ, ξαναφώναξε ὁ Νικολός, γιά πρώτη σου φορά εἶδες δαχτυλίδι;

—Χρυσό 'ναι, ρέ Πετρί, φωνάζει ὁ Γεράσιμος. Καί τὸ Πετρί σάν νά συνήλθε ἀρχίζει νά διαβάζη τὸ γράμμα πού τούδωσε ὁ Νικολός.

«Ταξίαρχη μου,

'Εσύ πού προστατεύεις ἐκείνους π' ἀγαποιοῦνται, 'Εσύ πού νοιώθεις τὴ μεγάλη μου ἀγάπη πούχω στὸ Πέτρο μου, κάμε Μεαλόχαρὲ μου νάρτη γρήγορα στὸ νησί μας. Πέστου νά μὴν ἀργήση γιατί οἱ γονιοί μου μ' ἔταξαν καὶ θέλουν νά μὲ δώκουν σ' ἕναν πού ταξιδεύει μὲ τὰ βαπόρια. Πέστου πὼς θά μὲ χάση... Κάμε 'Άγιε μου τὸ θάμμα σου. Δὲν ἔχω τίποτε ἄλλο νά σοῦ δώσω ἐχτός ἀπὸ τὸ χρυσό μου δαχτυλίδι, πού μούβαλε στὸ χέρι κρυφά ὁ Πέτρος μου, ὅταν ἔφευγε γιά τὸ ταξίδι.

Δέξου τὸ Παιρμιωτάκι μου καὶ φέρε τὸν Πέτρο μου πίσω.

Σοῦ προσκυνῶ τὴ μεγάλη Σου χάρη καὶ περιμένω τὸ θάμμα Σου».

Ὅσο διάβαζε, τόσο κι' ἔσβυνε κι' ἡ φωνή του. Σὲ λίγο φουχτιάζοντας τὸ γράμμα μέσα στὸ πρόσωπό του πέφτει σὲ κάτι σχοιινιά πούταν στὴ πρύμνη κι' ἀρχίζει τὸ κλάμμα.

...Μιά βουβαμάρα ξαπλώθηκε σ' ὄλους τοὺς ναύτες. Κανείς δὲν τόλμησε νά πῆ μιὰ λέξη. Ὅλοι ξέρανε τὴ μεγάλη κρυφὴ ἀγάπη πούχε τὸ Πετρί μὲ μιὰ κοπέλλα στὸ νησί του. Τοὺς εἶχε μιλήσει τόσο πολὺ γι' αὐτήν. Τὸν ἀκούγα πάντα ξαπλωμένο στὴν πρύμνη τοῦ καϊκιοῦ νά τραγουδάη μὲ τὴν παθιαρική φωνή του τραγούδια γιά τὴν ἀγαπημένη του. Καὶ τώρα...

Ζάφνου βλέπουν τὸ Πετρί νά σηκώνεται. Τὰ μάτια του λάμπουν. Σάν ζαρκάδι πηδαίει δίπλα στὸν καπετάνιο καὶ κάτι τοῦ λέει. Σὲ λίγο ἀκούεται ἡ βροντερὴ φωνή τοῦ καπετάνιου ἀπὸ ψηλά: «Ὅρσα γιά κάτω».

...Τὸ καϊκι ἀλλάξε κατεύθυνση.

—Τί συμβαίνει, ρέ παιδιά, λέει ὁ Γεράσιμος πού πάντα τελευταῖος καταλαβαίνει.

—Ρέ ντιπ μπουφός εἶσαι σύ, τοῦ λέει ὁ Γιάννος. Δὲν κατάλαβες; Γιά τὸ νησί τοῦ Πετριοῦ κάνουμε πρῶρα καημένε. Στὴ Σύμη!

—Νά μᾶς ζήσης καπετάνιο. Φώναξε ὁ Νικολός.

Κι' ὁ Γιάννος.—'Εχουμε καπετάνιο μάλαμα, μπορούσε νά μὴ νοιώση τὸν πόνο τοῦ παιδιοῦ;

—Μά κείνο πού δὲν μπορῶ νά καταλάβω, λέει ὁ Γεράσιμος, εἶναι, τί ἤθελε τὸ γράμμα καὶ ἡ βέρα καὶ τὰ κεριά σὲ κείνο τὸ κουτί πούπλεε στὴ θάλασσα.

—Θά σᾶς πῶ ἐγώ, λέει τὸ Πετρί, πού ἀμίλητο ὡς τὴν ὥρα, διασχίζει πρὶν ἀπὸ τὸ καϊκι τὴ θάλασσα, καὶ φθάνει πρὶν ἀπ' αὐτὸ στὸ ποθητὸ νησί του. Κι' ἀρχίζει ἡσυχὰ νά διηγῆται.

—«Στὴ Σύμη ὑπάρχει ἕνα θαυματουργὸ Μοναστήρι πού εἰ-

ναι αφιερωμένο στον Ταξιάρχη Μιχαήλ τον Παερμιώτη. Σάν θέλεις νά τάξης τίποτα στή Χάρη του, σ' όποιο μέρος κι' αν βρίσκεσαι, τό ρίχνεις στή θάλασσα τό τάμα σου κι' εκείνο πάει όλόϊσα στον Άγιο.

—Ώστε τό τάμα ήταν γιά τόν Άγιο λέει ό Γιάννος.

—Ρέ μυστήρια, ξαναλέει ό Γεράσιμος.

Σέ δυό μέρες τό Μαργιουλλάκι, γεμάτη χαρά, ήταν δίπλα στό Πετρί της. Τό καίκι μέ φουσκωμένα τά πανιά του ξαναπήρε τό δρόμο του.

...Ό Άγιος έκανε τό θάμμα του. *

—Ρέ Νικολό, πουχεις κείνη τή σανίδα;

—Κείθε πάνω στά σχοιινιά, του φωνάζει ό Νικολός.

Καί τό Πετρί παίρνει χαρτί και γράφει στό κουμπάρο τους τόν Μεγαλόχαρο Πανορμίτη τόν κλέφτη.

...«Γιά τό θαυματοργό στεφάνωμα. Πέτρος και Μαργιουλλάκι».

—Γιατί λές, μωρέ, τόν Άγιο κλέφτη; γιατί σε βοήθησε νά πάρης τήν κοπελλιιά σου; λέει ό Παξιμός.

Τό Πετρί και τό Μαργιουλλάκι ξεκαρδισμένοι στά γέλια. . . «στάσου, στάσου νά στείλουμε πρώτα στον Άγιο τό τάμα μας κι' έπειτα του λέμε». Τσακίζει δυό λαμπάδες στή μέση, βάζει δυό δαχτυλιδια τώρα και τό γράμμα, κι' αφού τά κάρφωσε καλά στό κουτί, τά ρίχνει στή θάλασσα. Όλο τό πλήρωμα του καίκιου έκαμε τό σταυρό του. Ήταν γι' αυτούς ή Ιερώτερη σπονδή.

Σάν τελείωσαν, τό Πετρί μαζεύει γύρω του τους ναυτες του καίκιου κι' αρχίζει...

* * *

«ΦΥΕ ΣΟΥ ΛΕΩ ΜΑΡΓΙΩ! . . . » *

*Ένα Σαββατόβραδο στά παλιά χρόνια, ό ήλιος είχε βασιλέψει πίσω απ' τ' άνέφαιμμα τ' Αη-Φανούρη. Αυτό βέβαια δέν είναι τίποτα τό εξαιρετικό. Τό σπουδαίο είναι πώς αυτή τήν ώρα μιá γρηούλα καμπουριασμένη από τά χρόνια, μά μέ καρδιά άδολη και άγνή μάζευε τά κορίτσα τής γειτονιάς, γιά νά πάνε στό ξωκλησάκι του Παερμιώτη. Ή γρηά αυτή ήτανε τό Μαργιώ του Πρωτενιού.

—Καμήτε, κοράκια μου, έφώναξε, καμήτε νά πάμε στον Πα-

* Γραμμένο από τόν Μιχαήλ Μοναχό στα «Συμαϊκά Νέα» μέ τό χαρακτηριστικό γλωσσικό ίδίωμα του τόπου.

ερμιώτη, α μεθάρουμε από βραδύς, για να λουτουργήση αύριο, πορνό-πορνό ο παπᾶς μας.

Τὰ κορίτσια ὅσῳο εἶχαν ἐτοιμαστῆ. Τὸ καθ' ἓνα κρατοῦσε λουλλούδια πού 'κοψε ἀπ' τὴν ταρτάνα τῆς, κεράκια, ἓνα φανάρι καὶ λίγο φρέσκο κριθαρένιο ψωμί καὶ τυρί.

—Παέννουμεμ-Μαργιώ ἐτοιμάστημε.

—Χαντεῖστε, νὰ σᾶς χαρῶ, χαντῆστε.

Οἱ μανάδες βγήκανε στὶς πόρτες.

—'Εχ' ἔννοια Μαργιώμ-μου, τὸ Χρουσαφινάκιμ-μου, εἶπε τὸ Δικισσί τοῦ Μαλαζοῦ, βγαίνοντας μὲ τὸ μῦλο τοῦ καφέ στό χέρι.

—Τὸ Φωτενιόμ-μου καὶ τὰ μάτια σου τὰ δυό. Πρωτενίμ-μου... εἶπεν ἡ Σεβαστή τοῦ Φλούρου κρατώντας τὴν κάλτσα πού ἐπλεκε στό χέρι.

—Τὸ Ρηνιόμ-μου, εἶπε τ' Ἀνουλλι τοῦ Κοτζαενιοῦ κρατώντας τὴ σαίτα τ' ἀργαλιῶ.

—Καλά, κόρες μου, καλά, μήφ φοᾶστε. Ὁ Παερμιώτης μου 'ναι μεάλος. Ὅποιος θὰ 'γγίση τὰ κοράκια μας, ἀ κοποῦν τὰ χέρια του. Ππεσῆτε ἡσυχες, κοράκια μου, μὲ τὴ μιάν τήβ-βάντα. Πολ-λά τὰ ἔτη σας.

—Στὸ καλόμ-Μαργιώμ μας, στό καλό.

Ἡ γρηούλα στηρίχτηκε στό μπαστοῦνι τῆς, πῆρε τὸ ταγάρι στὸν ὦμο τῆς καὶ κίνησε μὲ τὰ κορίτσια.

Σὰν βγήκανε ἔξω ἀπὸ τὰ σπίτια πρὸς τὸ Βιγλί, ἀνάψανε τὰ φαναράκια τους, γιατί ἄρχισε νὰ νυχτώνη...

Τὶ ἡσυχία! Μόνον τὰ βήματά τους ἄκουγαν. . . Ζάφνου τὸ Χρουσαφινάκι τοῦ Μαλαζοῦ ρώτησε τὸ Μαργιώ.

—Μαργιώ ἔμ - μας λείεις ππῶς ἡῦρες τὸ 'κόνισμα τοῦ Παερμιώτη κι' ἔχτισες τὴν νεκκλησάν του;

—Ἰνναί, Μαργιώ, 'πέ-μας το εἶπαν κι' οἱ ἄλλες.

—Μὲ κοράκια μου, ἐν ἔτυχε νὰ τὸ γρικῆσητε ποττέ σας;

—'Απ' ἄλλους Ἰνναί, μ' ἐμεῖς θέλουμε νὰ τὸ γρικήσουμε ἀποῦ τὸ στόμα σου.

—Γιὰ νὰ μὴ σᾶς βάλω σικλέττι κόρες μου, χρουσῆς, 'α σᾶς τὸ πῶ.

Κι' ἡ γρηὰ ἐκεῖνη, ἡ καμπουριασμένη ἀπὸ τὰ χρόνια, μὰ μὲ τὴν ἀγνή, ἀθῶα, κι' ἀπονήρευτη καρδιά, ἄρχισε νὰ λέη, κι' ἡ μα-ραμένη, μὰ γεμάτη πεποίθησι καὶ πίστη, φωνή τῆς σκορπιζόταν στὴ ράχη τ' ἀσημωμένου βουνοῦ κι' ἔστελλε ἀντίλαλο μακρυὰ, πολὺ μακρυὰ, πέρα στὸ ψηλὸ βουνὸ τῆς Βίγλας.

—Μιά μέρα κοράκια μου έδω, και δεκαπέντε χρόνια, εκεί - ά πού 'σκαβγα στη ρίζα τ' άσκηνοϋ τ' άμπελιοϋ μου στόμ Πά- νερμο, ηϋρα ένα κονισματάκι μικρό - μικρό, πούχημ πάνω έναν άγ- γελο με γαλανάμ ματάκια και ξισπαθωμένο. Τό φίλησα και 'βαλά το πάλε στόγ κόρφομ-μου κι' όταν έπηα στό σπίτι μου, έβαλά το στό κουοστάσι και 'θούμιασά το. "Όταν έσηκώθημ τό πορνό, πάω να τό πιάσω κι' έλειπε.

—Τίμ πού λείεις, καλέ Μαργιώ, άλεθηνά;

—'Ινναί, κοράκια μου χρουσά, έλειπε! 'Εγώ έκαμα τό σταυ- ρόμ-μου κι' έξικίνησα για τό περβόλιμ-μου να γλυτώσω τό 'σκά- ψιμο. "Όταν έφτασα, πού λήητε, στό περβόλι, θωρώ πάλε τό κοι- νισματάκι στη ρίζα τ' άσπολάττου.—Μεάλη χάρη σου Παερμιώ- τη μου.—'Λοιπόν, έγώ έχασά τα και μονοτάρου, έσταυροκοπήθη, έφίλησά το κι' έβαλά το πάλε στόγ-κόρφο μου. Μ' εκείνο τ' άφι- λότιμο έφουεμ πάλε κι' έπήη στό περβόλι. "Ε, έγώ κοράκια μου, έφοήθημ-με τά καλά μου και πήα και ρώτηξα τόμ - Παπα-Γιώργη τίμ-που πρέπει να κάμω. Και 'κείνος μου 'πεν ότι, ό 'Αγιος για να παέννει γούλο στό γίδιομ μέρος, θα πή ππως θέλει να του χτί- σω εκεί πού τον ηϋρα 'νεκλησά σ' αυτό τό μέρος. "Ε, έγώ τότες, παιδάκια μου, έπούλησα τίς γουνέλες μου, τίς μπουκλες μου τίς χρουσές, τή μεταξωτή βράκα και τό πλουμιστό τζωνάρι του μα- καρίτη μου, του τώχτισα και τώβγαλα Παερμιώτη.

'Η γρηά έπαψε... 'Ο ουρανός ξαστέρωσε και τό φεγγάρι ό- λόγιοιμο φωτίζε τή ράχη τής κορφής τ' 'Αη-Νουλιά.

—'Ο Παερμιώτης κόρες μου μάς φέγγει. Σβυσήτε τά φα- νάρια σας.

'Όσο φτάσανε στον Παερμιώτη. Τό διορφο έκκλησάκι άσημωμένο, έστεκόταν στην άκρη του μυχοϋ του λιμανιοϋ, τά η- ρεμα, σά λίμνης, νερά του όποιου καθρέπτιζαν τό φεγγάρι και κυμ- μάτιζαν με τό φύσημα τ' άέρα. Μιά μυρουδιά πεύκου ανάκατη με τή μυρουδιά του φύκιου τής θάλασσας σκορπιζονταν γύρω.

—Τί μεαλεία, πούχεις άόφε Παερμιωτάκιμ-μου. Μεάλη ή Χά- ρη σου ειπεν ή λευκόμαλλη γρηούλα κι' άνοιξε τήν πόρτα τής έκκλησιās. Σάν μπήκαν μέσα, άναψαν τά καντήλια και προσκύνη- σαν. "Όταν συγυρίσανε κι' ή νύχτα σίμωσε, ή γρηά ειπε στα κο- ρίτσια.

—Κοράκια μου, έλατε να ππέσουμε τώρα γιατί αύριο θα ση- κωθούμε σ'άναυγα.

Τά κορίτσια έστρωσαν τά κειλήμια και σε λίγο έκειμώνταν βαθυά. Μόνον ή γρηά δεν μπορούσε να κλειση μάτι. 'Ενας φόβος, μια άνησυχία τής έσφιγγε τήν καρδιά. 'Επί τέλους προσευχήθηκε

καί τήν πήρε ὁ ὕπνος. Μά σέ λίγο μέσα στόν ταραγμένο της ὕπνο, ἄκουσε μιὰ βαρειά ἐπιβλητική φωνή νά βγαίνει μέσα ἀπ' τὸ ἱερό.

—Μαργιώ τοῦ Πρωτενιοῦ, πάρε τὰ κορίτσα καὶ φύε!

Ἡ γρηά πετάχτηκε μισόγυμνη καὶ ἔπεσε στά γόνατα. Σταυροκοπήθηκε.

—Τίμ-που σοῦ καμα, Παιρμιώτη μου καὶ τυρρανεῖς με ἔτσε-ἄ. Τί ἴναι δουτα ποῦ μᾶς λέεις. Νά φύουμε; Ππᾶς καὶ θύμωσες ποῦ ἔσβυσεν τὸ καντήλι σου; Νά σοῦ τῶψω παιδάκιμ-μου.

Ἄναψε τὸ καντήλι ἢ γρηοῦλα, τὸ γέμισε ἔπειτα μὲ λάδι καὶ ξανακοιμήθηκε. Μά πάλι ἡ ἴδια φωνή, πιὸ ἐπιβλητική καὶ πιὸ βαρειά βρόντιξε:

—Φύε, Μαργιώ τοῦ Πρωτενιοῦ. Φύε, σοῦ λέω. Φύε!

Ἡ δύστυχη ἢ γρηά πετάχτηκε τρέμοντας σύγκορμη. Τὸ καντήλι ἦταν ἀναμμένο. Ἐξω ἀπλωνώταν γαλήνη.

—Παιρμιωτάκιμ - μου, μὴμ μὲ τυρρανεῖς ἔτσε ἄ καὶ γέρασα πιό. Φῆκε με νά πάρω ἕναν ὕπνο, φῆκε με παιδάκιμ - μου, μὴμ - μὲ διώχτεις.

Καὶ πάλι ξανάκλεισε τὰ μάτια της, μά πάλι ἡ ἴδια φωνή, μά ἀγριεμένη, ἀγνώριστη ἐπιτακτική τώρα, ποῦ ἔκαμε νά τρίξει ἢ εἰκόνα τοῦ Παιρμιώτη.

—Φύε σοῦ λέω Μαργιώ, φύε μὲ τὰ κορίτσα. Μὴ θέλεις νά μὲ ντροσιάσης. Φύε!

Αὐτὴ τὴ φορά ἢ γρηά ἀγριεύτηκε. Πετάχτηκε πάνω μισόγυμνη, ξύπνησε τὰ κορίτσα καὶ τοὺς φώναξε:

—Παέννουμε, κόρες μου, χαντήστε. Μεῖλο κακὸ θά ἔνῃ ἔω-δά, ἀφοῦ μᾶς ἰδιώχτη ὁ Παιρμιώτης μου. Χαντήστε ὀππως εἶστε, χαντήστε.

Τὰ κορίτσα μισόγυμνα τρομαγμένα, σφίχτηκαν στὸ γέρικο κορμί τῆς γρηᾶς τὸ ἀδυνατισμένο καὶ βγήκαν ἔξω.

Ἰδια γαλήνη ἀπλωνώταν παντοῦ σ' ὄλο τὸ μέρος...

Μόνο οἱ καρδιές τους καὶ πιὸ πολὺ ἢ γέρικη καρδιά τοῦ Μαργιοῦ ἄκουότανε νά χτυποῦν δυνατὰ ἀδιάκοπα.

Σὰν ἀνεβήκανε τ' ἀνήφορο τ' Ἄη - Νουλιὰ καὶ γύρισαν νά ἴδουν πίσω τους, εἶδαν κάτι τὸ τρομαχτικό, τὸ ἀπίστευτο.

Στὸ λιμάνι τοῦ Παιρμιώτη εἶχαν ἀράξει δυὸ τουρκικὲς φρεγάδες κι' ὄλος ὁ τόπος ἦταν γεμάτος ἀπὸ κατακόκκινα φέσα καὶ κάτασπρα σαρίκια.

Τὰ κορίτσα σφίχτηκαν πάνω στὴ γρηά τρομαγμένα, ἀλλὰ καὶ ὀλότελα ἤσυχα καὶ γονατίζοντας κάτω ἀπὸ τὰ πεῦκα τὰ μυρωδάτα, προσευχήθηκαν σιωπηλά, κατανοητικά στὸ Σωτήρα τους.

Ἡ γρηά ἡ ἅγια ἐκείνη γρηοῦλα, ἔσκυψε τὸ λευκόμαλλο κεφάλι της, σκούπισε δυὸ δάκρυα σιωπηλὰ καὶ σφίγγοντας πάνω στὸ ξερό, γέρικο κορμί της τὰ δροσᾶτα παρθενικά κορμάκια τῶν κοριτσῶν ψιθύρισε.

—Μεάλος εἶσαι Παερμιώτη μου καὶ μεάλος θὰ 'ενῆς.

Τὰ λόγια αὐτὰ πού τ' ἄκουσαν μόνον αὐτῆ, ἡ γύρω φύσις κι' οἱ ἀθῶες καρδιές τῶν κοριτσῶν, τὰ πῆρε τ' ἄερι στὰ φτερά του καὶ τ' ἀνέβασε ψηλά, πολὺ ψηλά στὸ περήφανο παλάτι τῆς ἀλήθειας. Ἡ γρηά ἐπροφῆτευσε...

Ὁ Γεράσιμος ὁ Παξιῶς π' ἄκουε μὲ θρησκευτικὴ κατάνυξη τὸ Πετρί, σταυροκοπήθηκε κι' εἶπε: «Ρὲ μυστήρια πράματα».....

* * *

«ΓΚΕΛ ΜΟΥΧΑΛ ΣΟΥΜΠΕΚΚΙΝΛΛΙ!...» *

Τὸ πρῶτὸ μιᾶς Κυριακῆς τοῦ 1905 μετὰ τὴν Θεία λειτουργία ὁ Ἡγούμενος τοῦ Παερμιώτη Ἰγνάτιος ὁ Ἀστυπαλίτης καὶ τὸ Γιωργάκι τοῦ Χατζησταυριοῦ ὁ Τζινιέρης, ὅπως τὸν ἔλεγαν, συζητοῦσαν στὸ Ὑδρέϊκο μ' ἄλλους ἐργάτες τοῦ Μοναστηριοῦ πάνω στὸ θέμα τοῦ καμπαναριοῦ, π' ἄρχισε νὰ χιτίζεται τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Τὸ ζήτημα πού τοὺς ἀπασχολοῦσε, ἦταν ἡ μεταφορὰ τῶν ὑλικῶν καὶ τῆς πέτρας ποὺβαζαν στὴ βάση τοῦ καμπαναριοῦ. Ἦσαν μεγάλες τετράγωνες πελεκιτὲς πέτρες κι' ἄλλες πλατιές καὶ μακρυνὲς πλάκες πού τις κουβαλοῦσαν μὲ γαιδάρους καὶ μουλάρια ἀπὸ τὸ Μέρδε — Κάβο. Τὰ ζῶα ἦσαν λιγοστά κι' αὐτὰ γέρικα κι' ἦσαν ἀνίκανα νὰ ἀνταποκριθοῦν στὴ δύσκολη ἀποστολὴ τους.

— Δὲν ἔμπορεῖ καθόλου νὰ προχωρήσῃ ἔτσι ἡ δουλειά, πάτερ ἡγούμενε, παρεπονείτο ὁ Τζινιέρης. Ἡ πέτρα μαζεύτηκε στὸ νταμάρι κι' ἐμποδίζει τοὺς νταμαρτζήδες, κι' ἐδῶ ἡ δουλειὰ καθυστερεῖ, γιατί λείπει κάθε τόσο πότε ἡ πέτρα καὶ πότε ὁ ἀσβέστης κι' ἡ πουρσοῦλινα.

— Νὰ γράψουμε στὴν Ἐφορία, λέγει ὁ πάτερ Ἰγνάτιος, νὰ φροντίσῃ μερικά Κώτικα ἢ Κυπρέϊκα μουλάρια. Αὐτὰ βαστοῦν στὸ βάρος κι' εἶναι ταμάχικα τζᾶ.

Πάνω στὸ ἴδιο θέμα γίνηκε συζήτηση καὶ τὸ βράδυ στὴν τραπεζαρία μετὰ τὸ φαγητό.

— Ἔτσι πού πᾶμε, εἶπεν ὁ Τζινιέρης, δὲ θὰ τὸ ἔχουμε ἔτοιμο στὴ χάρη του.

— Νὰ κόψουμε μερικά πεῦκα καὶ νὰ φτιάξουμε σάλι, ἐπρότεινε ὁ ἀρχιεργάτης. Ἀπὸ τὸν Κάβο θὰ τις φορτώνουμε καὶ στὴν

* Γραμμένο ἀπὸ τὸν Μιχαὴλ Μοναχὸ στὰ «Συμαϊκά Νέα» κατὰ στοματικὴ ἀφήγηση τοῦ πάππου του πού ζῆσε τὰ γεγονότα στὸ Μοναστήρι.

προκυμαία θά τις βγάζουμε. Ένα φόρτωμα στο σάλι, δέκα φορτώματα τών ζωντανών μας.

Μ' αυτή τή σκέψη χώρισαν όλοι τους γιά τὰ κελιά των, άφοϋ καληνύχτησαν τόν Ήγούμενο.

Ό πάτερ Ήγνάτιος, συνετός και ένάρετος Ιερωμένος, από τούς όλίγους ρέκτας Ήγουμένους πού γνώρισε τό Μοναστήρι, συνήθιζε κάθε βράδυ μετά τό φαγητό νά κάμνη ένα γύρο στην αύλή του Μοναστηριού γιά νά διαπιστώνη άν οί πόρτες του είναι κλειδωμένες καλά, κι' άφοϋ προσηύχετο στη μεγάλη εικόνα του Ταξιάρχη πήγαινε στον ήγουμενικό όντᾶ γιά νά ήσυχάση.

—Μεγάλη φουρτούνα σήμερα Ταξιάρχη μου, μουρμούρισε ό σεβάσμιος γέροντας ένῶ έκλειε τὰ παραθυρόφυλλα του όντᾶ του. Έφτει ή θάλασσα. Κι' άφοϋ διάβασε ακόμη μερικούς ψαλμούς ξαπλώθηκε στον σοφᾶ. Ό ύπνος δέν άργησε νά κλείση τὰ βλέφαρά του και νά ναρκώση τό κουρασμένο άπ' τόν κάματο κορμί του.

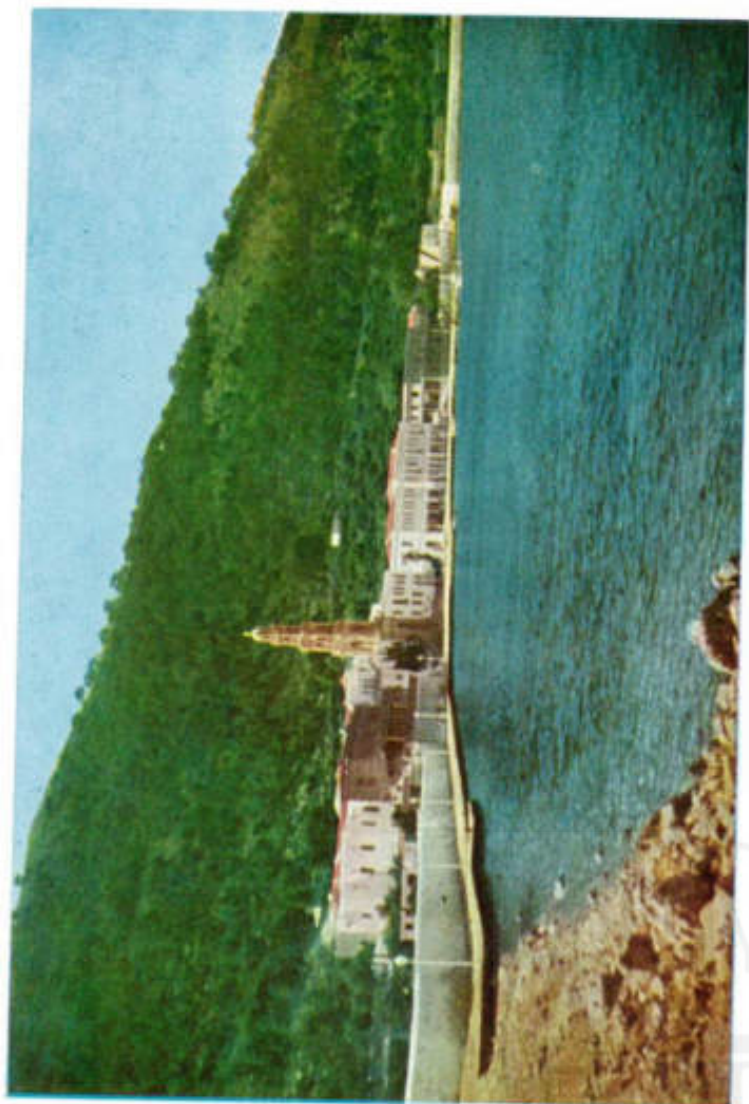

Ή νύχτα δυνάμωσε τόν καιρό. Τό μπογάζι τής Ρόδου κατέβαζε φωτιές από τό πέλαγος τής Καρπάθου κι' ή βροχή έπεφτε μέ τό τουλούμι, λές κι' άνοιξε ό ούρανός τούς καταρράχτες του. Οί κεραυνοί άμέτρητοι κι' επίμονοι τόν έσχιζαν σέ χίλιες μεριές, κι' οί άστραπές φώτιζαν τὰ έπουράνια. Ή άνεμοθύελλα σήκωνε πελώριες σκυριές και θεώρατα κύματα, πού έφταναν μέχρι τις πύρηνες πόρτες τ' ούρανού, γιά νά δούν τὰ μυστικά και νά θαυμάσουν τὰ μεγαλεία του θεϊκού βασιλείου.

Μέσα στην πρωτοφανή αυτή κόλαση τής νύχτας, πού ή θάλασσα άνοιγε τούς ύδάτινους κρατήρες της έτοιμους νά ρουφήξουν και νά καταποντίσουν τὰ πάντα, ένα τούρκικο καϊκι, ή μπρατσέρα του Όσμάν φορτωμένη από την Κύπρο, χαροπάλευε στ' άνοιχτά τής Σύμης, γιά νά πιάση τις στεριές της. Πήγαινε γιά τό Μαρμαρά κι' ή φουρτούνα τόν πέτυχε άνάμεσα στα φανάρια τής Κατταβιάς και του Κάβο-Κριού. Μοναδική δασις παρήγοριᾶς γιά νά ξεφύγη από την όργη του Ποσειδώνᾶ ήταν τό λιμάνι του Παερμιώτη, πού τό φανάρι του, μπροστά στο Μύλο, δέν ξέφυγε ποτέ από τό μάτι του Τούρκου καπετάνιου.

Τό πλήρωμα είχε καρφωθή πά' στ' άρμπουρα του καϊκιού κι' ό Όσμάν δεμένος στο γιάκι του κράταγε τραβερσάδα τό καϊκι, μέ τό φλώκο κόβοντας κάθε τόσο γιά νά μπη στο καραντί τής Σύμης όσπου νά σπάση τό κακό.

Ζάφνου όμως μιᾶ χοντρή θάλασσα, πούκανε τό καϊκι νά πατήση, άκολούθησε μιᾶ παρατεμονιά του Όσμάν πού τόν έκανε νά τὰ χάση. Τό φορτίο μπατάρισε στη μιᾶ πάντα και τό καϊκι έγυρε τόσο πού κόντεψε νά βουλιάξη. Μιᾶ άστραπή φώτισε τό δρό-

μο του καϊκιού κι' ό 'Οσμάν άντικρύζοντας τό λιμάνι του Παερμιώτη, γύρισε στά πρύμνα τό καϊκι κι' άρχισε νά φωνάζη και νά ζητᾶ τή βοήθειά του.

'Η φωνή του 'Οσμάν άντήχησε τότε στού Σωτήρη τό Γιάλι, κι' άφου ξεπέρασε τά Λωπίδια, γύρισε τόν Κάβο του Μύλου κι' έφθασε σάν γρήγορη προσευχή στήν εικόνα του Μεγαλόχαρου.

—Γκέλ Μουχάλ! Γκέλ Μρουχάλ Σουμπεκκιλλί! ('Ελα τρέξε Παερμιώτη).

Τό πρωί τής Δευτέρας ό 'Ηγούμενος έδέχετο στό 'Υδρέϊκο τήν έπίσκεψη του 'Οσμάν και τών συντρόφων του.

—Μεγάλη φουρτούνα καπετάνιο, έίπε ό 'Ηγούμενος, ένώ τόν ώδηγοΰσε στήν αίθουσα. Πώς τήν 'βγάλατε τή νύχτα;

—Κινδυνέψαμε, πάτερ, και βασανίσαμε και τό φορτίο μας.

—Και τί φορτίο έχετε καπετάνιο;

—Μουλάρια Κυπρέϊκα γιά τό Μαρμαρά, άπήντησε ό 'Οσμάν, κι' έβγαζε άπ' τή μέση τό κεμέρι του έτοιμος νά τ' άδιάση στο τραπέζι του 'Υδρέϊκου γιά τή χάρη του Μεγαλόχαρου.

Ό 'Ηγούμενος κύταζε μέ άσυγκράτητη Ικανοποίηση τόν Τζινιέρη και χτυπώντας στόν ώμο τόν Τουρκο πλοίαρχο του έίπε χαμογελώντας:

—Και πόσα κεφάλια μουλάρια είναι τό φορτίο καπετάνιο;

—Έξήντα πάτερ μου και πέντε τής κουβέρτας δικά μου.

'Αλλ' αυτά άνήκουν πιά άπό σήμερα στόν Ταξiάρχη.

Ό ήγούμενος τότε γυρίζει πρὸς τή μεγάλη χρυσοκέντητη εικόνα του Παερμιώτη που στόλιζε τό 'Υδρέϊκο και μέ θρησκευτική έκσταση ψιθύρισε σταυροκοπούμενος.

—Μέγας είσαι Παερμιώτη μου!

Και πράγματι μέγας και θαυματοουργός είναι ό Παερμιώτης σας Πετρί, έπρόσθεσε ό Νικολός. 'Εφέτος θά πάω κι' έγώ στή χάρη Του μέ τήν κοροΰλα μου γιά προσκύνημα.

* *

«ΜΑΡΙΑ, ΜΑΡΙΑ ΘΑΜΜΑ!...» *

«Υστερα άπό μιá μεγάλη φουρτούνα πουχε κάμει 'κείνη τήν νύχτα στήν Κυκλαδίτικη θάλασσα, τά κύματα ρίξανε πάνω στ' άφρισμένα πόδια του όμορφου νησιού τής Σίφνου, ένα ξύλινο σταχτί μπασούλο. Και τά χαράματα, ό 'Αρπάρης, ένας γέρος άόμματος, που συνήθιζε νά κάμνη έπειτα άπό μιá μεγάλη τρικυμία τή

* Γραμμένο άπό τόν κ. Κώστα Βαλσάμη στό «Συμαϊκό Βήμα». (Μηνιαία έφημερίδα όργανο του Συλλόγου Συμμάϊων Πειραιώς «ό Πανορμίτης»).

βόλτα του στη φειδωτή άμμουδερή άκρογιαλιά, σκούνταψε πάνω στην κάσα κι άρχισε νά την ψαχουλεύη.

—Μπαούλο, καρφωμένο!, είπε ξαφνιασμένα, κι έσερνε στ' άναμεταξύ τὸ σβολιασμένο χέρι του πάνω στις μουσκεμένες μεριές τῆς κάσας.—"Άς εἶνε και γιά μένα τὸν τσακάτη. Σάν τί, νάχη άραγες μέσα;—συνέχισε νά μονολογᾷ ὁ γέρο Νικόλας, πού τὸ σβυμένο του πρόσωπο τώρα εἶχε πάρει μιὰ έκφραση μεγάλης Ικανοποίησης. Μάζεψε γρήγορα κι άτσαλα κάμποσα φίκια, άμμο και ξύλα ἀπὸ χάμω γιά νά σκεπάση τὸ μπαούλο, μὴ τοῦ τὸ πάρει κανένας συγχωριανός του κι' έφυγε.

Πῆγε μιὰ στιγμή νά φωνάξη τῆς γυναίκας του τῆς Μαρίας νά βοηθήση ν' ανεβάσουν τὸν θησαυρὸ πάνω στὸ σπίτι τους. Καί στὸν δρόμο σάν γύριζαν, ὁ γέρος πού δέν σταματοῦσε νά μιλά ἀπ' τῆ χαρά του, τῆς Ελεγε.

—Βρέ, γυναίκα, ν' άχη τίποτε τὸ σοβαρὸ μέσα τοῦτο τὸ μπαούλο, νά μᾶς βγάλῃ ἀπ' τῆ δύσκολη περίσταση πού περνοῦμε; Έκείνη ὁμως προαισθάνετο πὼς τὸ μπαούλο δέν μπορούσε ν' άχε βιὸς μέσα και ὅτι θάταν καμιὰ ψαρόκασα ἢ κάτι ἄλλο δίκως άξία πρᾶμα.

—Γράμματα ἔχει Νικόλα πάνω, γιά νά δοῦμε τοῦτε ἡ Μαρία, ἅμα ἔφτασαν ἐκεἶ κοντά. «Πρὸς τὴν Ιερὰν Μονὴν», γράφει, «τοῦ Πανοριμίτη, Σύμη—Δωδεκάνησα».

—Τί λές! Αυτό εἶναι πιὸ μεγάλο κι' ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς πού φανταζόμουνα. Ζέρεις τί θά πῆ νά τύχη σέ μένα τὸν άμαρτωλὸ νά βρῶ τοῦτο τ' άφιέρωμα τοῦ Θαυματουργοῦ Πασερμιώτη;

Σέ λίγο κι' ὄλας εἶχανε μαζευτεῖ πολλοί ἀπ' τῆ γειτονιά και κοίταζαν περιέργα τὸ μπαούλο, πούταν τώρα καταμεσίς στὸ πάτωμα τοῦ Νικόλα.

Ὁ γέρο Σιφνιὸς κοντά πιά τὸ μεσημέρι πῆγε νά κοιμηθῆ, γιατί μὲ τὴν ψυχικὴ άναστάτωση πού πῆρε ἀπ' ὄλα τοῦτα, εἶχε πολὺ κουρασθῆ.

Ὁ κόσμος εἶχε φύγει ἀποδῶ και λίγη ὠρα και δέν ἦταν ἐκεἶ, νά δῆ και ν' άκούσει τὸν ἀόματο πούχε βγῆ ἀπὸ τὴν κάμαρη, πού κοιμόταν και φώναζε.

—Μαρία, Μαρία Θάμμα!! Άναψε γρήγορα τὸ θυμιατῆρι νά λιβανήσης, μεγάλη ἡ χάρη Σου Ταξιάρχη μου, μεγάλο τόνομά Σου! Νά, τὴν ὠρα πού λαγοκοιμόμουνα, ἕνα χέρι τράβηξε μὲ θυμὸ τὰ σκεπάσματα ἀπὸ πάνω μου κι' εἶπε δυνατὰ στ' αὐτιά μου. "Έ, Νικόλα τί μὲ κρατᾷς ἐδῶ μέσα; "Άφησέ με νά φύγω μὲ τὸν ἴδιο τρόπο πούρτα! Έδῶ στὸ νησί σας βρέθηκα γιατί πόδησα ἀπὸ τοὺς άγέρηδες. Αὐτὰ μοῦπε ὁ μεγαλόχαρος και πετάχτηκα πάνω γυναίκα, τρέμω, δόσε μου μιὰ στάλα νερὸ ν' άρτω στὰ σύγκαλά μου.

Σάν πέρασε ἕνα τέταρτο, εἴκοσι λεπτά μὲ τῆ βοήθεια μιανοῦ νιοῦ άνοιξαν τὴν κάσα, πούχε λογιῆς-λογιῆς τάματα μέσα. Βάλανε κι' αὐτοί μὲ τῆ σειρά τους τρεῖς μύλους κερῖ, λίγο λιβά-

νι, λάδι και δύο, από άσχημι, μάτια, κι' άφοϋ γράψανε τδνομά τους και τδ νησί, τδν έκλεισαν πάλι.

Τήν ίδια μέρα φροντίσανε νά φύγη τδ μπαϋλο τδ δίχως άλλο άποϋ τδ χωριό και νά τδν πάρουν στο Δισλισκάρι, άποκει στδν Περαία κι' ύστερα στη Σύμη.

Μά, τδ μπαϋλο και μέσα στο ταχυδρομείο τήν νύχτα, δπως δ φύλακας δμολόγησε, χάλασε τδν κόσμο. Τότε οι ύπεϋθυνοι σκέφθηκαν, άφοϋ συμβουλευτήκανε τδν Παπα μιās έκκλησιās νά πάρουν ένα κοριτσάκι για τήν άγνότητά του, νά σπρώξη τδ τάμα στο νερό και νά φτάση με τή δύναμη τ' Αρχάγγελου στο λιμανάκι του εκεί πού προωρίζετο.

Έτσι κι' έγινε κείνο τδ δειλινό.

Μηδέ μιλιά, μηδέ ανάσα, πού λέει δ λόγος, δέν άκουγότανε στο μυτερό άκρωτήρι κείνη τήν ώρα πού ή μικρούλα έσπρωχνε με τ' άθωα δάχτυλά της τ' άφιέρωμα πού γλυστρούσε στην άμμο νά πέση στη θάλασσα. Μονάχα ένας άπό τούς πολλούς νησιώτες πούσαν εκεί και κοίταζαν με θρησκευτική κατάνυξη τήν «τελετή» έψαλλε σιγά-σιγά: «Τδν Οϋρανίων στρατιδν άρχιστράτηγοι δυσωποϋμεν Έμās ήμεις οι άνάξιοι, ίνα ταίς...» Τδν ήλιο θαρρείς πδς τδν είχανε σφάζει κι' αίματοκυλημένος πάσκιζε, γιατί είχε μπερδευτεί μέσα στα σύννεφα, νά πέση άπό τήν άλλη μεριά της γής κοκκινίζοντας τούς τόπους πού περνούσε και πισσίλιζε με δαϋτα άκόμη και τά μέρη πού δέν περνούσε.

Έ θάλασσα είχε πάρει τώρα, άργά τδ δειλινό, ένα βαθυγάλανο χρώμα με σκούρους πράσινοϋς μεγάλους λεκέδες, πούσαν δώ κι' εκεί άπλωμένοι πάνω στα νερά. Τδ τάμα στ' άναμεταξύ πότε χανόταν και πότε φαινόταν πάνω στδν άφρό δσπου χάθηκε ύστερα δλότελα μέσα στις σκούρες άποχρώσεις πούριχνε τώρα τδ έρχομα της νύχτας.

Κι' άμα περάσανε άπό τότε πάνω - κάτω δυδ, δυόμισυ μήνες δ Νικόλας δ Αρπάρης πήρε ένα γράμμα άπ' τή Μονή του Παερμιώτη πού τούλεγε μαζί μ' άλλα «Έλάβαμε τδ άφιέρωμά σας ήτοι, τούς τρεις μύλους τδ κερί, τδν ξυλαλά, τδ λιβάνι, τδ λάδι και τ' άσημένα μάτια. Έ ή εύχή τ' Αρχάγγελου νά είναι πάντοτε μαζί σας...».

Τ' άσπρα σαν τδ γάλα μάτια του γέρο Σιφνιοϋ άνοιξαν και φανήκανε πιότερο άσπρα. δπως σήκωσε τδ κεφάλι του κατá πάνω, κρατώντας και τδ γράμμα του Παερμιώτη στο χέρι, νά πη με τρεμουλιαχτή άπό συγκίνηση μιλιά πδς: «Υπάρχει άνώτερη δύναμη, ύπάρχει, πραγματικά Θεός», κι' έκανε μαζί με τδν άλλο κόσμο πούχε μαζευτεί εκεί τδν σταυρό του δίχως νά σταματά.

—Βοήθειά σου, βοήθειά σου μάρματτα Νικολό, τούπαν κάτι νηές πού τδ σταρένο χρώμα του προσώπου τους με τά μεγάλα μαϋρα άμυγδαλωτά μάτια πού τά μόρφαιναν άκόμα πιδ πολϋ τ' άσπρα και τά κίτρινα μαντήλια πού φορούσαν στα κεφάλια των.

O. Description exacte des isles de l' archipel et de quelques autres adjacentes. Amsterdam 1703—**Buondelmonti Ch.** Description dss isles de l' Archipel εκδ. Emile Legrend. Paris 1987—**Hamilton W.** Researches in Asia Minor, Pontus and Lermenia. London 1842. — **Παπαμανώλη Θ.** Ρόδος. 'Αθήναι 1951.

Γ' Γενικὲς Μελέτες

Volonakis M. The Island of Roses and her eleven sisters. London 1922. **Waddington**, Rev. Num. 1853 — **Stephanopoli J.** Les isles de l' Egée leur privilèges. Athènes 1912. **Sonnini G.** Voyage en Grèce et en Turquie. Paris 1801—**Locatelli Al.** Raconto Historico della Veneta guerra in Levante. Colonia 1694—**Jurien de la Gravier.** La marine des Anciens. La revanche des Perses. Le combat de Syme pag. 1-16 (1880) Μετάφρ. Ράβου Ν. 'Αθήναι 1890 μέρος Β' Κεφ. Α' σελ. 229-239—**Hiller F. V. Gaertringen**, I. G. I., tom. 3—**Coronelli V.** Isolario. Venezia 1696—**Δελένδα 'Ιωάν.** ΟΙ 'Ιππότες της Ρόδου 'Αθήναι 1960. — **Margrini L.** Le isole. Roma 1912.

Δ' Μνημεία

Gerola G. Il periplo delle tredici Sporadi. Milano 1913—I monumenti Mediaevali delle tredici Sporadi. Atene 1915—**Migliorati M.** Inscriptions de la Perée Podienne — **Codex Magerianus.** London 1861. Ed. Trubner & Co.

Ε' 'Ιστορικά και Μονογραφίες

Μαλλιταράκης Μ. 'Η νήσος Σύμη εν έφ. Έσπερος εκδ. Λειψία 1888. — **Δελτίον 'Ιστορ. και Έθν. Έταιρ.** 1901 σελ. 52—**Μέντωρ** (Περιοδικόν εν Σμύρνη) Τόμος Β' Φυλλάδ. ΚΔ', Αύγουστος 1871, σελ. 382-383. (Βιογραφία Βενέδικτου).—**Abbe de Vertot**, Histoire des Chevaliers Hospitaliers. Paris 1726—**Torr G.** Rhodes in modern times. Cambridge 1887. — **Καρανικόλα Α.** Τό εκπαιδευτικό πρόβλημα της Δωδεκανήσου. 'Αθήναι 1945.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Α' ΚΕΙΜΕΝΟ

	Σελίς
Ἐντὶ προλόγου	8
ΣΥΜΗ : Μυθικὴ Ἐποχὴ, Μεταμυθικὴ Ἐποχὴ	9
Κόρες καὶ Πελασγοὶ	12
Ὀμηρικὴ Ἐποχὴ	13
Μεδομηρικὴ Ἐποχὴ	15
Δωρικὴ ἐξάπολι	15
Στὴ Ροδιακὴ Πολιτεία	16
Συμαϊκὴ ἡμιανεξαρτησία	18
Στοὺς Ἴπποτες	20
Τουρκοκρατία	21
Στὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821	23
Ἄγωνες διὰ τὴν Ἐνωση καὶ τὰ προνόμια	23
Ἰταλοκρατία	25
Ἀπελευθέρωση	26
Ἀγγλικὴ Διαχείριση.	27
Ἐσωμάτωση	28
Ἡ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΥΜΗΣ : Ἀρχαῖοι θεοὶ	29
Ἡ Νέα θρησκεία	29
Ὁ Χριστιανισμὸς	29
Στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Διοίκησιν τῶν Ροδίων	30
Ἴπποτικοὶ χρόνοι	30
Τουρκοκρατία	30
Ἰταλοκρατία	31
Βρετανικὴ Διαχείριση	31
Ἀπελευθέρωση	31
Ἡ εὐλάβεια τῶν Συμαίων	31
Δείγματα εὐλάβειας τῶν Συμαίων	32
Ἡ ΜΟΝΗ ΠΑΝΟΡΜΙΤΗ : Θέσις τῆς Μονῆς	33
Ὁ ἀρχαῖος Ναὸς	33
Τὸ πρῶτο Μοναστηράκι	34
Ἡ νέα Μονὴ	36
Ὁ Ναὸς	40
Μετόχια τῆς Μονῆς	43
Τὰ Σκαλιὰ	43
Ἡ Μονὴ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος	45
Ἡ Παναγία ἡ Φανερωμένη	47
Ἡ Διοίκησιν τῆς Μονῆς	48
Κασιανισμὸς τῆς Μονῆς	48
Ἠγούμενοι τῆς Μονῆς	53
Ἡ Μονὴ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση	66
Ἠγούμενος Ἱερόθεος Πετραδάκης	66
Μοναχὸς Γαβριὴλ Μαργαρίτης	66
Ἡ Ἐθνικὴ δράσις τῆς Μονῆς	67
Ἡ Πατήγυρις	69

ΑΠΟ ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΝΟΡΜΙΤΗ	73
«Μία σανίδα στον άφρό!..»	73
«Φύε σοῦ λέω Μαργιώ!..»	75
«Γκέλ Μουχάλ Σουμπτεκινλλί!...»	79
«Μαρία, Μαρία θάμμα!..»	81
Τυπογραφικαί άβλεψίαι	84
Συνοπτική βιβλιογραφία	85
Περιεχόμενα	87

Β' ΣΚΙΤΣΑ

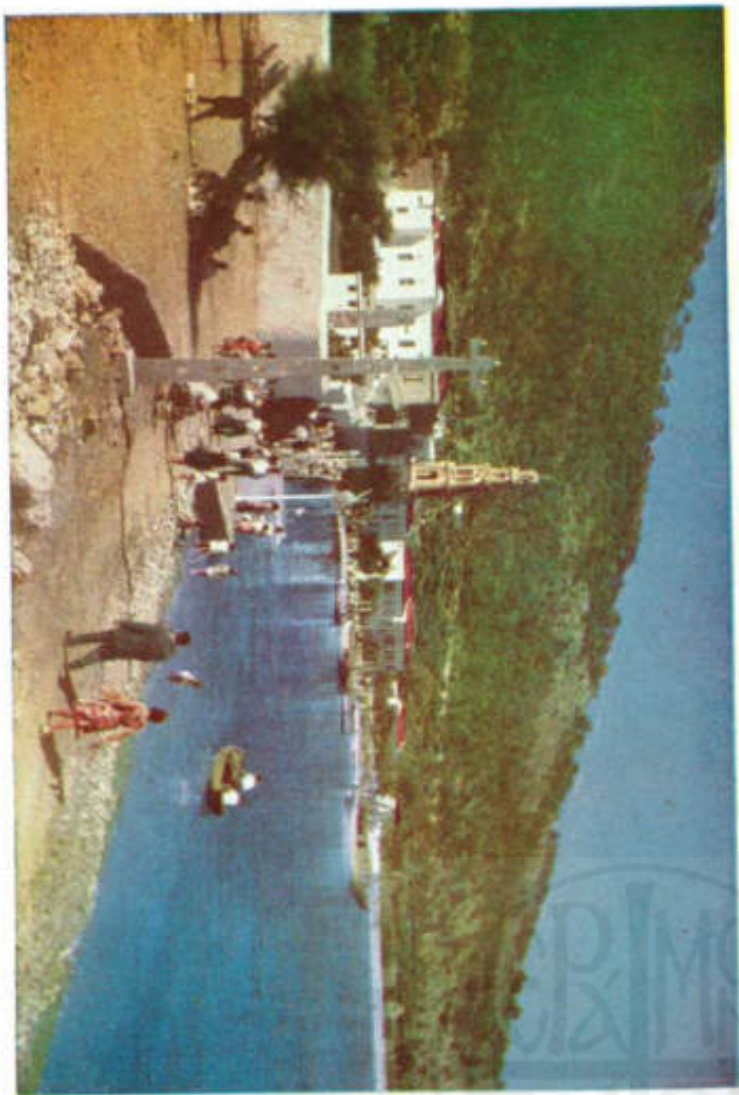
«Σταυρός» Πρὸς τὴν Ἁγία Τριάδα	7
Χάρτης τῆς Σύμης κατὰ τὸν Κορονέλλι	10
Πρὸς τὸν «Καταρράκτη» ἀπὸ τὸ Σταυρὸ	11
Τὸ «Καρενεβί»	21
Ἡ «Καλή» Στράτα	13
Χάρτης Περιοχῆς τοῦ Τάγματος τῶν Ἱπποτῶν τῆς Ρόδου	14
«Σοχχάκι» στὸ χωριὸ	16
Χάρτης τῆς Σύμης κατὰ τοὺς Ἑλληνιστικοὺς Χρόνους	17
Ἀρχαία Συμαϊκὰ Νομίσματα μὲ κεφαλή Δήμητρας	18
Ἐσωτερικὸ τῆς Μονῆς Ρουκουινιώτη (Μιχαήλης)	19
Ἱπποτικὰ οἰκόσημα στὴν Ἀκρόπολι Σύμης	20
Ὁ Μέγας Μάγιστρος Φούλκων Ντέ Βιλλαρέτ	21
Σουλεϊμάν ὁ Μεγαλοπρεπὴς	23
Ἄνοδος πρὸς τὴν κοινὴ Τραπεζαρία	37
Τὸ ἄνω Μαγειρεῖον τῆς Μονῆς	37
Ἡ ἄνω πόρτα τῆς Μονῆς πρὸς τὸν Καβαλλάρη	39
Ὁ Ἅγιος Παῦλος τῶν Σεσκλιῶν	43
Τὰ κελλιά πάνω στὰ Σεσκλιά	44
Τὸ πλατὺ τοῦ Σωτήρη τῆς Νεράς	46
Ἠγούμενος Μακάριος	55
» Νικανδρὸς Φιλάδελφος	57
» Ἡσαΐας	59
» Μακάριος Β'	60
» Γρηγόριος	62
» Ἰγνάτιος	62
» Μακάριος Γ'	63
» Ἀρχιμανδρίτης Σωφρόνιος	64
» Ἠγούμενος Χρῦσανθος	65

Γ' ΕΚΤΟΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- α) Πίνακας ἐγγράφων καὶ Εἰκόνων (μὲ ἰδιαίτερη ἀρίθμηση I - XXXX V III).
- β) Χωρογραφία τῆς νήσου καὶ τῆς πόλεως Σύμης
- γ) Χάρτης τῆς Σύμης καὶ Πανοραμικὴ ἀποψη τῆς πόλεως τῆς

Δ' ΕΞΩΦΥΛΛΟ

- Σελίς 1η. Πρόσοψη τῆς Μονῆς μὲ φόντο τὸν χάρτη τῆς Σύμης (σχέδιο σὲ τετράχρωμη ἐκτύπωση).
- Σελίς 2η. Ἀφιέρωση.
- Σελίς 3η. Πίνακας Δωδ' κανησιακῶν ἐργασιῶν τοῦ συγγραφέα.
- Σελίς 4η. Χάρτης τῆς Δωδεκανήσου (σὲ τετράχρωμη ἀπόδοση).

SPINO
TANP
YO/MI

Συμπλήρωμα στην α' έκδοσι

Ο ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ

Μέσα στην μακράιωνη Ιστορία της Μονής προστίθεται μιά ακό-
μη σελίδα θρησκευτικού μεγαλείου. Ο μέγας έσπερινός, κατά την πα-
νήγυρι της μνήμης του αρχάγγελου Μιχαήλ, την 8ην Νοεμβρίου 1964,
πού εγένετο με την χοροστασία των Μητροπολιτών μελών του Πανορ-
θόδοξου συνεδρίου της Ρόδου.

Ή νέα Έφορία της Μονής πού την αποτελούν οί ρέκται πατριώ-
ται Ά. Άγγελίδης, Π. Τσαταλιός, Ε. Άναστασιάδης και Γ. Ζουρούδης,
πρέπει σέ ανάμνησι του βαρυσήμαντου αυτού Ιστορικού και έκκλησια-
στικού γεγονότος, πού προβάλλει παγκόσμια την Μονή, νά επισπεύση
τήν θεμελίωσι του «Πανορμήτειου Μέλαθρου Εύγηρίας». Θεμέλιον δέ αυ-
του ός αποτελέση τό είκοσάδραχμο νόμισμα πού περιείχετο στό άφιέ-
ρωμα της Θεοσεβοδς οίκογενείας της Κρήτης τό όποτον έφθασε μόνο
του στό λιμάνι της Μονής άνήμερα στή γιορτή του κι' άνοιχτηκε μπρό-
στά στό κατάπληκτα μάτια των μυριάδων προσκηνητών και των με-
λών του συνεδρίου, πού τίμησαν και δόξασαν την ιερή μνήμη του
Ταξιάρχη.

Ο Μητροπολίτης Λέσβου κ. Νικόδημος ἀντιφωνῶν ἐκ μέρους τῶν ἀνέδρων τοῦς προαφηνήσαντας αὐ-
τοῦς Δήμαρχον Σύμης κ. Νικητιδῆν καὶ ἱεροδιδόν τῆς Μονῆς Ἱεροδιδόν Πετράκη, κατὰ τὸ γεῦμα πρὸς ἐξόδη
στὴν μεγάλη τράπεζα πρὸς τὴν ἑκείνη.

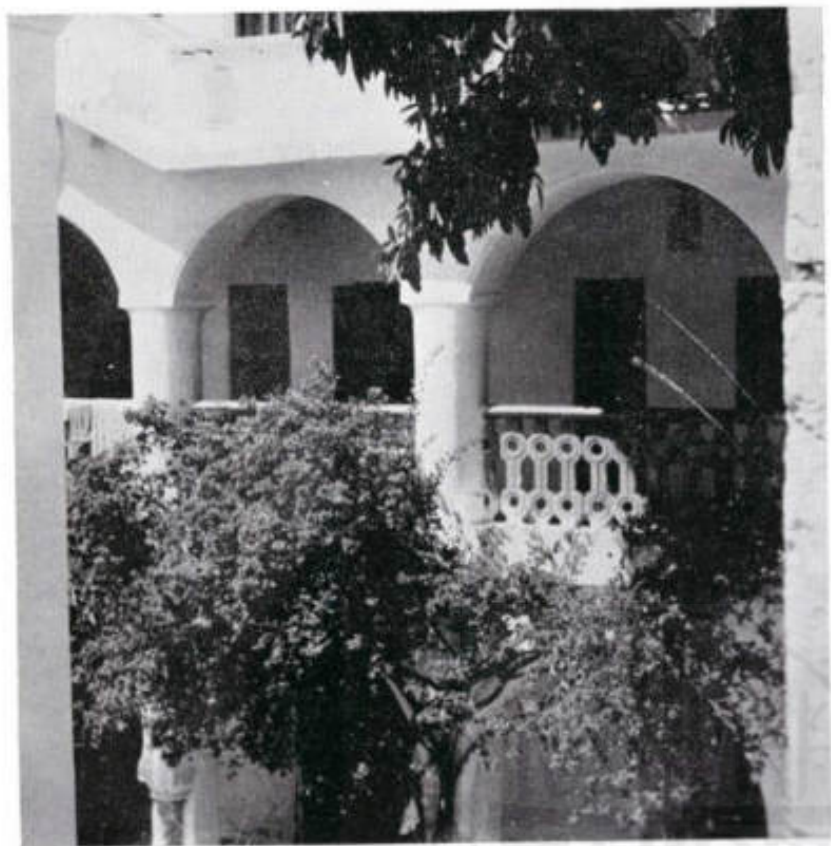

Οι Μητροπολίται Ρόδου Σπυρίδων και Καρπάθου - Κάσου 'Απόστολος μετά του 'Εφόρου τής Μονής 'Α. 'Αγγελίδη ενώ επιδεικνύουν στους συνέδρους τού Παναρθρόξου συνεδρίου, τó αφιέρωμα που ή Βαυματοουργός δύναμις τού Ταξίαρχη ώδήγησε από τής Κρήτης από λιμάνι του.

Τά μέλη τοῦ Πανορθόδοξου Συνεδρίου πρὸ τῆς κυρίας Πύλης τῆς Μονῆς ὑπὸ τὸ κωδωνοστάσιο.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΑΙ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΟΝΗΝ ΚΑΙ ΤΟ ΤΟΠΙΟΝ ΤΗΣ

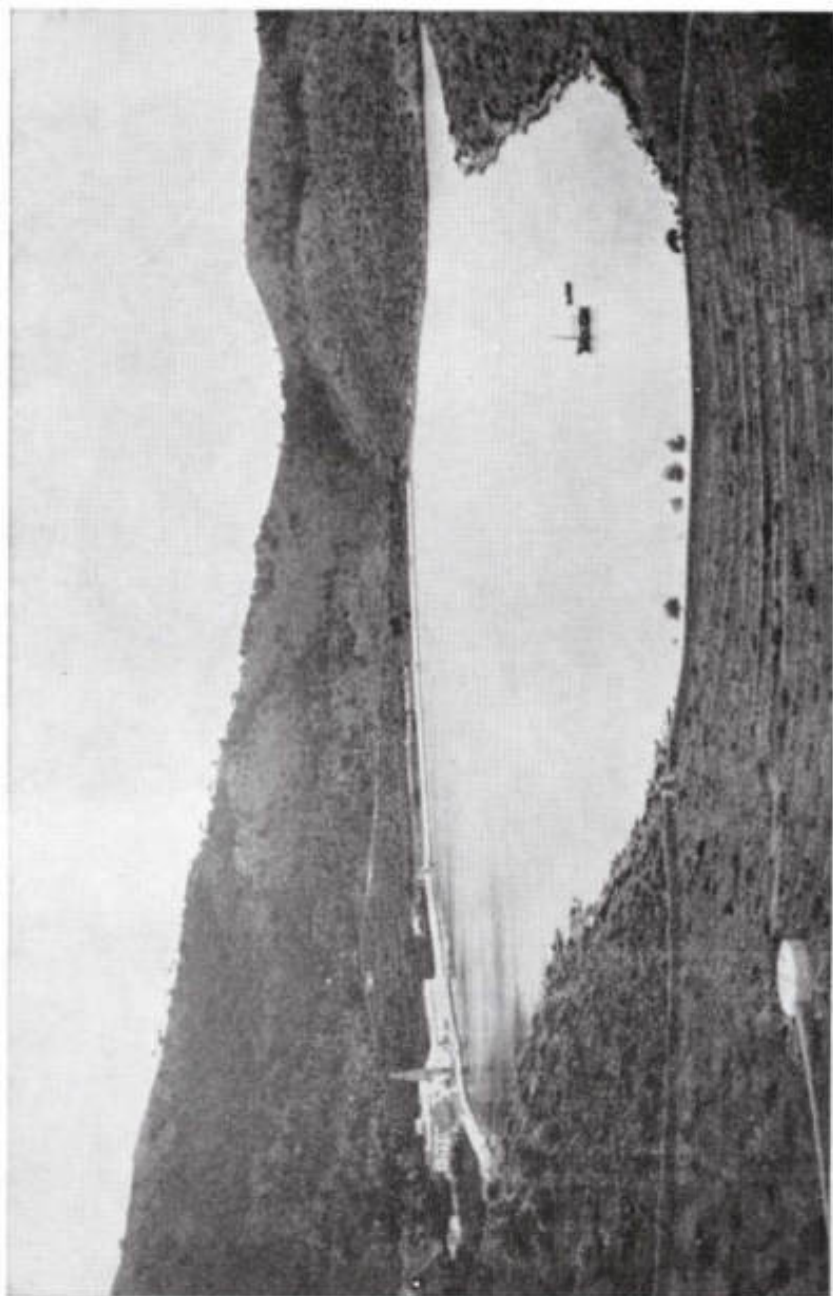
Ό Σεβ. Μητροπολίτης Ρόδου κ. ΣΠΥΡΙΔΩΝ μετὰ τῶν Ἐφόρων τῆς Μονῆς καὶ τοῦ Δημάρχου Ρόδου κ. Μ. ΠΕΤΡΙΔΗ (δεξιὰ) στὸ προαύλιο τῆς Μονῆς

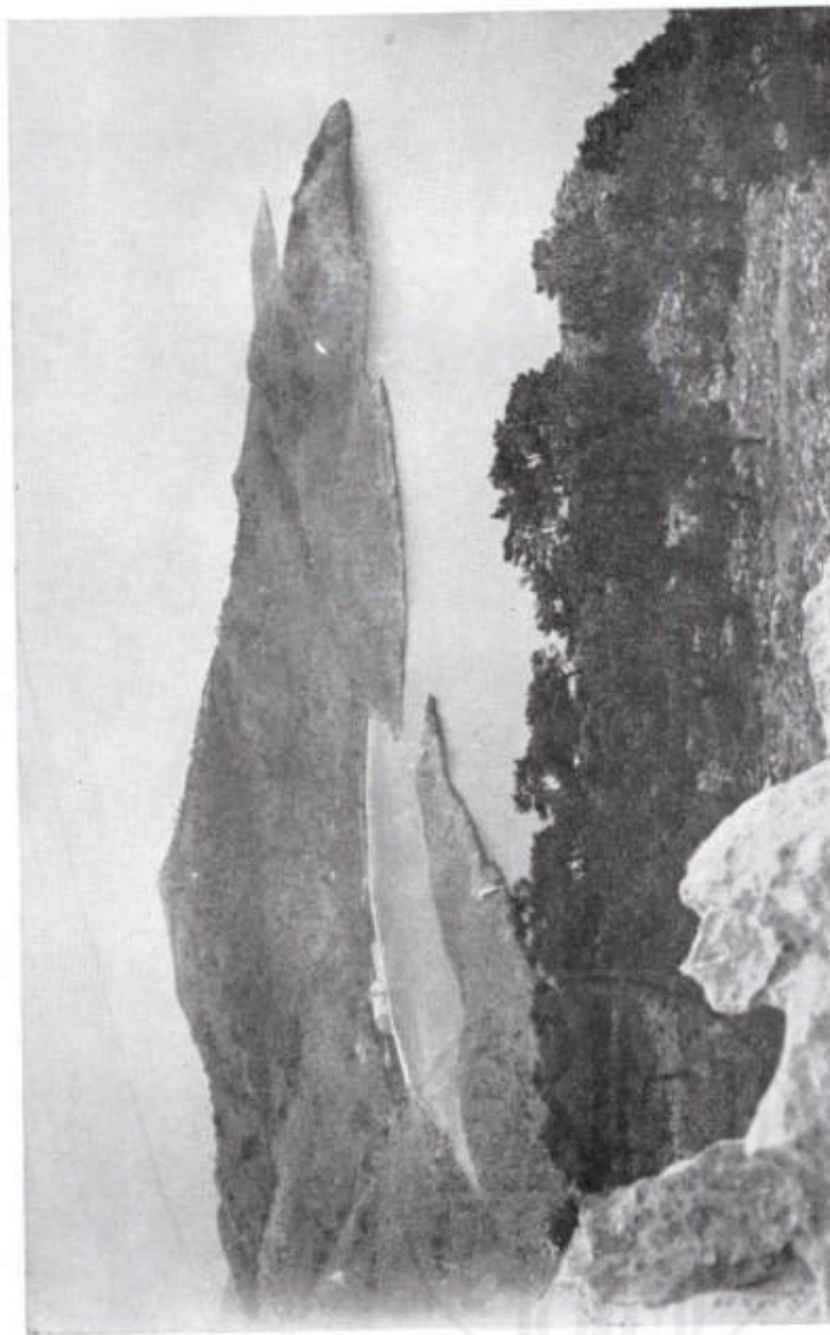

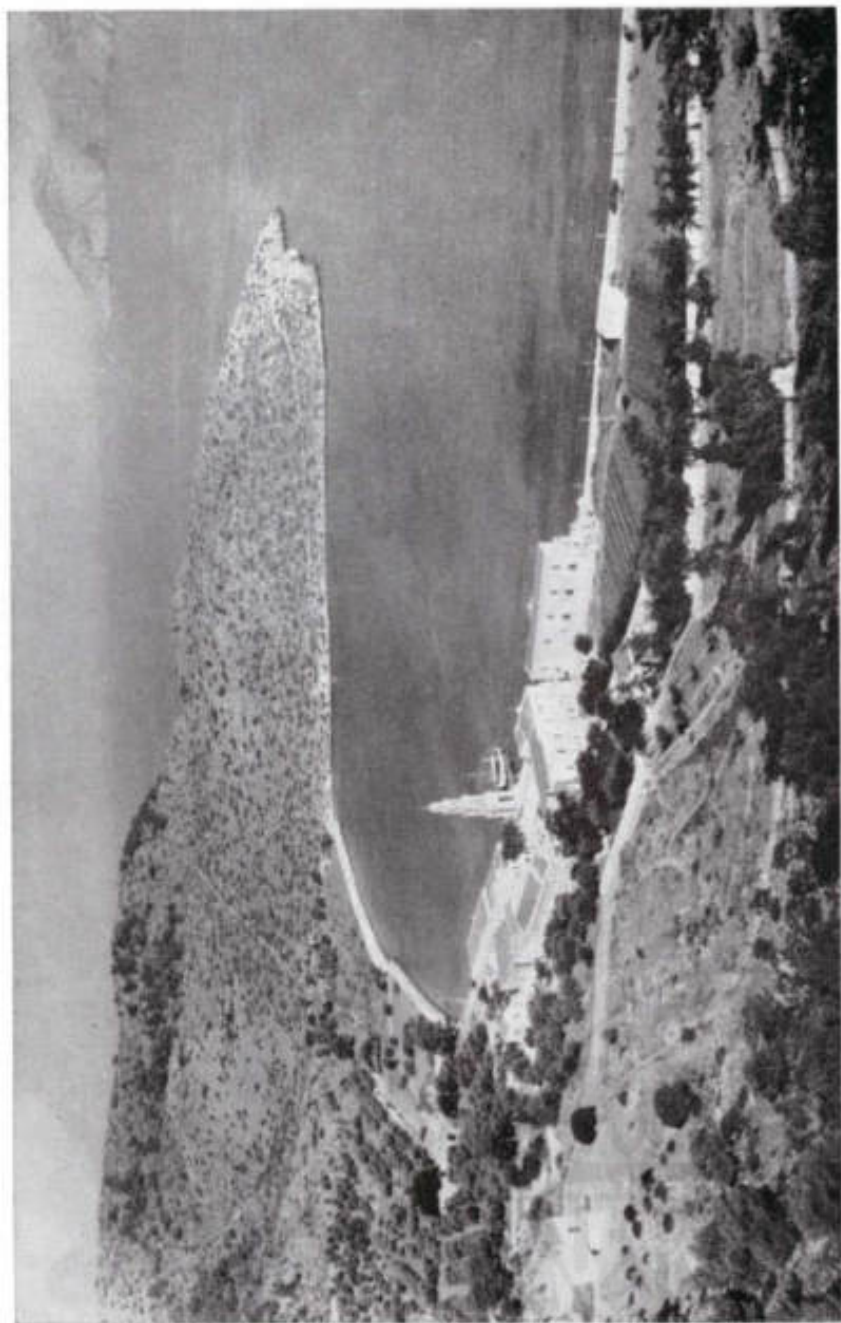
Ο Ηγούμενος τῆς Μονῆς
Ἀρχιμανδρίτης
Ἱερόθεος Πετράκης

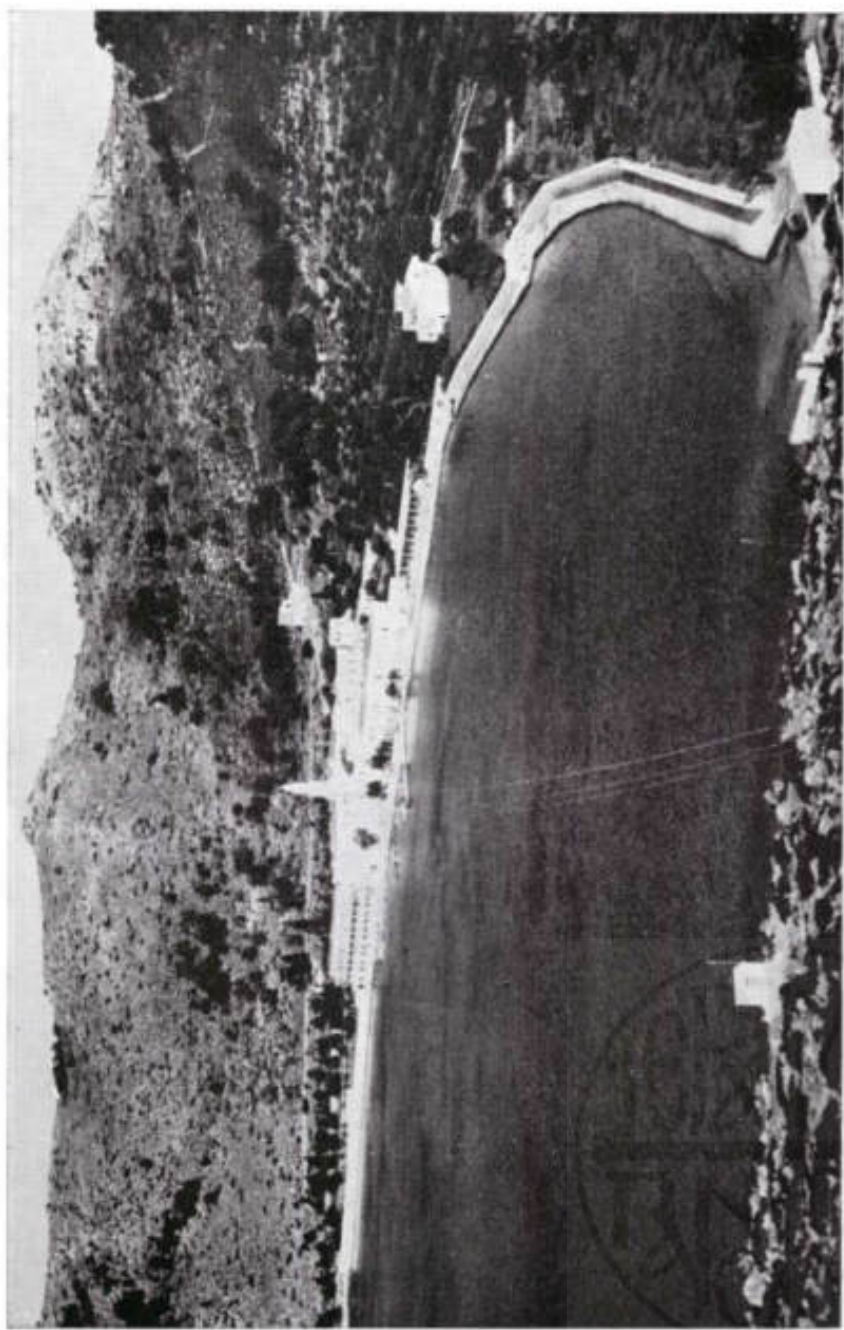
Ὁ Μοναχὸς
Γαβριὴλ Μαργαρίτης
(ἀφιερωμένος εἰς τὴν Μονὴν)

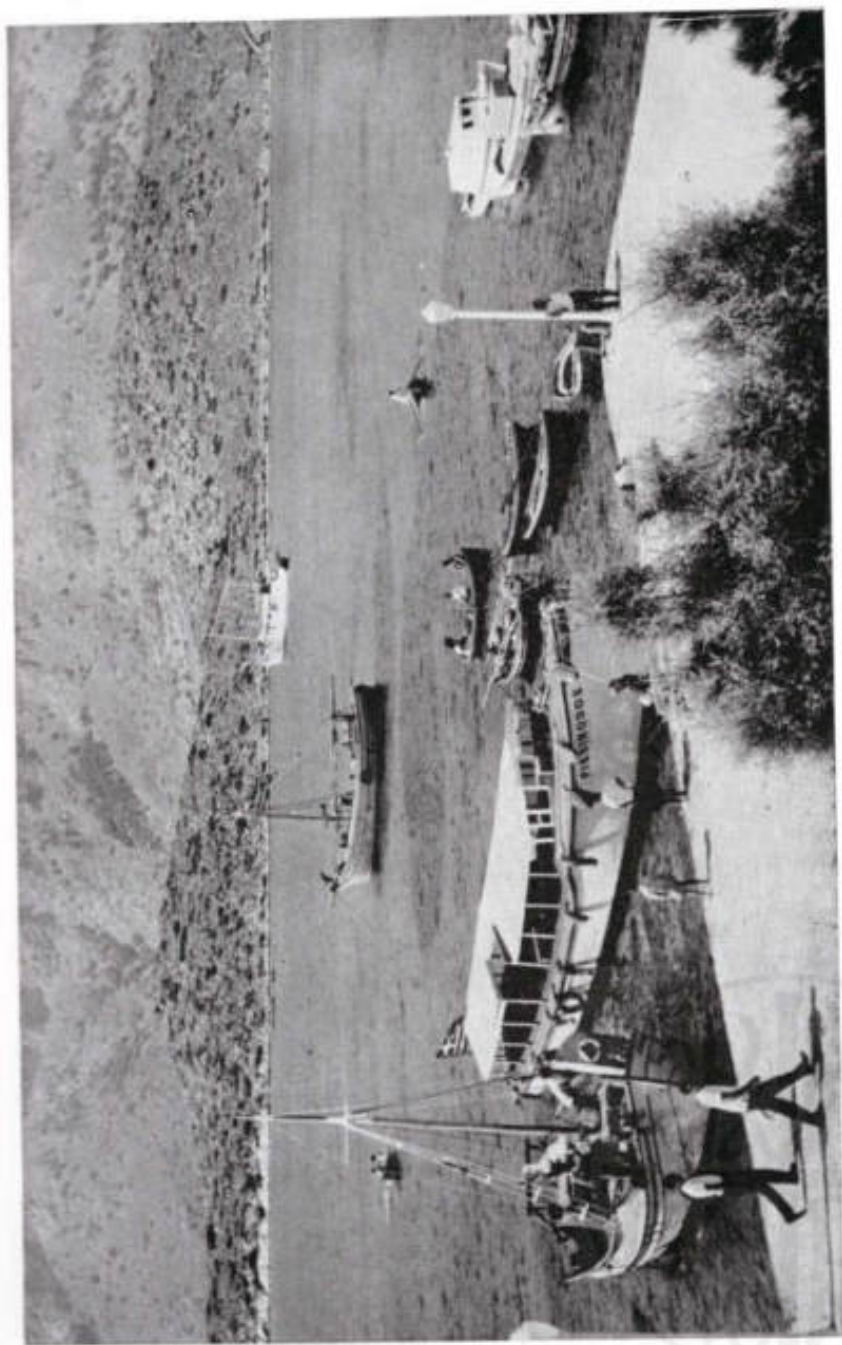

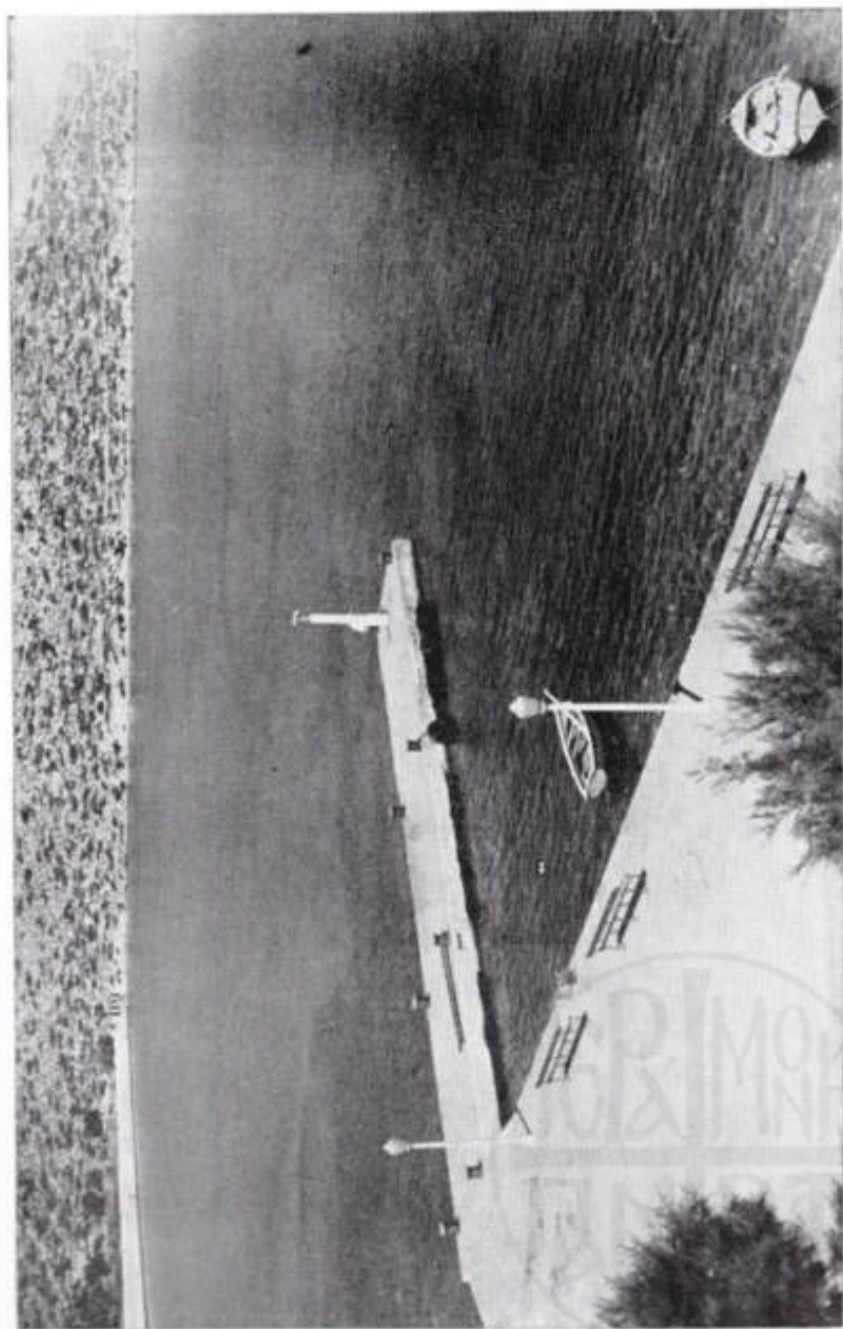

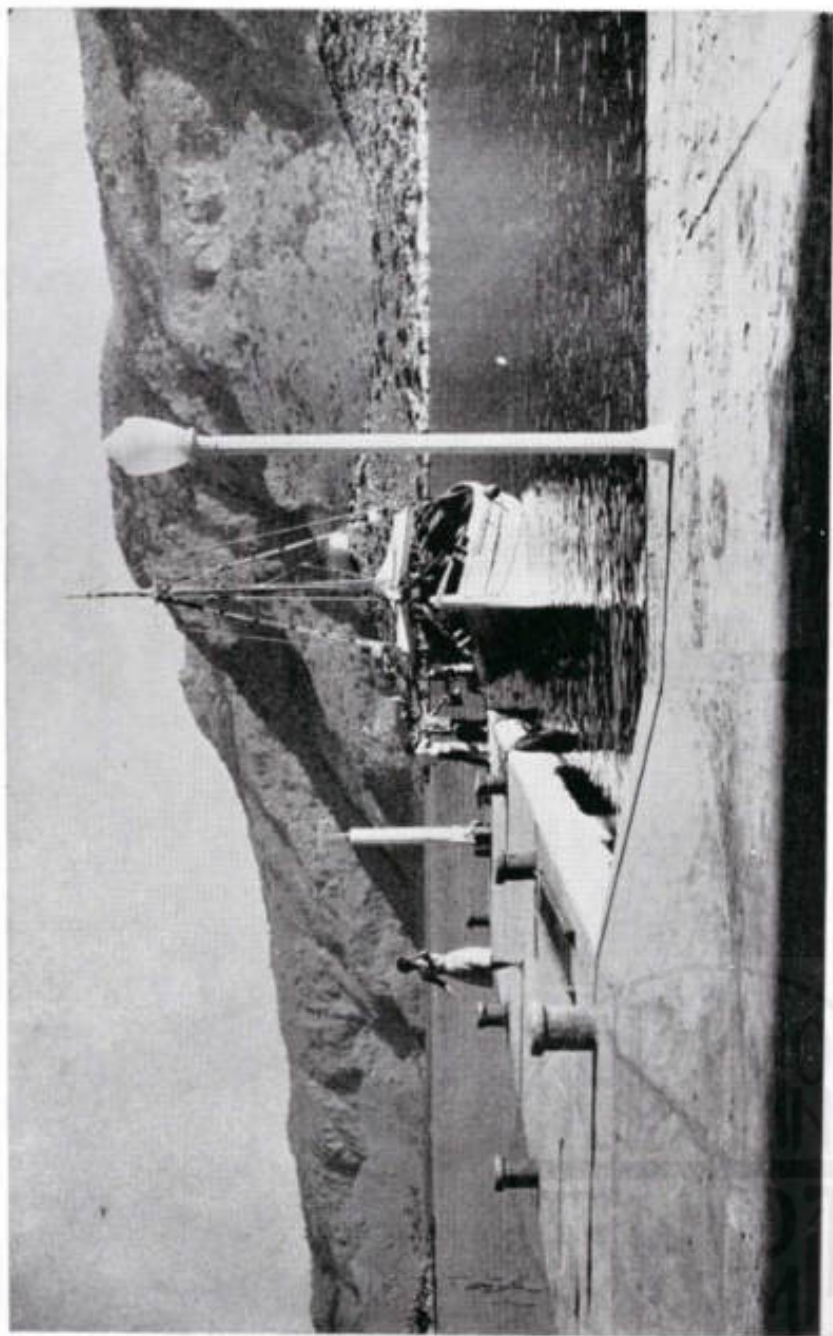
V

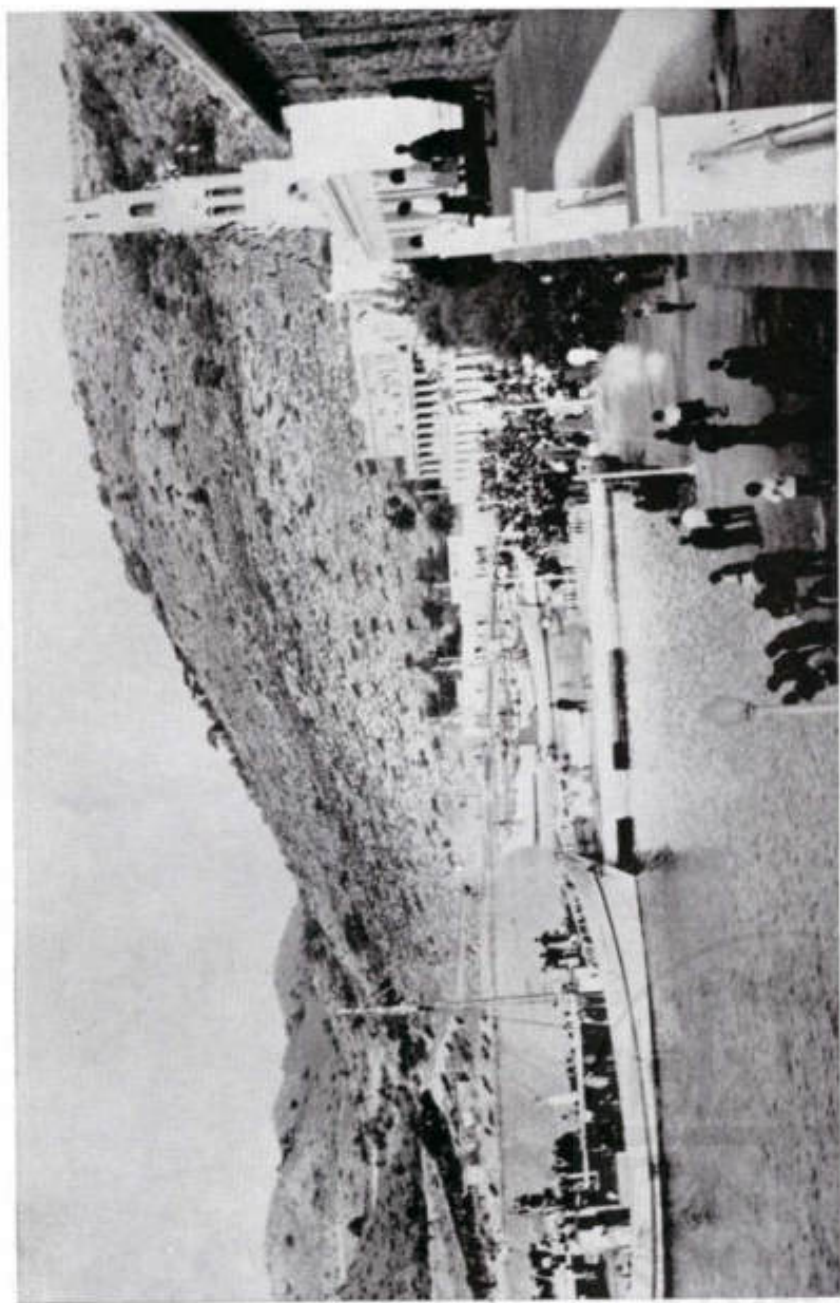

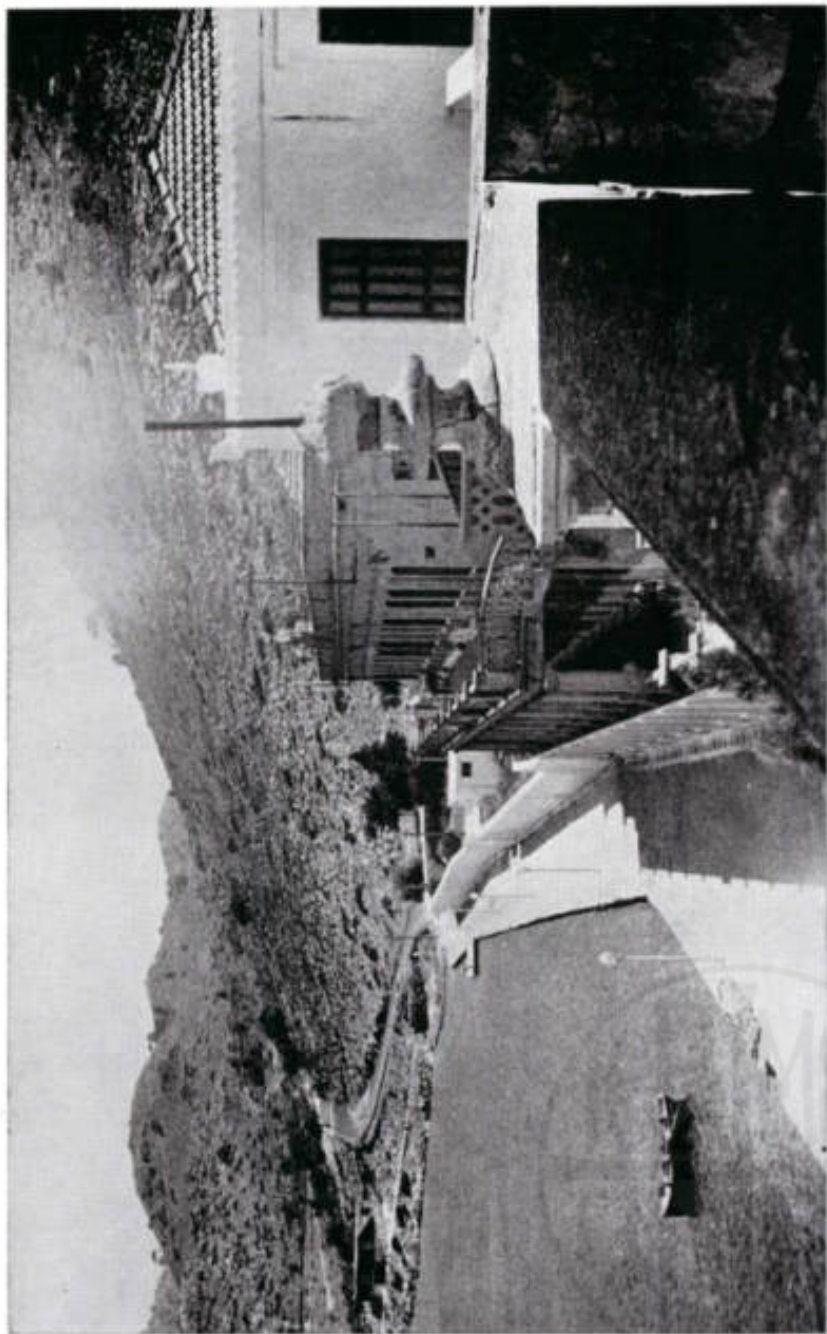
ONH
T8
111

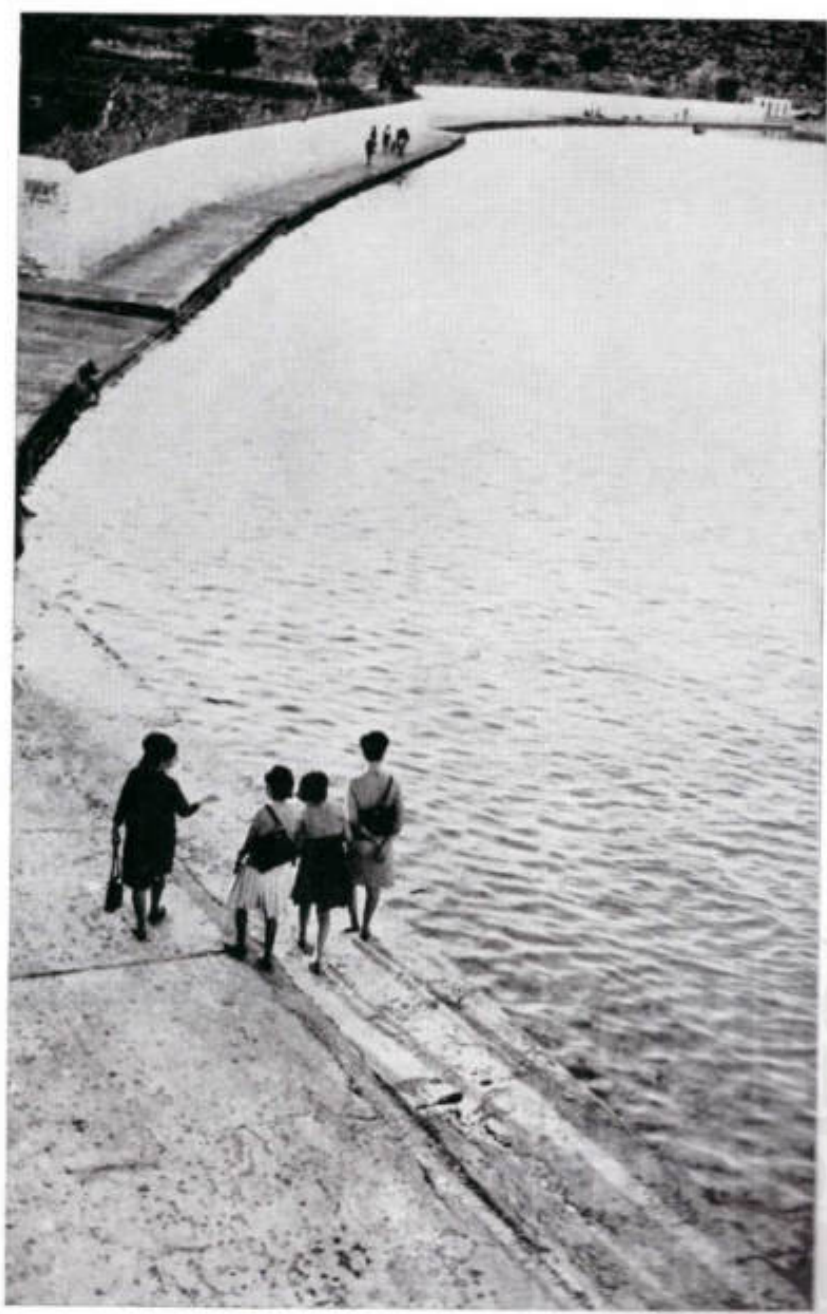

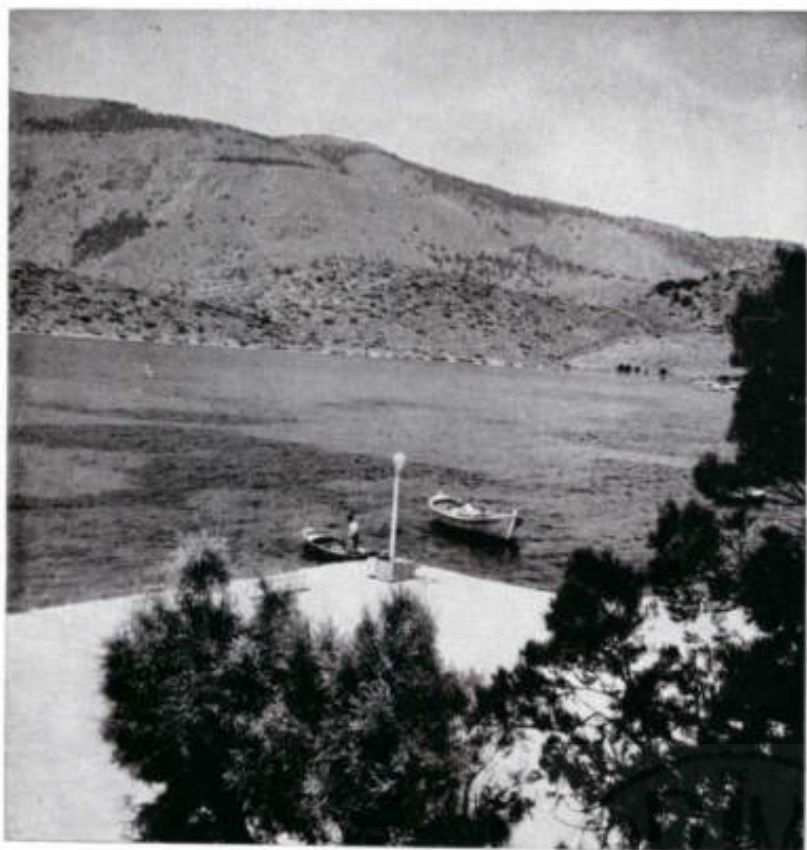

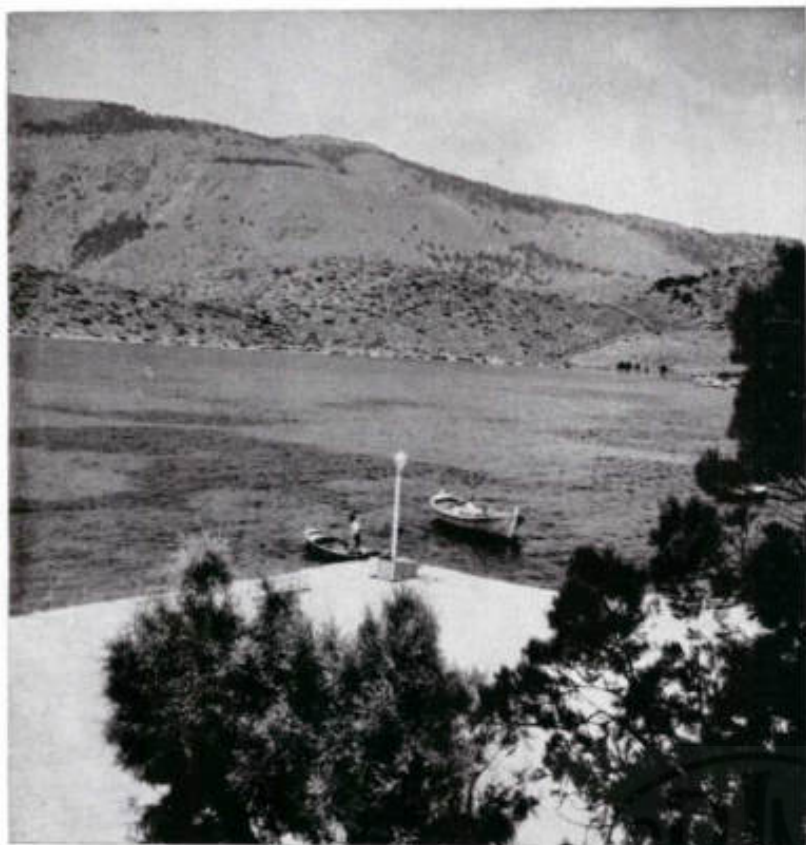

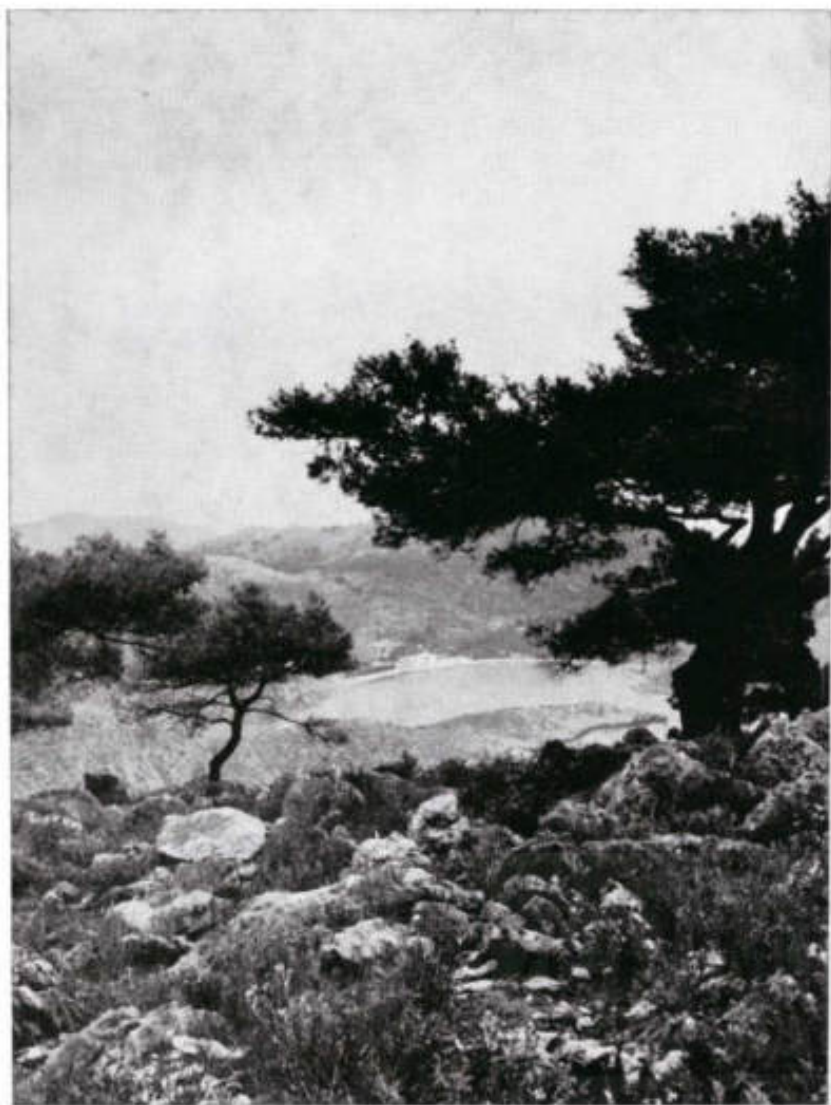

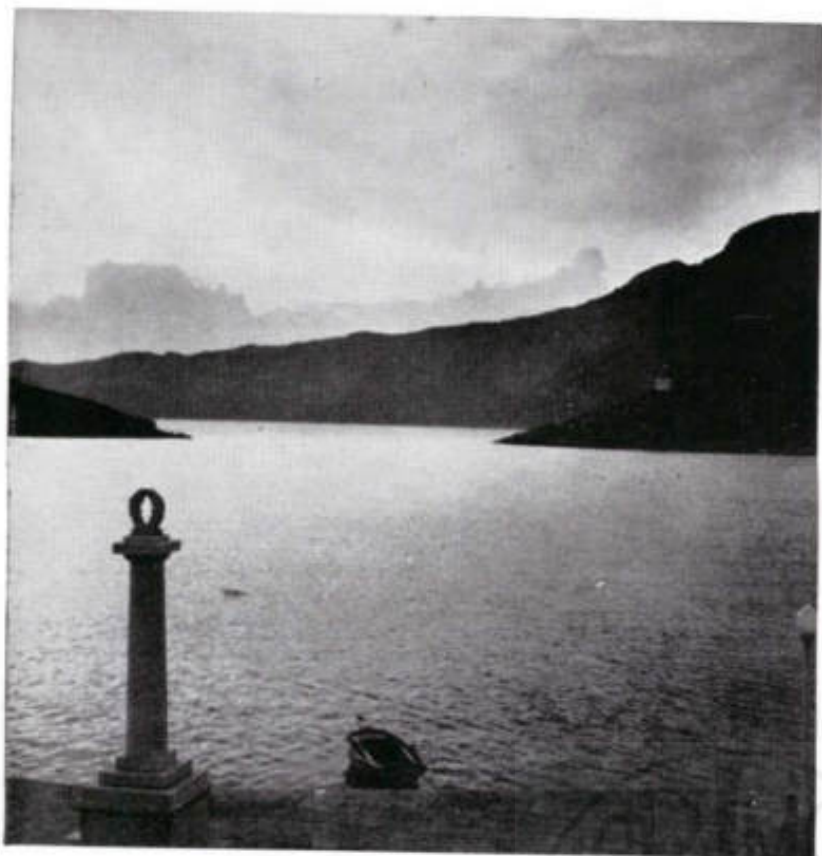

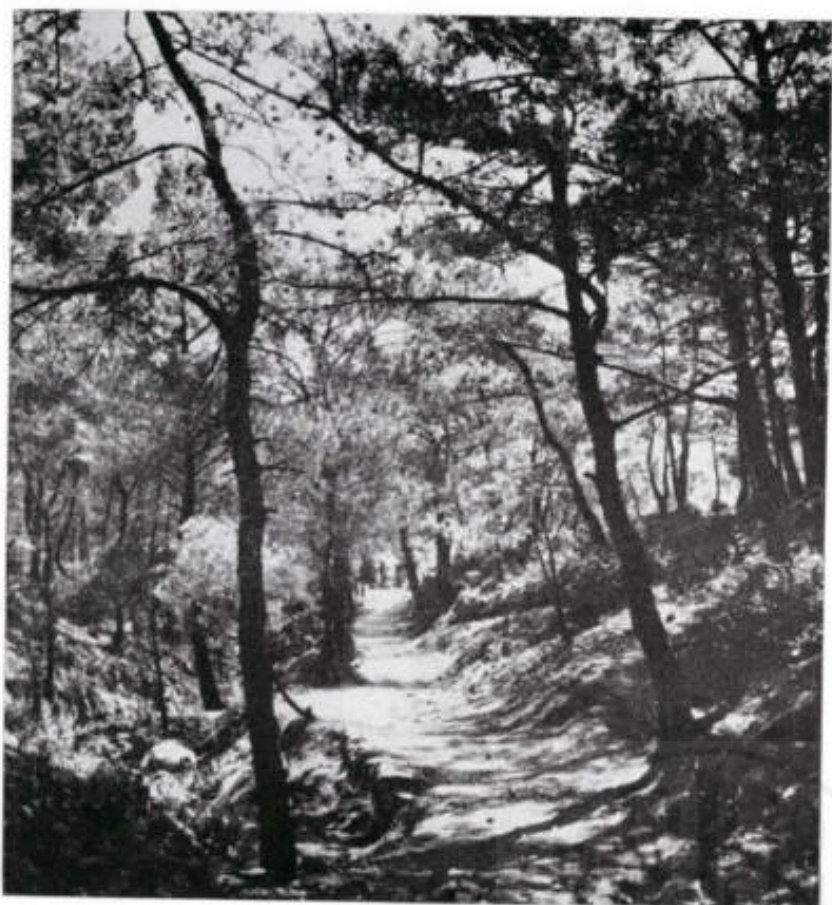

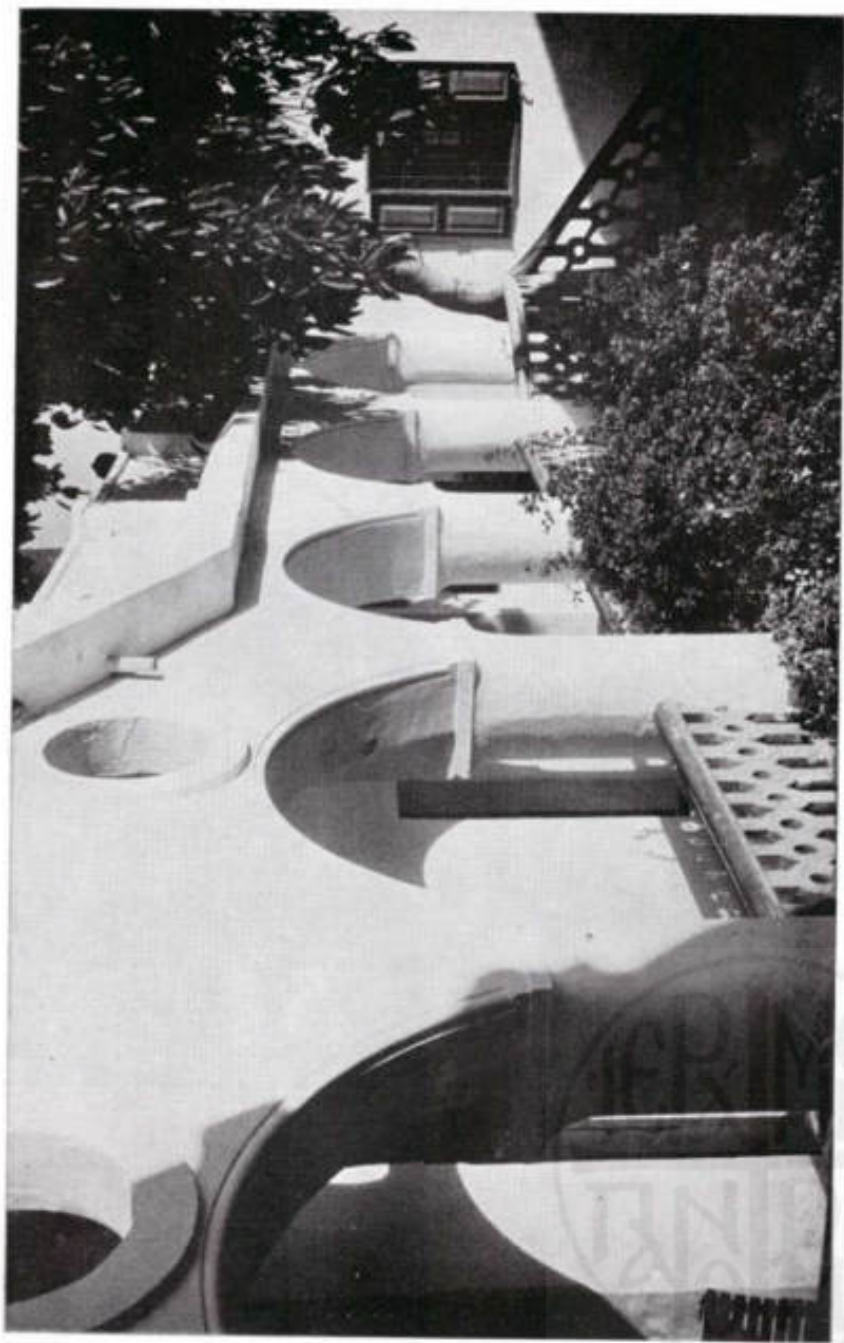

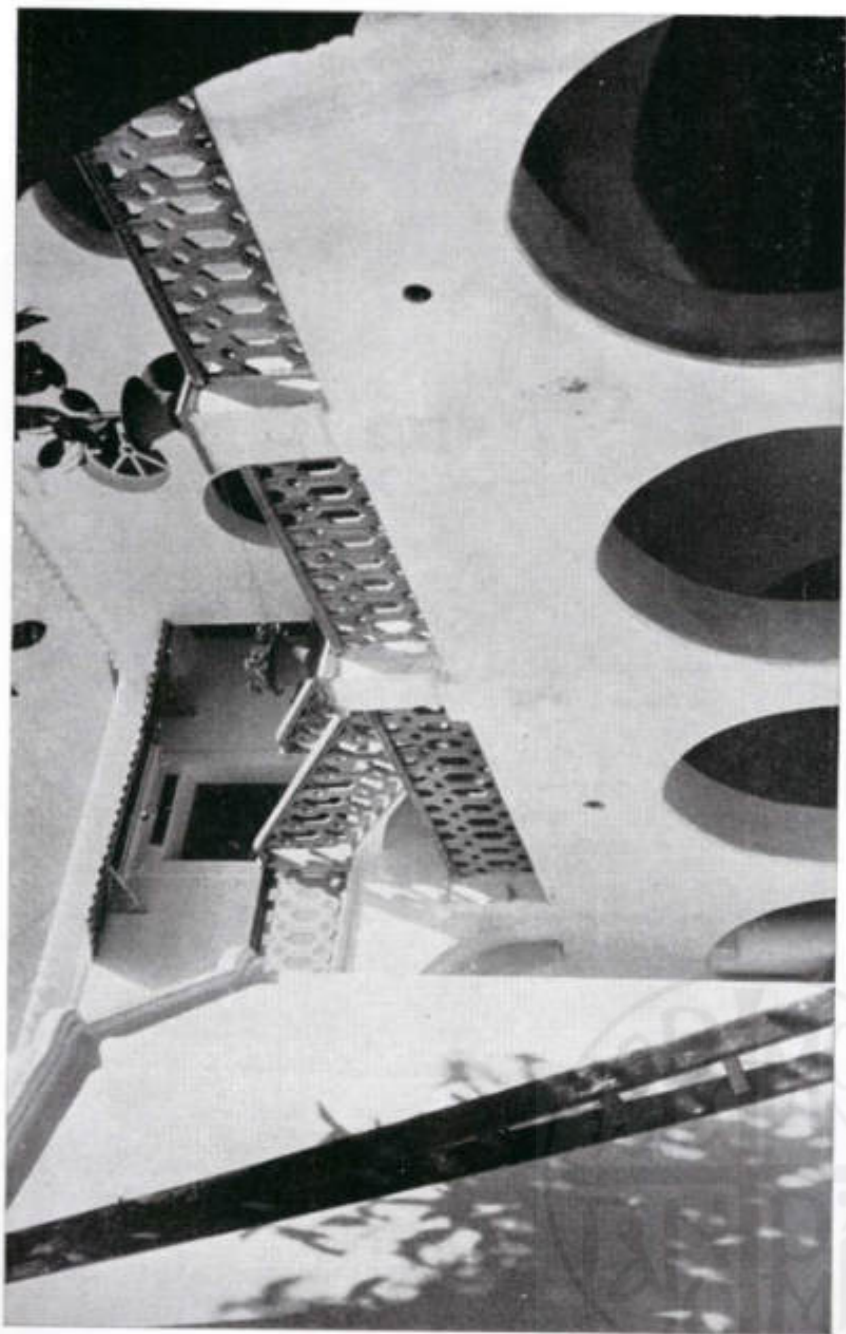

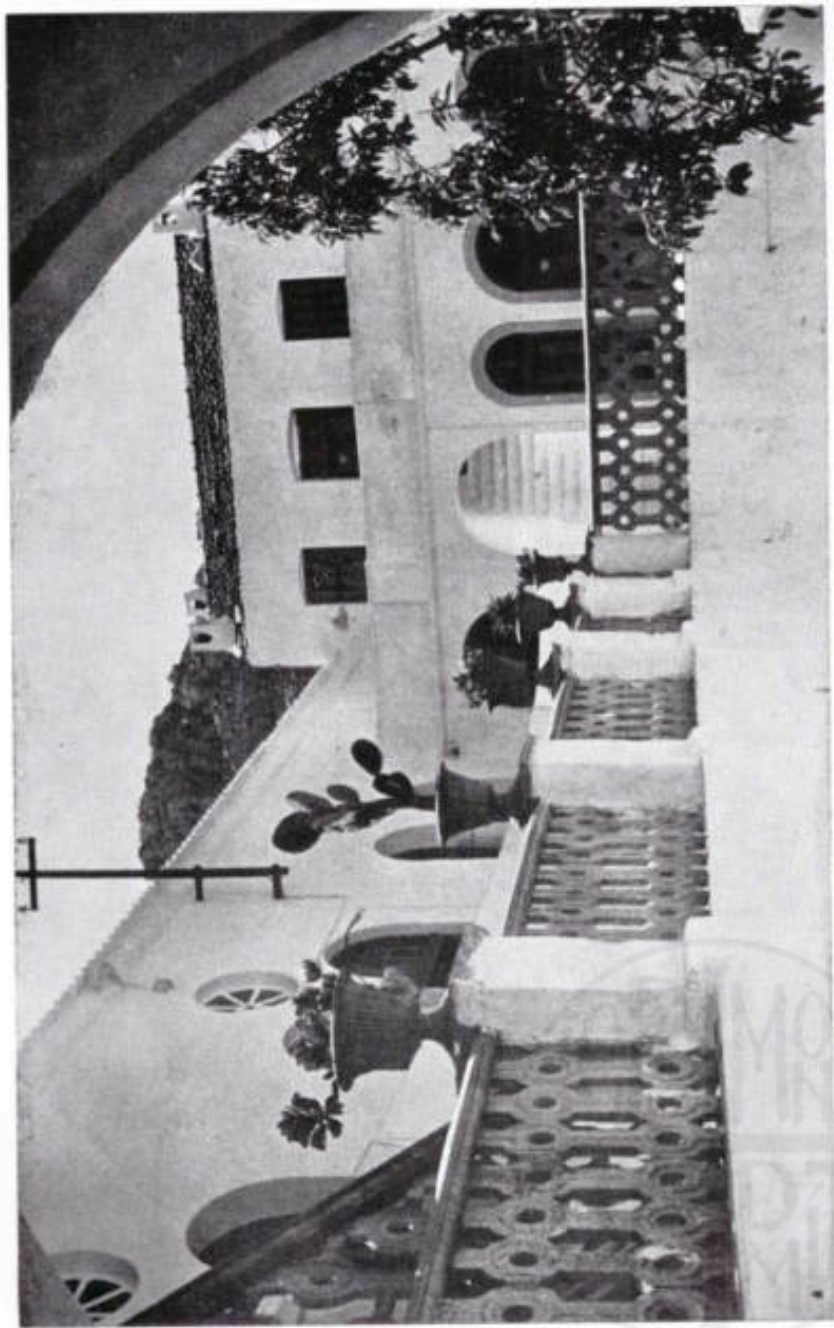

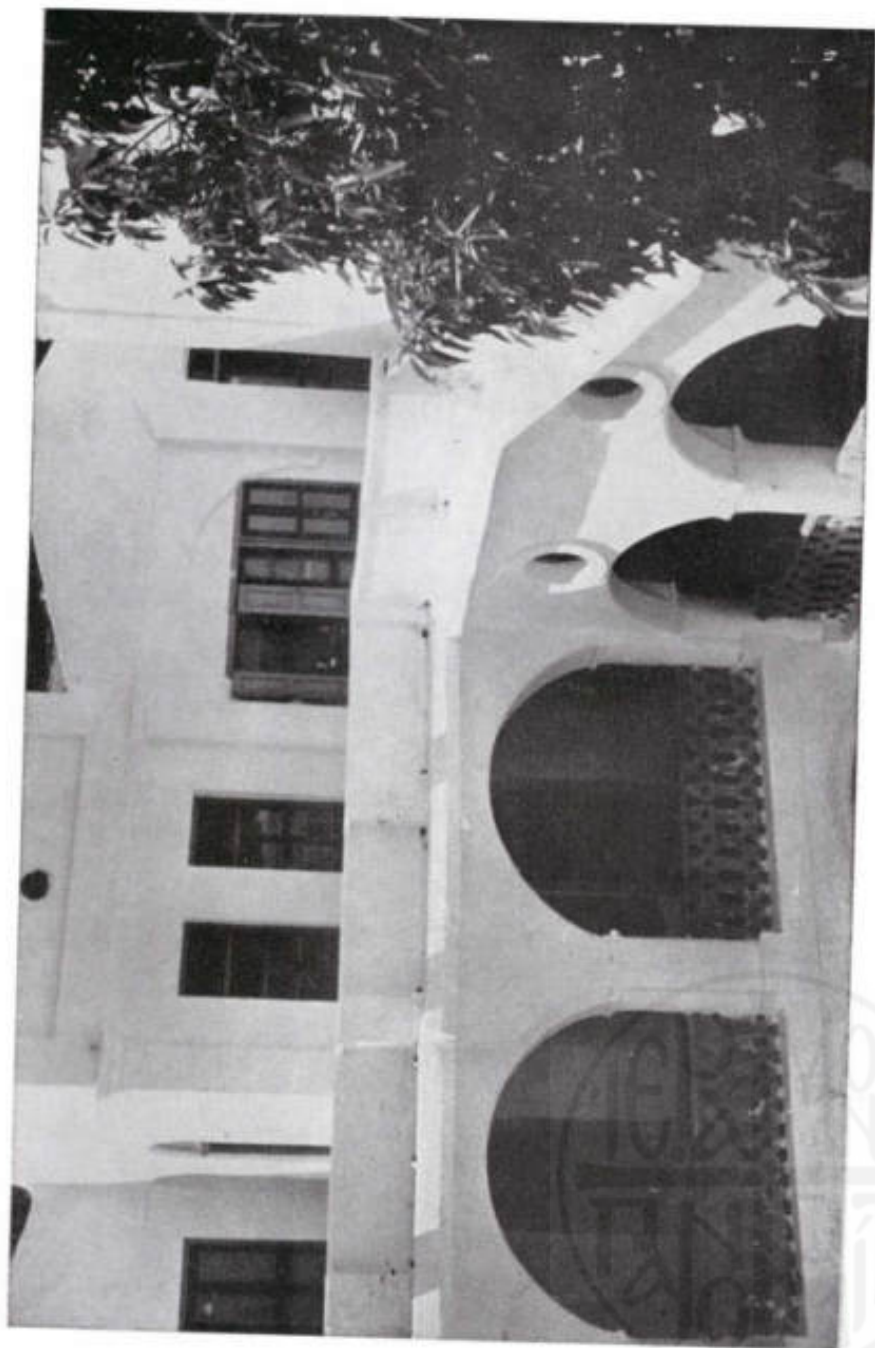

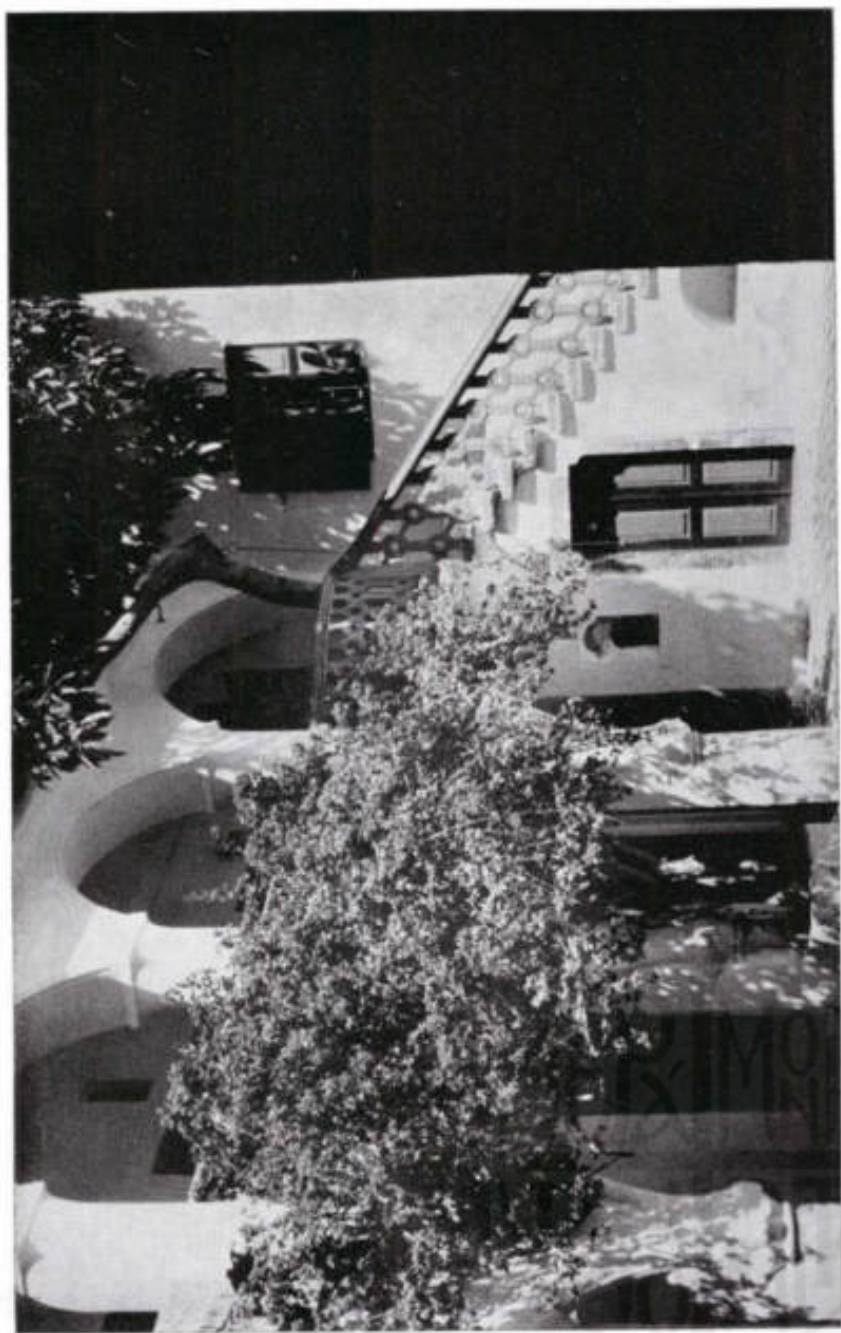

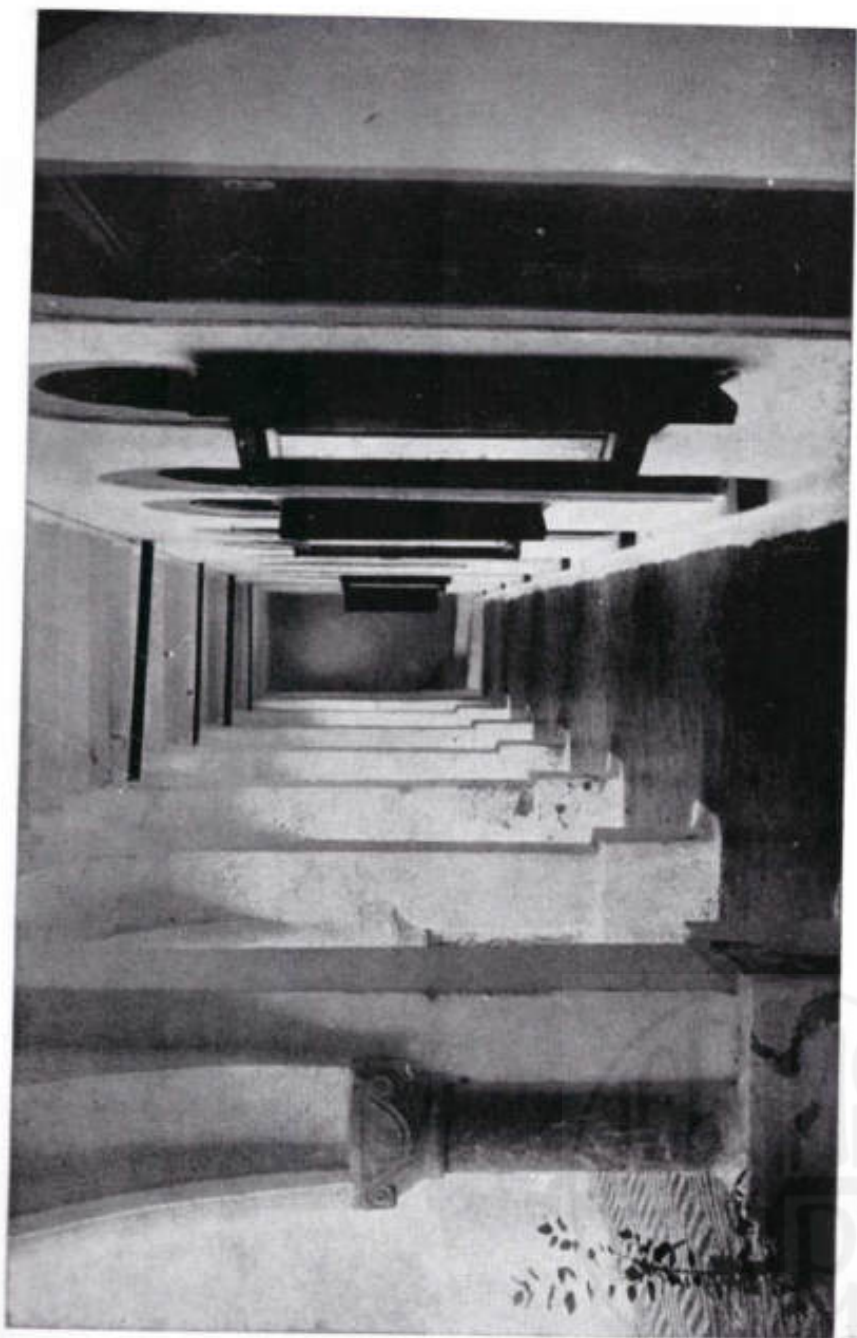

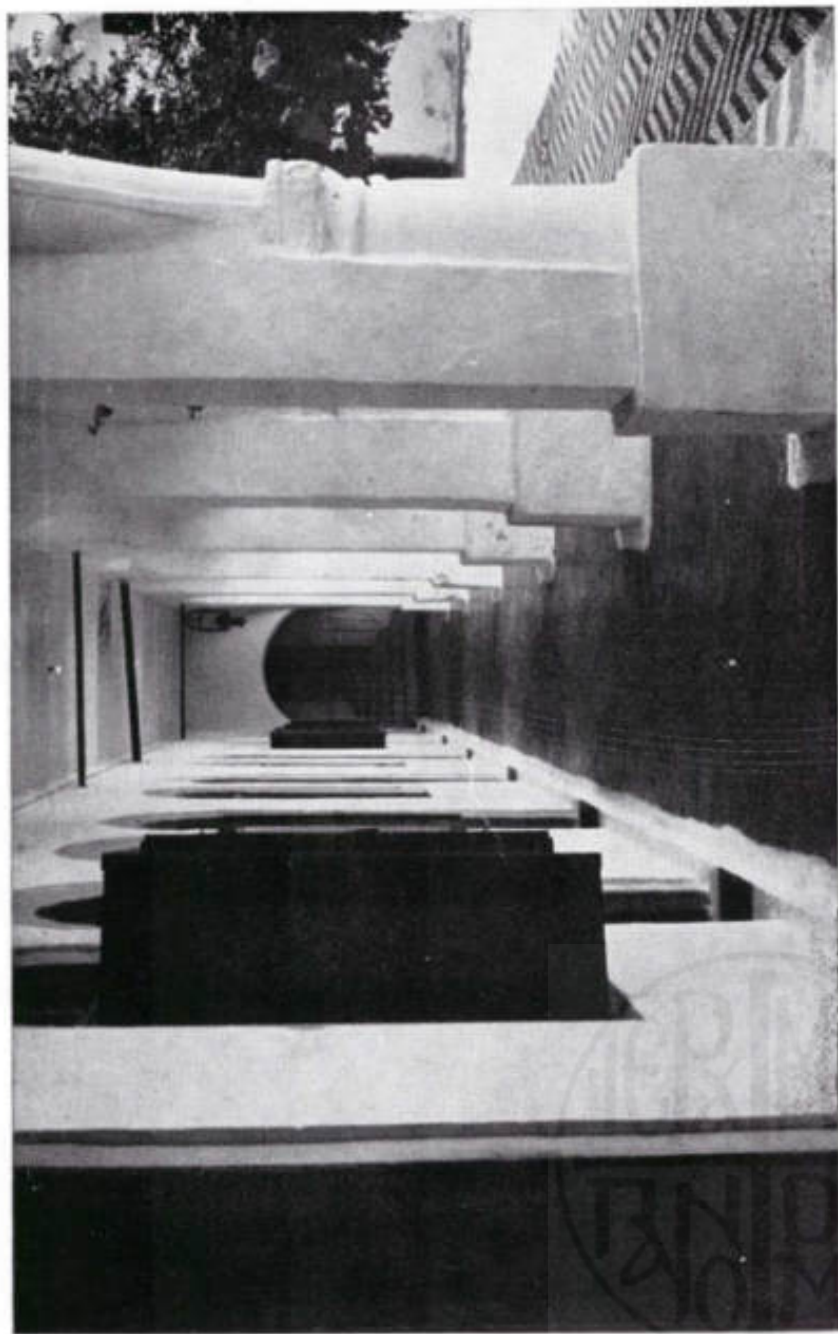

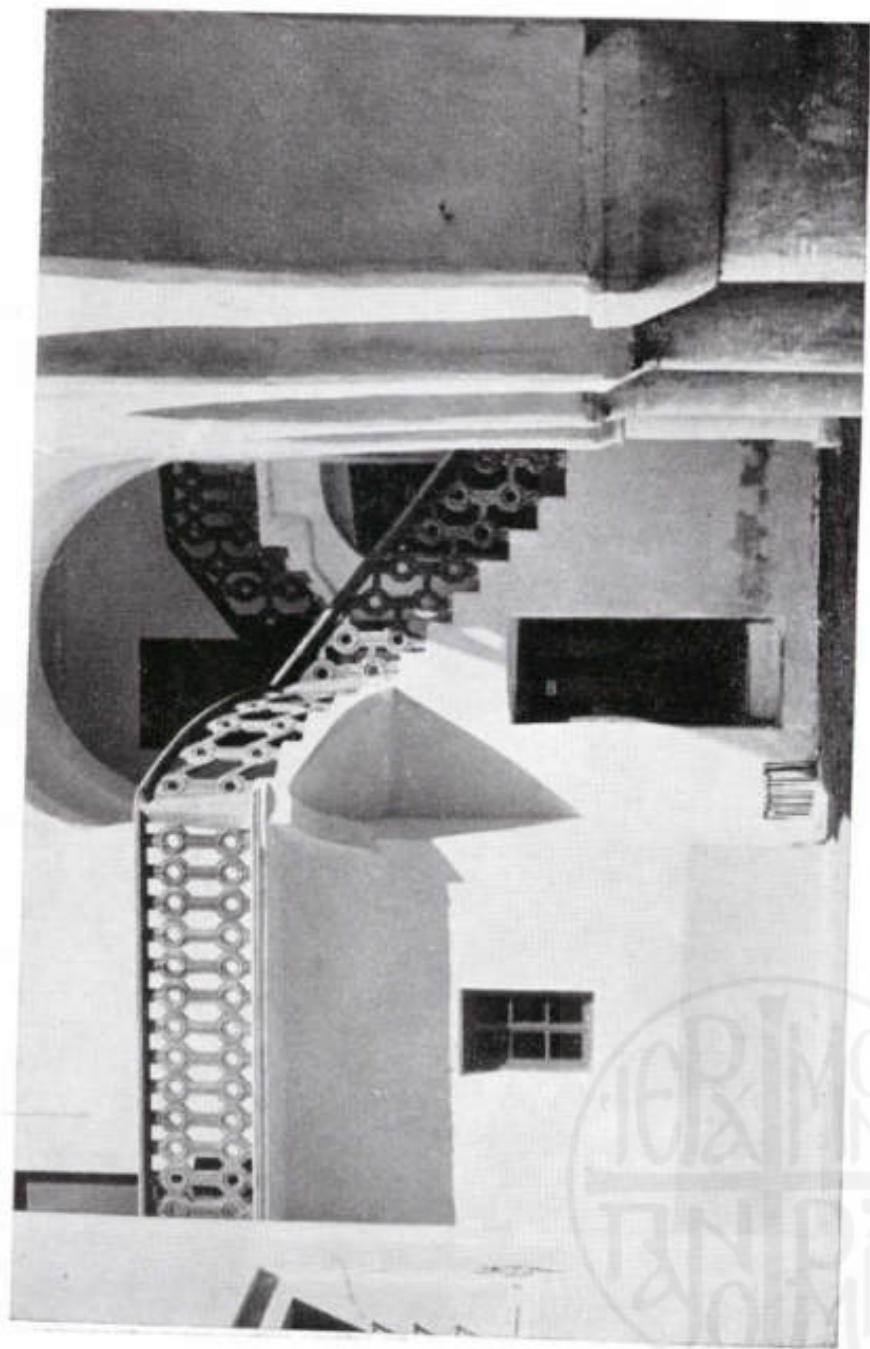

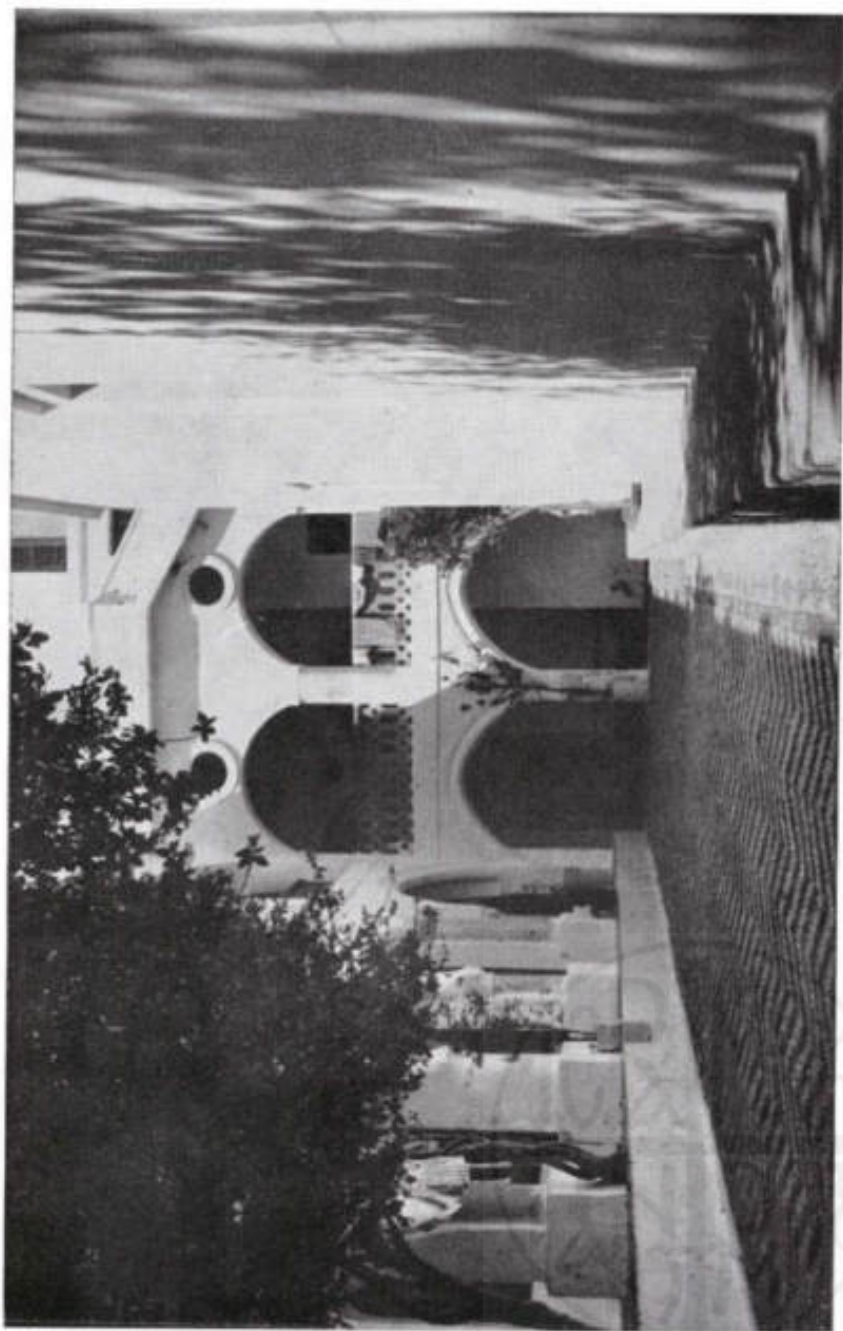

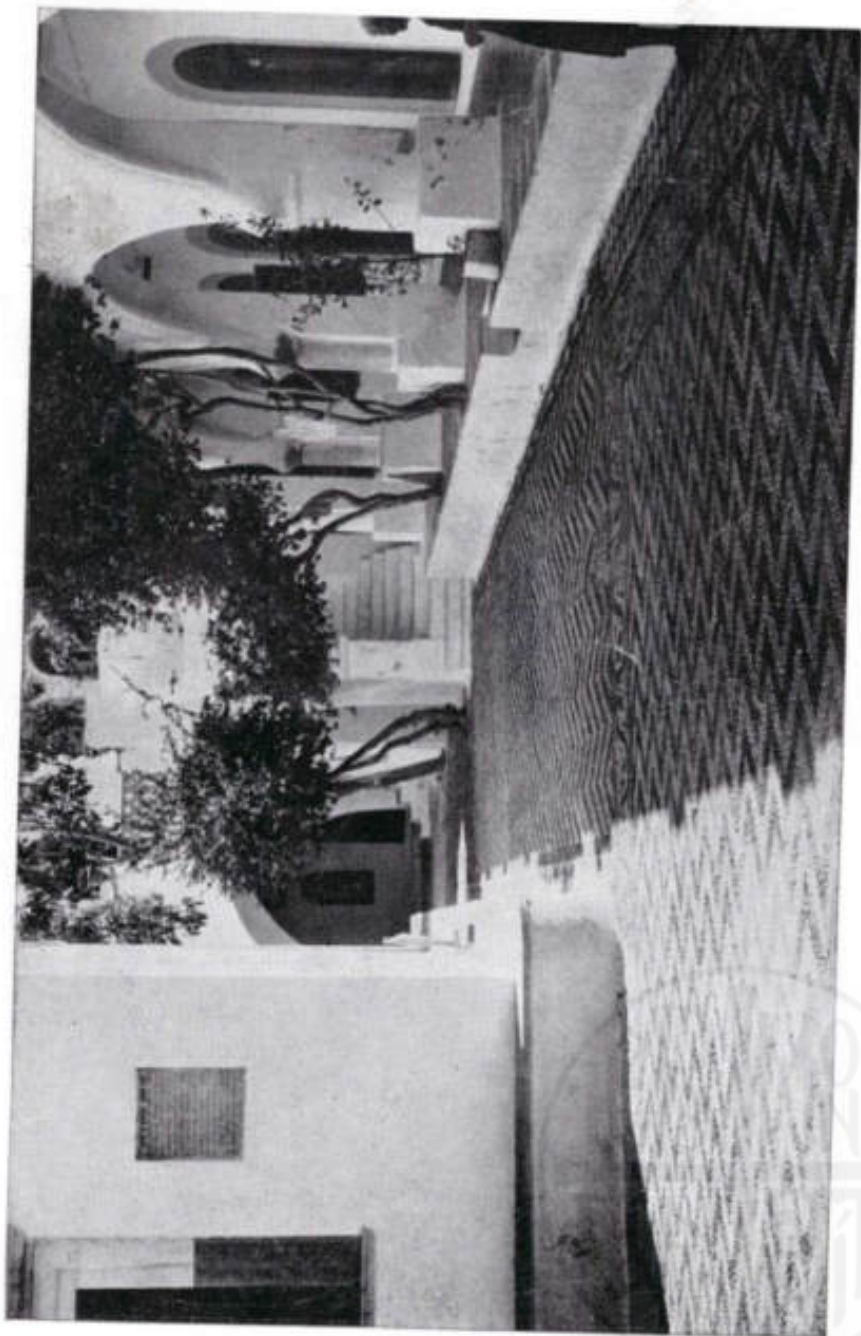

XXX

**ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΙΑΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΟΥ
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΙΧ. ΣΚΕΥΟΦΥΛΑΚΟΣ**

Α' ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- 1) **Ιταλία - Ελλάς - Δωδεκάνησος:** Ίσιρά θρόνον στήν ήμερησία 'Εφημερίδα «Κράτος» 15, 18 και 26 Νοεμβρίου 1934, 'Αθηνών.
- 2) **Ο Δωδεκανησιακός Άγών:** Ίσιρά θρόνον στήν εβδομαδιαία 'Εφημερίδα «Εθνικό Μέτωπο» 1935 'Αθηνών.
- 3) **Η Δωδεκάνησος:** Ίσιρά θρόνον στήν ήμερησίαν 'Εφημερίδα «Δράσις» Θεσσαλονίκης 1934.
- 4) **Εθνικά Ίδιαικά και Δωδεκάνησος:** Ίσιρά θρόνον στήν 'Εβδομαδιαία 'Εφημερίδα «Εθνική Ένωσις» 'Αθηνών.
- 5) **Ιστορικά Μελετήματα περί Σύμης:** Ίσιρά θρόνον στήν 15μερο τοπική 'Εφημερίδα «Συμαγχόν Βήμα» 1937 - 1940 και 1960-65 Πειραιώς.
- 6) **Ιστορικά και Λαογραφικά Μελέται περί Σύμης:** Ίσιρά θρόνον στήν 15μερο τοπική 'Εφημερίδα «Σύμη» 1948-1950 και «Ελευθέρα Σύμη» 1965 - 1964 'Αθηνών.

Β' ΕΚΔΟΣΕΙΣ:

- 1) **Σεακλή ή άρχαία Τεϋτλασαι:** Ιστορική Μονογραφία. Έκδοσις 1939 Πειραιώς.
- 2) **Συμαγική Βιβλιογραφία:** Έκδοσις 1939 Πειραιώς.
- 3) **Γενικά Αρχαία Σύμης:** (Έγγραφο 'Ελληνικής Έπαναστάσεως). Έκδοσις 1939 Πειραιώς.
- 4) **Συμαγικά Ανάλεκτα:** Έκδ. 1950 'Αθηναι.
- 5) **«Δωδεκάνησος»:** έβδομ. 'Εφημερίς Έκδ. 1948-1950. 'Αθηναι.
- 6) **«Συμαγικά Νέα»:** τοπικό Μηνιαίο Περιοδικό Έκδοσις. 1951.

